

СРПСКА

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ ● БРОЈ 112 ● 5. ДЕЦЕМБАР 1994. ● ЦЕНА 3 ДИНАРА

ИТАЛИЈА 2200 ITL, ФРАНЦУСКА 6,30 FRF, ШВАЈЦАРСКА 4,8 CHF, АУСТРИЈА 30 ATS, СР НЕМАЧКА 5,80 DEM, ШВАЈЦАРСКА 4,8 CHF, БЕЛГИЈА 40 BEF, ХОЛАНДИЈА 4 HFL, ГРЧКА 500 GRD, НОРВЕШКА 25 NOK, ДАНСКА 25 DKK

ПОСЛЕ ЧУПАЊА БРКОВА

ЧЕРУПАЊЕ СЛАМАРИЦА

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ
ИЗДАЊЕ СЛОБОДНИХ
НОВИНАРА

ДИРЕКТОР: Даница
Драшковић

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК: Богољуб Пејчић

УРЕДНИЦИ: Илија
Давидовић, Љиљана
Јорговановић-Булатовић,
Стево Батић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ:
Александар Четрић,
Александар Цветковић,
Александар Баљак,
Благица Стојиновић,
Бранка Пламеница, Донка
Михаиловић, Ђорђе
Вукоје (фото), Љиљана
Шоп, Милан Божић,
Миланко Михајловић,
Миланко Вучетић, Милош
Ђорђевић, Милош
Бркић, Никола Бурзан,
Ружица Рашић-Јовић,
Сандра Петрушић,
Владан Васиљевић,
Војкан Ристић

ГРАФИЧКИ И ТЕХНИЧКИ
УРЕДНИК: Раде Марковић

СЕКРЕТАРИЈАТ РЕДАКЦИЈЕ:
Драгица Бугарски, Нада
Бошковић

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ:
Вука Караџића бр. 8/1,
11000 Београд
Тел. 011/620-891,
628-242
Факс 620-968

КОМЕРЦИЈАЛНА И
ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ:
Бранкова 13-15,
11000 Београд, тел.
011/625-937, 624-598

ЖИРО-РАЧУН:
40801-603-4-27562
Стари град

РУКОПИСИ И ФОТОГРАФИЈЕ СЕ
НЕ ВРАЋАЈУ

ШТАМПА: ДП „Борба“,
Косовска 26, Београд

Мишљењем Секретаријата за
информације Републике
Србије бр. 413-01 221/91-01
од 15. фебруара 1991.
одређени су стопи пореза од
3%

ИЗЛОГ

ДАНИЦА ДРАШКОВИЋ:

**СЕТИ СЕ, ПИЈАНА
БУДАЛО**

СТР. 6-7

ТЕМА: СЕЉАЦИ И ПОРЕЗ

**КРАВА ОДЕ, БАБА
ОСТА**

СТР. 18-22

МИГРАЦИЈЕ У
ОПОЗИЦИЈИ

КАКО ВЛАСТ КАЖЕ

СТР. 50-52

НОВИ РОМАН ВУКА
ДРАШКОВИЋА

СТР. 8-11

ТРИЈУМФ УПРКОС СВЕМУ

БАЛАШЕВИЋ У
СЛОВЕНИЈИ

УВЕК ПРАВИ ЂОКА

СТР. 29-30

КО ЈЕ СЛОБОДАН
РАДУЛОВИЋ

**ШИФРА
„ФИЛАДЕЛФИЈА“**

СТР. 35-36

„СРПСКА РЕЧ“ У
СЛОВЕНИЈИ

ВИШЕ НАС НЕ МРЗЕ

СТР. 39-43

ПРЕТПЛАТА НА „СРПСКУ РЕЧ“

Претплату на „Српску реч“ можете извршити уплатом на жиро-рачун
40801-603-4-27562, Стари град, са назнаком „за претплату“ и то за:

3 месеца 6 бројева 18 динара
6 месеци 12 бројева 36 динара
12 месеци 24 броја 72 динара

Информације на тел 011/620-891, 628-242 и 620-968

ВЕНСОВ ГАМБИТ

Људске чежње за слободним, обичним животом, као да односе превагу на најтруснијем месту балканске голготе — у Републици Српској Крајини, без обзира на изјаве двојице Милана — Мартића и Бабића о одлуци колективног самоубиства крајишника уколико их велике силе присиле да живе у заједничким границама са Хрватском. Из загребачких банских двора, насупрот уморних Хрвата, стижу такођер, претње о оружаном интервенцији на „окупирана подручја“ уколико снаге НАТО не обаве посао у корист хрватске државе. Али када је Слободан Милошевић потанко разјаснио крајинским лидерима да „два плус два дају приближно три“, дакле, без аритметичке тачности, и да у овој етапи преговора треба избећи максималистичке захтеве и пристати на економско отварање према Хрватској, Милан Бабић као интелигентнији политичар од свог имењака, схватио је да уколико се буде играла друга игра, остаће и без вербалне подршке Београда а то значи и на могућност неког новог писма, после кога му више нема места ни у Книну ни у Београду. Отуда и његове напрасне љубави према Борисаву Микелићу, провереном активисти СК Покрета за Југославију, постављеном човеку са Дедиња да оконча провођење Венсовог плана, будући да се дотад није заклињао у паролу боље гроб него роб. На дну цедила се нашао фаворизовани Мартић, коме изгледа никада није било јасно зашто му је додељена функција председника Републике Српске Крајине.

С друге стране јавна порука Ворена Кристофера Хрватима да се ману илузија о страдању америчких маринаца зарад велебитских вукоједина и неспремности авиона НАТО да прецизно проналазе „српске хајдуке“ по пећинама личног креса, издушила је претње и самог Јанка Бобетка да ће његова војска „за дом спремна“ тако лако поразити непријатеља, па сада једнако врти кривицу око имена Антуна Туса, који се у међувремену пресабрао и рекао да је Хрватска своју шансу прокоцкала још 1992.

Шифра Београда и европских посредника, заправо, гласи да Загреб и Книн пронађу што хитније упијач међусобне мржње, економски се интегришу а у последњој фази „артикулишу“ заједничке политичке интересе који неће шкодити сувереним правима српског народа а ни нарушавати међународно признате границе Хрватске.

Проблем је у томе што нико сада нема храбрости да дешифрије договоре из Венсовог плана и прецизно растумачи све резолуције Савета безбедности о провођењу тих договора. Милан Бабић је својеремено ова документа проглашавао поражавајућим по Србе ван „хоргошке-драгашке, авнојске“ Србије и ту катастрофалну грешку стављао на душу превасходно Слободану Милошевићу, не штедећи ни остале српско-црногорске моћнике крњег Председништва бишве Југославије. Основа тадашњег Бабићевог казивања је сурово подсећање на чињеницу колико је цена страсти која се зове власт и да је „већ од јуче“ плаћају Срби у крајинама, док матица „ужива у благодети лажног мира“.

На несрећу Срба у Крајини (и Републици Српској) званични Београд, по оцени господина Бабића, није био спреман да се суочи са целином српског питања које се отворило распадом Југославије. Срби „преко Дрине“ нуде, просту или сложу државну заједницу која целовито решава српско национално питање али београдски режим бежи од тога као од куге и само се вербално залаже за свесрпско решење, говорио је с горчином Бабић.

Ових дана слушамо другог Милана Бабића како се ништа није изменило из Венсовог плана, после трогодишњих сплетки око његовог тумачења. Откако се налази на месту министра иностраних послова, више не понавља да су београдски и подгорички врхови занемарили аутентичне националне и државне циљеве Републике Српске Крајине, мада и сам зна да се Срби у Крајини осећају остављеним и напуштеним, са препоруком из матице да коначно решење њиховог будућег државног и националног положаја потраже у Загребу а не у Београду.

Без обзира шта добили у преговорима са Загребом, државу у држави, како олако каже Виталиј Чуркин или специјални статус високе аутономије, како Венсов план тумаче дипломате великих сила, Фрањо Туђман има резервну опцију како се треба „дистанцирати од српског елемента“. Оставиће „книнску државу“ да трули са јединим приходима од Плитвичких језера, а када буде дефинитивно расељена у правцу Београда, због неподношљивих економских неприлика и памћења обостраних злочина, добиће коначно ексклузивно хрватство и потпуну контролу на својим међународно признатим границама и остатком „побуњених Срба“.

У међувремену Србија се мора суочити са косовским Гордијевим чвором, запетљанијим од книнског, јер међународна заједница без историјских емоција неће одустати од реципроцитета, у давању аутономних права већинским народима. Шиптари, за разлику од книнске сиротиње, никада неће напустити Космет, будући да су већ сада носиоци економске власти и моћи.

Чемерни дани Милошевићевске Србије као да тек долазе.

ПИШЕ: Богољуб ПЕЈЧИЋ

и то је

Србија

Пише: Миланко ВУЧКОВИЋ

ТЕСНЕ ЦИПЕЛЕ НА

1.

Мир и програм монетарне стабилизације немају алтернативу. То социјалисти понављају сваког дана. Бомбе, међутим, падају ли падају, а и динар је на самом рубу провалије.

2.

Председник тзв. Народне скупштине тзв. Републике Српске Момчило Крајишник, један од најтврђих заступника ратне опције на бившим југословенским просторима и један од најодговорнијих за наставак рата у Босни и Херцеговини, отворио је паљанске карте до краја.

„Илузорне су све тврдње да се рат може завршити негде ван Сарајева“ вели он. „Грађани овог нашег града морају схватити да им је суђено да буду у почечима и завршници овог рата.“

Артиљерија с Пала ће, дакле, и поред свих забрана и резолуција Савета безбедности, „у завршници рата“, пркосити целом вету, поново залуцати.

Гранате ће погађати цивиле и децу; рушиће се стамбени објекти, хотели, школе, болнице; нестаће хране, гаса, струје и воде; људи ће умирати од зиме, глади и врелих гелера.

„Перспектива Сарајева је таква да ће у будућности бити јединствен град, али у потпуности српски“, наставља паљански кабадахија. „Муслимани ће морати тражити своју престоницу мимо Сарајева, негде друго. То је природни ток. Овај град ће у потпуности припасти Републици Српској“.

Уследиће, значи, да би град био „у потпуности српски“, и етничка чишћења.

Шта ће се догађати са сарајевским Муслиманима, који у овом граду, заједно са другима, користећи предности прожимања нација и вера, живе вековима? Хоће ли их разне придодлице с Дурмитора и ко зна одакле клати, спаљивати у крематоријумима, стрељати или само силом транспортовати у неке специјалне забране? Шта ће се догађати са сарајевским Србима, данас најчеститијим и најхрабријим Србима, који своју будућност и будућност свог града виде у мултинационалним и мултикултуралним координатама?

О томе се Момчило Крајишник не изјашња-

ва.

„Огроман је значај Сарајева за ову нашу борбу“, тумачи он паљанску стратегију. Овдје се доказује да нема говора о некој заједничкој држави“.

Све што се Сарајеву догађало није, значи, узроковано војним разлозима; све невоље Сарајева су последица планског „доказивања“ најмрачнијих идеја.

„Можда ово сада док вам говорим изгледа као сувише оптимистички или радикално“, закључује Момчило Крајишник, парафразирајући честу реченицу Адолфа Хитлера с почетака молеровог корачања кроз крвави мрак, „али сам сигуран да ће тако бити“.

Тешки злочини против човечности, дакле, тек предстоје.

Председник тзв. Народне скупштине тзв. Републике Српске их је, овог пута, отворено најавио.

3.

Циљ Русије је да криза на Балкану траје што дуже.

Све док се на балканским просторима ратује, Москва је, бар на психолошком плану, каква-такав светски фактор.

Кад балкански проблеми сићу с међународне позорнице и Русија ће бити међународно до краја маргинализована.

Зло ће, дакле, потрајати.

4.

Потпредседник тзв. Републике Српске др Биљана Плавшић изјављује да ће тзв. Република Српска бити узор државе која је решила питање мањина.

То је, наравно, тачно.

Побијени не траже никаква национална права и не праве никакве проблеме.

5.

Тешко је наћи криминалца у Србији, од улице до организованих гангова, који у минулим ратним годинама није био на ратиштима у Хрватској и у Босни и Херцеговини као припадник разних добровољачких јединица.

То је основни разлог што најављена борба против криминала, као можда најзначајнија државна активност у овом часу, не даје обећане резултате.

Добровољце је, наиме, у рат слала и оруж-

јем снабдевала управо полиција, која би сада морала да их гони, а и многи полицајци су, по задатку, били добровољци.

Ратни другови не могу, из разних разлога, а пре свега због заједничких мутних усмелених и заједничког учешћа у најпрљавијим пословима, да ударе на ратне другове.

Тек када из полиције оду сви који су имали било какве везе са ратом у Хрватској и у Босни и Херцеговини, сви који су формирали, наоружавали, па и предводили разне добровољачке и паравојне формације, борба против криминала у Србији ће бити и нешто више од празног политичког слогана.

6.

После бомбардовања удбинског аеродрома, јавности се обратио Слободан Јарчевић, саветник Милана Мартића, дакле човек на веома утицајном и одговорном месту у Книну, тврдећи да су, поред удбинске аеродромске писте, погођена и два оближња села и да су сви њихови становници побијени.

Мада је било јасно, на основу других званичних информација, да је реч о опасној измишљотини и о огњеном ратном хушкању најниже врсте, Слободан Јарчевић је, ипак, као својевремено прича о закланим „вуковарским бебама“ или о сарајевском зоолошком врту у коме лавови једу „српску нејач“, добио простор у неким београдским медијима без икаквих ограда.

У покушајима да се Србија и Црна Гора увуку у рат, Книн и Пале не бирају средства, али им у томе, на жалост, помажу и поједине до јуче антиратно усмерене београдске информативне куће.

7.

Мировна опција је социјалистима и њиховим вођама нешто као нове а тесне ципеле — жуља их до бола, али они трпе јер знају да им ништа друго не остаје.

8.

Два су могућа разлога због којих и на релативно високим температурама за ово доба године, а и уз појачан рад топлана, ипак нема довољно струје: или електропривреда на овај начин жели да изнуди тражено повећање цена својих услуга, или се електрична енергија тајно извози у огромним количинама.

Ма о ком од ових разлога за мрак да је реч стекли су се сви нужни услови да се у најширој

јавности, у странкама, у стручним институцијама, у струковним организацијама, у медијима и у парламентима покрене механизам стварања политичке климе за утврђивање одговорности руководећих људи у електропривреди али и у ресорним републичким и савезним министарствима.

Ако се планским рестрикцијама приступа због нових цена удара се на програм монетарног оздрављења и призива се нова инфлација;

ако се струја тајно извози, остварују се огромни приходи изван контроле и без могућности да се утврди где добит завршава.

Несхватљиво је зашто се опозиција не уједињује бар око овог и оваквих питања.

9.

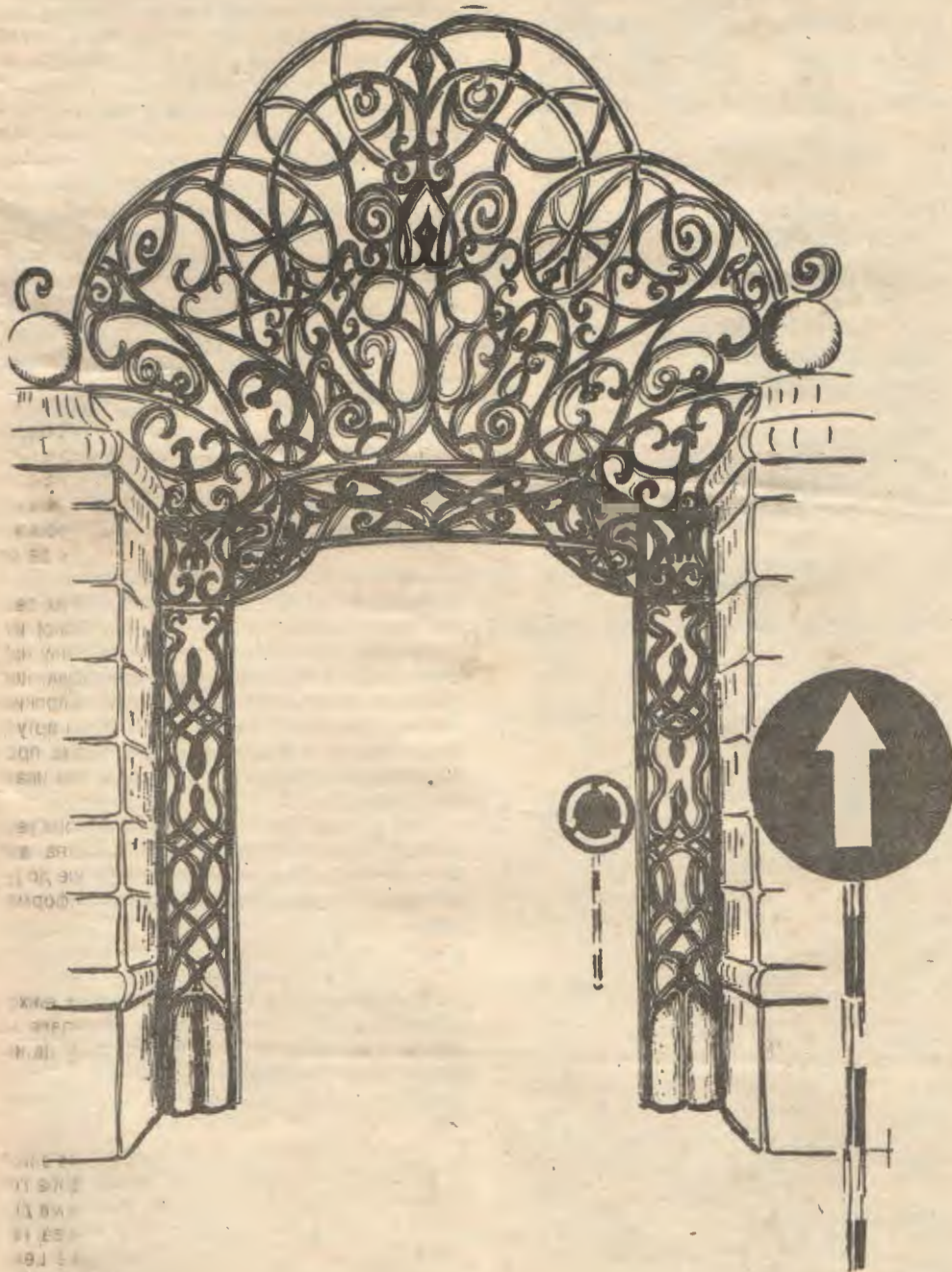
Кад хоћемо да кажемо да смо с неким блиски, ми кажемо да смо с њим на „јеби си матер“. Такви смо, а и тако нам је.

10.

У Шапцу је почело суђење Душану Вучковићу, званом Репић, припаднику једне од многобројних паравојних формација из Србије и првом Србину изведеном на оптуженичку клупу због ратних злочина почињених у Босни и Херцеговини над муслиманским становништвом.

Тужилац тврди да је Репић у селу Дивач, под дејством алкохола, убио шеснаест и ранио

БАНГАВИМ НОГАМА

двадесет цивила.

Помињу се и масакрирања.

Суд ће, наравно, ценећи чињенице, рећи своје.

Нико није крив док се то не докаже.

У случају Душана Вучковића, званог Репић, који је, иначе, у истрази признао да је убијао ненаоружане људе, али да је број ликвидираних дупло мањи од броја који помиње тужба, интересантно је нешто друго.

Његов језик, којим објашњава сопствени случај, верна је копија језика „патриотског новинарства“ до пре неколико месеци, а његови ставови су идентични доскорашњим и још формално неодбаченим ставовима владајуће странке.

Фразе које користи углавном су парафразе, а понекад и дословно понављање, најкарактеристичнијих реченица из иступа разних „квалитетних Срба“ и из ратнохушкачких телевизијских коментара.

Када би било правде, тужилац би тврдио да је Репић немилосрдно убијао „под утицајем алкохола“ морао да замени тврдом да је Репић то чинио „под утицајем социјалиста и њихових медија“, али је ова врста правде још далеко.

11.

Они који желе да знају истину о себи слушају шта о њима говоре непријатељи.

То важи и за појединце и за народе.

12.

У поплави будалаштина, које се ваљају јавном сценом захваљујући острашћеним националистима, стиже и „откриће“ да је Непал прапостојбина српског народа.

Тумач овог сензационалног „открића“ је један црногорски „философ“, чије је дело, као и код већине Црногораца, још у настајању.

Нисмо, дакле, пали с Марса; пали смо само са Хималаја.

13.

Мир се успоставља, мисле социјалисти, тако што се на телевизији не објављује ништа о рату.

СЕТИ СЕ, ПИЈАНА

Српска марксистичка мисао „све се мења сем камења“ свакодневно се потврђује у пракси. До јуче прогањан, насилно мобилисан у рат који нисмо водили, непатриота и издајник Ђорђе Балашевић данас је јунак наших дана по главном дневнику у држави, по дневнику госпође Мирјане Марковић у листу „Дуга“. Тамо пише да је Ђорђе Балашевић својим концертом у Љубљани „знатно допринео шансама за један нови, хумани и леп почетак на просторима бивше Југославије“. У том дневнику пише и то да треба данас опсенаре, легионаре, ратне профитере, убице и криминалце, који су три године били јунаци наших дана у штампи и од којих се није могло живети, како каже госпођа Марковић, протерати из јавности и из штампе у заборав или затвор, а из заборавља или из затвора на морални трон поставити нове јунаке као што су Ђорђе Балашевић, Бајага, група „Леб и сол“.

Тако испада да претходне три године у стварању јунака наших дана од опсенара, легионара, убица и профитера, госпођа Марковић није учествовала нити је могла утицати да тако не буде. Она је немоћна била, изгледа, и као нека успавана принцеза сачекала да дође Ђорђе и пробуди је својим концертом.

Можда би могли и прогутати све то да није баш те штампе у којој је и госпођа Марковић другачије писала. Пред изборе 1993. године, сећамо се сви, а остало је и записано у „Дуги“ број 516, она је хвалила баш те опсенаре, профитере, убице и криминалце и дала отворену подршку странци Српског јединства Жељка Ражнатовића Аркана као странци „слоге и реч“, „оправдано више присутној и актуелној истовремено“.

Јунаци наших дана не могу бити и једни и други истовремено, каже и госпођа Марковић у последњем дневнику па, да не би било забуне ко су њени јунаци, опсенари или дезертери, нека се одрекле једних или других, и то јавно, онако како их је и стварала.

Што се тиче Ђорђа Балашевића, сумњам да ће пристати да буде јунак дневника или дана госпође Марковић, чији је супруг, председник Државе Србије, мобилисао и слао у рат, углавном присилно, српске младиће, а међу њима и самог Балашевића. Нисмо приметили да је у својим дневницима тада госпођа Марковић бранила Ђорђа од мобилизације или се бунила против рата.

Ђорђе је одбио да иде у рат, дезертирао је, био у немилости и издајник земље све до промене политике истог председника. Крајње је лицемерно сада од њега тражити да им се придружи у подизању рушевина њиховог изгубљеног рата. Питам се да ли госпођа Марковић, док пише о Ђорђу Балашевићу, размишља шта би било да није избегао мобилизацију и дезертирао од њеног рата, да је отишао на фронт и погинуо; о коме би она писала данас у дневнику, ко би држао концерте у Љубљани и „допринио успостављању мирног, културног и лепог живота“. Да је и Бајага погинуо, и момци из

Да су новинари НИН-а, Студија Б, Борбе, Времена и других медија изашли на улице чим је први пут забрањена Српска реч, или да су барем критички писали о томе, теже би се то њима данас догађало. Систем мишљења — да комшији цркне крава — тако присутан у нашем народу, на крају обавезно доведе зло у сопствено двориште.

Пише: Даница ДРАШКОВИЋ

групе „Леб и сол“, што је било потпуно реално и могуће, ко би данас певао носталгичарима заједничког живота и државе. Ако су они који су покренули и водили овај рат, мобилисали и убијали, заборавили како је било, ми нисмо и нећемо, а последњи ће заборавити они који су бежали од војне полиције, сакривали се овде и по свету да сачувају не живот него своју част. Ако су они, дезертери, данас јунаци наших дана, онда у тим данима не може бити и ратника, ратних команданата и стратега.

У том дневнику, а све у склопу општег заборавља, пише дословно и ово: „Штампи у целини припада и неславна заслуга за рат“. Значи, кривац је ту, ухваћен је, откривен, и сада га треба и осудити. Отуда и општа хајка на све медије, а нарочито независне, јер треба угушити сећање, промовисати лаж и заборав свега што је било, онако како је то учињено после Другог светског рата, када су родољуби постали издајници а издајници родољуби. Од ратоводаца треба направити мироводце, а све то може ако нема непослушне штампе. Знају комунисти како се фалсификује историја.

Цела прича из дневника асоцира ме на једну руску, кажу истиниту, шалу из времена бољ-

шевичке револуције. Белогардејци су заробили чувеног јунака црвених, Чапајева. У затвору су га тукли и мучили на све начине тражећи да ода положаје црвених. Он је путао као стена. Задивљени његовом храброшћу бели одустану од мучења и затворе га у самицу. Вирећи кроз отвор на вратима да виде како се тај јунак понаша, зачудили су се видевши га како удара главом о зид и говори себи: „Срти се, пијана будало, где су положаји, убићу те“.

Замишљам како неко вири кроз кључоницу собе госпође Марковић, у којој пише дневнике о Ђорђу Балашевићу, Дубровнику, Купарима, о Југославији коју жали, о рату који осуђује, и види да претходно дуго говори себи: „Заборава све Миро, мораш заборавити, и Велику Србију и Слобу на Газиместану, и на Ушћу, његов говор у Нишу, у Дому Југословенске народне армије пред рат, заборави љубав са Караџићем, Шешелјем, Арканом, Боканом, заборави колоне тенкова које смо слали из Београда на Вуковар а народ их посипао цвећем, заборави срушени Мостар, Дубровник, Сарајево, гомиле мртвих ратника, цивила и деце, ти немаш везе са тим, то Слоба није наређивао, све је то учинила штампа и опозиција“. Мора да је тако, мора да то претходно дуго понавља и стварно заборавља како је било. Ако успе у забораву криви смо ми, како каже и сам Ђорђе Балашевић у једној својој лепој песми са концерта у Љубљани.

ДА КОМШИЈИ ЦРКНЕ КРАВА

Нису наш проблем само променљиви јунаци дневника у „Дуги“ већ и дневника ТВ Бастиље. Нема више Грубача, Балетичке, Црнчевића, Капора, Нога и Бога, сада су и тамо у моди други јунаци и странке. Грађани који гледају те дневнике мисле да у Србији нема ни једне политичке странке изузев СПС и СК-Покрета за Југославију. Њихов рад се предано прати, даје им се неограничени простор на телевизији, док друге странке, и то парламентарне, и не постоје. Могу да раде што год хоће, да путују по свету, да примају министре других земаља или ида их ти министри примају, да држе трибине, објављују политичке ставове и оцене, ништа то не вреди, не постоји на ТВ Бастиљи. Али зато странка госпође Мирјане Марковић, СК-Покрет за Југославију, која је два пута на изборима доживела дебакл, има пуну пажњу државне телевизије. Прати се сваки корак, изјава, скуп, све, и то са удворичком пажњом и дужином прилога. Таква приватизација државе и злоупотреба положаја председника за задовољење његова своје жене, незабележена је чак и у комунистичкој историји. Сећамо се да је у Брозово време његова супруга Јованка Броз страдала само због изражене жеље да се бави политиком у оквиру исте партије. Звучи немогуће али и тачно — Броз је био бољи.

У штампи је иста ситуација, нестаје и оно мало слободе изборене 9. марта 1991. године када је ослобођен и недељник НИН, који данас преживљава тешке тренутке. Жао ми је што су

БУДАЛО

у невољи, подржавам их у борби за независност, али не могу а да не приметим како су се и они понашали када је нама било тешко. „Српска реч“ је забрањивана више пута, први број и суђен па ослобођен, скидали су нас са киоска као данас НИН, али много чешће, сваки пут када објавимо нешто лоше за владајућу породицу. И шта се дешавало? Нико и никада није нас подржао, протествовао због забране или скидања са продајних места, нико то није ни забележио као догађај, вест, било шта. НИН понајмање. Новине ослобођене снагом нашег протеста против диктатуре, од ослобођења је против ослободиоца. Ни речи подршке, ни гест симпатије, ништа осим оспоравања, негирања, миноризовања свега што смо чинили и учинили.

Зато мислим да су независни медији сами себе угушили и гуше сопственом уређивачком политиком. Ако је неспорно да у Србији нема демократије ни слободе штампе, ако је неспорно да је 1990. године постојала странка и снага која је покренула отпор и снагом протеста на улицама изборила мало слободе и демократије, онда је независна штампа којој та слобода треба неспорно морала подржати баш те људе, ту странку и политику, која је имала снагу да донесе промену. Уместо тога, они су заједно са штампом владајуће странке оспоравали и људе и странку и начин освајања слободе, називајући нас уличарима, рушиоцима, хулиганима, а уздижући чак и лажним плаћеним анкета-

ма оне људе и странке у опозицији који су заговарали борбу кроз институције система, мирно, парламентарно, на балкону Народног позоришта. И где смо сад? Те странке не могу и неће ништа учинити у парламенту да се промени нешто у друштву, у систему власти, а они који хоће и могу систематским су оспоравањем, сатанизовањем и недовољном подршком медија ослабљене за озбиљан протест. Тако је отворена пут диктатуре, укидању новина, хапшењу посланика у парламенту, пребијању посланика и лидера странака, узрпацији власти од стране минорних левих партија без подршке бирача. Данас је у Србији све могуће, јер ми смо тако хтели, односно тако су хтели они који су сада дошли на ред.

Легитиман и свугде у свету признати начин отпора ванпарламентарним путем, уличним демонстрацијама, овде су заједнички огадиле власти и опозиција, тако да ми који и даље мислимо да је то једино, право и ефикасно средство борбе чекамо да нас позову они који изађу на улице у безнађу и очају, разочарани у путеве и стањпутнице институција система. Све се креће у том правцу, сви путеви, воде ка Тргу Слободе, и позив ће доћи. Замислимо да су новинари НИН-а, Студија Б, „Борбе“, „Времена“ и других медија изашли на улице чим је први пут забрањена „Српска реч“, или да су бар критички писали о томе, теже би се то њима данас догађало. Систем мишљења — да комшији цркне крва, тако присутан у нашем народу, на

крају обавезно доведе зло у сопствено дво-риште.

ПРОМОЦИЈА ГОДИНЕ

Издавачка кућа „Српска реч“ није објавила књижевни подухват године, али је зато направила књижевну промоцију и године и деценије.

Београдска промоција књиге „Ноћ генерала“ у Дому синдиката, посећена преко свих очекивања, са хиљадама људи враћених са улаза због недостатка места и у сали и у холу, незапамћена је у новије време у књижевним круговима. Она је и доказ да енергија побуне и отпора овој власти и идеологији коју она заступа постоји и данас, и да је само један човек и једна идеја могу покренути. Знам да се то опет многим не допада, знам да опет нећемо добити ни књижевну ни политичку подршку да ту побуну и енергију искористимо за општу ствар, за промену власти и система, али свеједно, волим што су видели. Нисмо пропали, нисмо нестали, упркос свим подметањима, лажима и преварама од власти и опозиције па и нама некада блиских а подметнутих људи. Упркос свим мрзитељима добра — оно опстаје. Ми смо ту, јаки, снажни и праведни, и зато од неких омражени. Питање је само колико којих има, да ли је у Србији већинско зло или добро, љубав или мржња, истина или лаж, правда или неправда. Видећемо.

ВЛАДИКЕ ШВЕРЦЕРИ

Један наш велики песник, интелектуалац, недавно рече у штампи, да све што је велико у српству покривено је црном мантијом. Значи да, по њему, велики нису били многи Срби, од Николе Тесле до Вука Караџића, Карађорђа, Црњанског, Дучића, да не набрајам даље великане без црне мантије који су сада изгледа спорни. Тај исти песник каже, у том истом тексту, да не зна народе осим српског који критикује своје бискупе, хоце, муфтије, рабине и друге верске функционере.

Уз све поштовање тог песника, мислим да греши, и да сваки народ више од нашег, српског, под моралну лупу ставља пре свега те људе који су посредници између народа и бога, критикују их ако треба и тешко да би нашли данас једног бискупа или хоцу који у пакетима лекова добротворне помоћи шверцује 2000 пари талијанских ципела, како је недавно урадио наш владика, баш добар пријатељ и земљак овог песника. Ако треба да то не видимо, не кажемо и не осудимо, него подржимо, како тражи песник, онда није проблем у владицима него у нама.

Ми као народ, а ни наши песници, не побунисмо се никада ни против петог црквеног правила која каже: „Молите се Богу за оне који су на власти“. По том правилу, наша црква изгледа није црква целог народа него један од стубова власти. И како они који нису на власти да добију подршку цркве за промену система, осим да црква сама прекрши своје правило. Ово правило у време Светог Саве и Немање, када је вероватно настало, можда је имало свој смисао, али данас, или ће црква мењати правило или ми цркву. Апсурдно је тражити од нас верника који нисмо на власти да се молимо за атеисте на власти. Промена зато мора бити, чак и у цркви, упркос мишљењу песника.

ИЗВОЈЕВАНА ПРЕМИЈЕРА „НОЋИ ЋЕНЕРАЛА“ У БЕОГРАДСКОМ ДОМУ СИНДИКАТА

Њеки ће џосџаџи

Без разлике, као и код ранијих књига које је објавио, Вуку Драшковићу државне институције и даље не дозвољавају промоцију његовог новог књижевног дела „Ноћ Ћенерала“, у издању „Српске речи“. Тако је Народна библиотека Србије, још пре него што је књига изашла из штампе рекла да за Вука Драшковића ту нема места, док су Коларчев народни универзитет и Центар Сава имали образложење да су им сви термини за наредних неколико месеци заузети.

Након свих тих „оправдања“, издавачу је у сусрет изашла филмска кућа „М EXPORT-IMPORT“, која је за промоцију књиге уступила свој филмски термин у Дому синдиката.

Дворана Дома синдиката била је исувише мала да прими више од три хиљаде људи који су желели да присуствују промовицији књиге Вука Драшковића „Ноћ Ћенерала“, а која је изведена 29. новембра 1994.

„Данас није дан њихове Републике, него је дан српског романа о српском Ћенералу“, рекао је уводничар, глумац Бора Кандић.

Делове из романа надахнуто су читали глумци Даница Максимовић, Љуба Тидић и Петар Баићевић, а о роману су говорили књижевни критичари Љилана Шоп и др Никола Милошевић.

Писац је говорио о настанку романа, али се осврнуо и на најновије оптужбе везане за фолетон у „Експрес политици“ из 1972. рекавши да у том фолетону није било ни његових оцена ни закључака, већ само препричавања, цитирања Дражиних непријатеља.

По завршетку промоције, Драшковић је остао са читаоцима све док није потписао и последњи примерак књиге.

То вечери у Дому синдиката продато је око 4000 примерака, тако да је прво издање „Ноћи Ћенерала“ распродато за неколико дана.

Драги пријатељи!

Осећам потребу да вечерас нешто и кажем, а не само да прочитам делић текста који више и није мој, јер је стегнут корицама књиге, па му ништа не могу ни додати ни одузети, све и кад бих то пожелео.

На замисао да пишем роман о Ћенералу Дражи и Равној Гори дошао сам пре седам година, у данима кад сам писао „Руског конзула“.

Био сам планирао да то буде гломазни роман-фреска о Равногорском покрету, о партизанима, окупацији, братоубилачком рату, о нама овде и режијама великог света далеко од нас, о слому једних и победи других, а о нашем скупном највећем поразу.

Чак сам, по завршетку „Руског конзула“, био и почео са писањем, али све је испало другачије.

Повео сам СПО, заправо — СПО је повео мене, тако да је по започетом рукопису четири године падала прашина, а ја се четири године осећао тескобно. Роман је захтевао од мене да се ради и да том рађењу поклоним дужно време.

Обилазећи Србију, упознавао сам њену велику и запретану патњу, због насиља над њеном вољом, због злочина над готово сваком кућом и породицом, због страха да о болу проговори.

Србија је 1944. окупирана. Десетине хиљада Равногораца и њихових присталица су поубијани, хиљадама домаћина и угледне господе отете су куће и имања, а више од милион људи прошло је кроз тамнице и полицијска истраживања.

Готово цео народ држан је у затвору и под стражом, а држава претворена у логор. Хиљаде и хиљаде прескочиле су бодљикаву жицу комунизма и развејале се по свим континентима, умножавајући у туђини наше крстаче и, на њима, своје последње мисли и жеље. Тело земљи, душа Богу, а срце Србији.

ПРЕЖИВИМ ЛИ, ЗНАМ КАКО ЋУ ПИСАТИ!

Смишљао сам најприкладнији књижевни поступак да у роман преточим то наше ropство вавилонско.

Онда је дошао 1. јуни прошле године, кад смо Даница и ја ухапшени и доживели и преживели све оно.

Док су ме ударали кундацима, пендрецима и чизмама, док су испуштали крике страшне мржње, док су ме вукли бетоном и лупали моју главу о зид, ја сам, у оним кратким паузама између дугих несвестица, размишљао о Ћенералу Дражи и питао се: Кад мени ово чине, шта ли су, Боже, тек њему чинили?!

Знао сам да су га у затвору животињски и неописиво мучили. Сазнавао сам то из документа и од сведока. Али, једно је документ, једно је прича, а сасвим друго је кад делић тог ужаса осетиш на себи.

Гази, мајку му брадату и четничку! — врштали су око мене те ноћи између 1. и 2. јуна

Гору, и партизане, и распућену Ђенералову породицу, и распућену Србију, славу и срамоту, истину и лажи, сумње у себе, у народ, у Бога, у историју. Све то сабити у једну ноћ, последњу Ђенералову ноћ живота. Све сабити у Дражину патњу, душу и мисао.

Роман је пред вама и ја стрепим од вашег суда.

Јесам ли, питам се, успео да романом покренем то народно излечење од лажи и прочишћење од греха? Тешко мени, ако нисам.

Рођен сам четири и по месеца после Ђенераловог погубљења, али сам био део поретка који је убијао Дражу и чинио страшне злочине над њим и након његове смрти.

Јевреји су убили Христа, а руски бољшевици Цара Николаја.

И једни и други су, ако ништа друго, по злочину ћутали.

Овде то није био случај. Овде су и учитељи, и књиге, и песме, и новине, и радио, и телевизија, и обданишта, и село, и град, свакога дана, свакога минута, сваљивали брда лажи и бешчашћа на једног праведника који није имао ни гроба.

Сабле и Пабле

прошле године. А ја сам, у себи понављао само једну мисао: Преживим ли, знам како ћу писати роман о Дражи!

То не сме бити роман-фреска, него роман-драма. Роман о једној ноћи, у коју ће сместити и Ђенерала Дражу, и његове целате, и Равну

Не верујем да је у целокупној српској историји било трагичара равног Ђенералу Михаиловићу. Никад српска рука, ни пре ни после, није убила таквог праведника.

Почињено је огромно огрешење и оно затвара огромно покајање.

Овде право на гроб нису добили још толики неизбројани мученици који су покошени испод Дражине, испод српске заставе.

Овде су хапсили, премлађивали, па и убијали синове који су трагали и још трагају за гробовима очева.

Културни догађај сезоне: у Дому синдиката распродато је готово цело прво издање

Пишући о Дражи, давао сам и мисли и душу њима свима и од свих тражио опроштај и у своје име, јер сам, све до јесени своје младости, веровао у многе лажи света у којем сам школован и одрастао.

КРЦУНОВЕ РЕЧИ У ФЕЛТОНУ

Драги пријатељи!

Знао сам, унапред, да ће овај роман бити дочекан на нож и да ће чопори нечистих савести и људи још слепих од полувековног мрака и обмана кренути на мене.

Разне новине МУП-а Србије објављују, ових дана, како сам ја, пре двадесет и две године, у „Политици експрес“, писао да је генерал Михаиловић био слуга окупатора, издајник, кољач, ратни злочинац, савезник усташа и слично.

Ту тезу доказују својим сведочењем и мислорни новинари такозваних независних медија по разним телевизијама.

А шта је истина? Пре двадесет и две године, као млади новинар, добио сам редакцијски задатак да сажмем у форму фелтона књигу тадашњег генерал-потпуковника Данила Комненовића „Последња четничка завера“. У том фелтону, није било ни мојих оцена, ни закључака. Само сам цитирао и препричавао туђу књигу, односно оцене и судове Дражиног непријатеља.

Сада могу да ме, по истом сценарију, оптуже и да ружно пишем о Дражи у роману „Ноћ Бенерала“. Могу, наиме, да цитирају шта Крцун говори о Дражи и да за Крцунове речи окриве мене, као што су ме окривили за речи генерала Комненовића. Већ су то неки, сећате се, и учинили за скупштинском говорнициом.

То је исто као кад бисмо оптужили Његоша због ових његових стихова:

Крст је ријеч једна сувопарна...

Више ваља дан клањања један но крштења четири године

Али, овако мисли не Његош, већ Његошев Мустај-Кадрија.

Споменуто књигу споменутог генерала, да и то кажем, покушали су прогласити за моје дело комунисти и пре две године, кад је СПО на Равној Гори подигао споменик генералу Михаиловићу. „Политика експрес“ је кренула да објављује фелтон, али је, након претње мојих адвоката, прекинула са тим и објавила — редакцијско извињење због недопустивог фалсификата.

Можда није требало да се вечерас бавим овим интелектуалним и моралним подземљем. Учинио сам то не због себе, него због вас, да сазнате истину.

Никакво право на оптужницу то подземље не би имало ни у случају да сам, заиста, као што нисам, пре двадесет и две године, ружно и грешно поступао према генералу Михаиловићу, како ти исти, који ме оптужују, и данас поступају према Дражи. Од којих сам то професора, из којих уобичајено и у којим новинама, тада, могао сазнати како је било?

По суду тог јада, апостол Павле није имао право да заволи Христа и да умре за Христа,

јер је, у младости, док је био духовно слеп и непросветљен, прогонно и убијао Хришћане.

Много је још Савла у српском народу и много је још оних који су удаљени од истине о Равној Гори и генералу Дражи. Бићу пресрећан ако овај мој роман обрне ког Савла у Павла и обнови делог у оног који види.

Хвала вам свима.

(Говор којим се Вук Драшковић обратио прикућницима у Дому Смиљкати)

ДР НИКОЛА МИЛОШЕВИЋ, АКАДЕМИК

СУДБИНА КАО ТРАГЕДИЈА

Ако би требало да некако разврстам нови роман Вука Драшковића, ја лично посегао бих за термином који је својевремено лансирао један руски мислилац, и рекао бих да је то роман-трагедија.

Поменућу три обележја трагичног. Трагично је, најпре, некакав велики несклад између извесних наших мерила вредности на једној страни и стварности која се од тих мерила разликује, на другој страни. Трагично је потом нешто ужасно и мукотрпно, и најзад, али не и на последњем месту, трагично је нешто што је неизбежно. Господин Драшковић је сва ова три обележја трагичног уткао у структуру свог романа.

Шта је у овом роману најпре трагично у оном првом значењу појма? Трагично је то што би у односу на време на које се роман односи била отворена само два пута. Један пут био је пут споја демократије и монархизма својствен српској најбољој политичкој традицији и тај пут био је оличен у генералу Михаиловићу, а други пут је био пут комунистичке деспотије, оличен у бравару Јосипу Броз. Трагично је, међутим, да је од та два пута, као што сви добро знамо, онај други пут био пут којим је невољно ова земља кренула. Трагично је, ако хоћете, и то да ову земљу није повео генералштабни официр, питомац најбоље официрске школе у Француској, већ један припрости човек који ни једну пристojну реченицу није умео како ваља да састави. О томе најпре говори роман господина Драшковића, господина Драшковића који уме да одабере праву тему, а без праве теме нема ни добре књиге, који је захватио у гравиво око кога су и најбољи писци ове земље пажљиво обилазили, зна се и зашто и то је она прва трагична равна у коју ја у овој књизи верујем.

Друго је оно ужасно и ругобно и то ужасно и ругобно ја ћу за ову прилику да вам илуструјем само једним јединим поглављем ове књиге — ражњем Слободана Пенезића Крцуна. Према замисли господина Драшковића и његов јунак генерал Михаиловић је био већ на почетку изложен комунистичком затвору, једном специфичном и страшном облику мучења, који се састоји у томе да ухапшенику на голи стомак стављају пацова затвореног у специфичан кавез који се одозго загрева. Пацов, наравно, гризе утробу жртве. То није био проналазак Слободана Пенезића Крцуна, који је био само Сталинов ђак, који је опет био ђак Владимира Иљича Лењина...

И најзад, нешто о трећем обележју трагичног, о неизбежности тог ужасног и ругобног што смо га помињали. Још су питагорејци држали да се судбина, јер сад је о оном судбинском реч, у животу појављује у два вида.

Они су, наиме, открили да има људи којима живот све на руку иде, па је то била некаква спољашња судбина како су је они називали. А има и оних појединаца у чијем карактеру и стилу живота има нечега страшног по њих саме и то их неминовно води њиховој сопственој драми. Оба ова вида судбине господин Драшковић је уметнички обухватио.

ЉИЉАНА ШОП КЊИЖЕВНИ КРИТИЧАР, УРЕДНИЦА У ИЗДАВАЧКОЈ КУЋИ
„СРПСКА РЕЧ“

РАВНОГОРСКА ДРАМА

Ви сте вечерас овде само део оне читалачке публике која је пре дванаест година изгласала Драшковићев роман „Нож“ за најчитанији роман у земљи Србији. Као што знате, наша власт увек има проблема са бројевима, и те године Народна библиотека Србије није доделила награду. Међутим, ваша читалачка постојаност, о којој сведочи ваш долазак вечерас, показује да је и после дванаест година Вук Драшковић најчитанији српски писац.

Свој нови роман *Ноћ ђенерала* Вук Драшковић је посветио „Равној Гори — убијаној, рањаваној, тамниченој, по целом свету развејаној, њој, распетој“. Ова јединствена посвета топониму, географској и историјској коти, планини симболу отпора коју су историјски путеви, обрти и странпутице начинили планином трагичног пораза, планини коју су победници па према томе и писци званичних историја деценијама сатанизовали а у пракси окружили беспућем, јесте, барем колико је мени познато, јединствена посвета у литератури. Посвета немом, немуштом сведоку. Посвета земљи, метафизици простора који остаје равнодушан према свим људским хтењима и трајнији од свих људских судбина.

Свој нови роман „*Ноћ ђенерала*“ Вук Драшковић је завршио реченицама: „Краја нема. Као што нема ни ђенераловог гроба. Истине има.“ Дакле, у кључу или чворишту трију равни: оне философске, ванвремена, метафизичке (Краја нема), историјске, овремењене (Као што нема ни ђенераловог гроба) и оне која подразумева напор и веру, наду појединца у постојање смисла под капом небеском (Истине има).

Између ове две тачке, исказа који упућује на тему и завршног, који упућује на Драшковићеву стваралачку поетику, тече згуснута и драматична романсијерска прича сажета у послед-

њу ноћ живота ђенерала Драгољуба Драже Михаиловића, једне од најконтроверзнијих и најтрагичнијих фигура српске историје двадесетог века. Роман психолошки, историјски, биографски, роман тока свести што је можда и најближа и најтачнија и најбоља његова жаровска одредница. Модерни роман који поштује класичне образце приче, или класични роман који уважава искуства модерног приповедања, како вам је драже.

Компонован у дванаест поглавља, или како то Драшковић сам каже, откривајући кључ форме, у дванаест сати једне ноћи, на два паралелна плана од којих је један документарни, а други плод пишчевих уверења, слутњи и имажинације, роман *Ноћ ђенерала* је само привидно једноставна творевина у смислу композиционе структуре и архитектоники (јер је читљив, разумљив, приступачан), а у суштини је реч о сложеном, многозначном и отвореном приступу форми, о контрапункту који само зарад добре осмишљености и успешне изведбе изгледа једноставно.

Какав је лик ђенерала, из чињеница којима је располагао Драшковић и од којих су многе

већини непознате, саздао аутор — питање је које се вероватно највише поставља и међу онима који ће роман читати, а још више међу онима који би најрадије и да није написан овај роман. Одмах да одговорим да је то лик достојан озбиљног писца који је прозreo и презрео почетничке грехове црно-белог портретирања. Дража је губитник и херој, и жртва и кривац, књижевни лик и човек од крви и меса како се то обичава рећи, историјска личност али и обичан човек. Искасаљен, трован и дрогиран, изложен неописивим али потресно описаним физичким мукама, а с обзиром на његову конституцију још тежим психичким тортурама које демонички смишља и спроводи Слободан Пенезић Крцун, Михаиловић налази снаге да гради, истовремено, одбрану али и сопствену оптужницу. Та снага психолошки је непогрешиво мотивисана, јер у питању је предсмртно свођење рачуна са собом и светом: с породицом, отаџбином, краљем, својим народом, пријатељима и непријатељима, истомишљеницима и противницима, са ратним савезницима

који су га подржавали па напустили у великој игри политике и интереса. То је онај моменат страшног суда пре страног суда, када су истине важније од сујете и од природне људске потребе да се себе сагледамо у бољем и повољнијем светлу но што чињенице говоре. Моменат када сопствене грешке и мане, први и једини пут у животу, видимо боље и јасније од других.

Уосталом, документи су она друга страна, други пол, други глас, а та сведочанства људи оновремене демократске јавности, упућивана силницима као глас савести и протеста, јесу онај тон објективизације или барем неутрализације субјективног, функционално и зналачки укомпонован у роман.

Вук Драшковић је стваралац који се од првог свог романа непрекидно и упорно хвата у коштац са великим, кључним, пресудним темама из националне историје. То је ствар избора, али и веровања у смисао и улогу такве књижевности, у њену сазнану и освешћујућу компоненту. И овога пута је реч о прворазредној националној теми од које су други писци зазирали, али кључни мотиви (односно жртве и крвника, издаја као феномен, историјска позадина светских размера и улога великих сила у нашој историјској судбини) уверавају ме да би овај роман био значајан и на другим, великим светским језицима.

„*Ноћ ђенерала*“ је најбољи Драшковићев роман, писан без искључивости и острашћености, али са страшћу и наглашеним осећањем за моралност, правду и истину. Ако је против нечега, онда је против успаване, кукавичке, калкулантске, уз власт и силу приљубљене Србије, против логике мањег отпора која само победницима верује и служи, против комфоризма духа, а за дух сумње, преиспитивања и трагалаштва.

Даница Максимовић, Љуба Тадић и Петар Банићевић читају одломке из романа „Ноћ ђенерала“

РУСКИ МИНИСТАР ЗА ШТАМПУ СЕРГЕЈ ГРИЗУНОВ У ПОСЕТИ БЕОГРАДУ

ИМА ЛИ НОРМАЛНИХ?

Иако је у Београду боравио седам дана, руском министру за штампу нико из српске власти није ни покушао да се обрати. Понављамо, догодило се то у данашњој Србији једном „важећем“ руском министру.

Пише: **Стево БАТИЋ**

У политичком животу власти има моментата када је бити нормалан и логичан много лакше него бити неурачунљив, кретен такорећи. Ако се људи из власти у свом понашању ипак одреде за тежу, кретенску варијанту, то је поуздан знак да је самокритички дух и код њих превагнуо над редовним лажима и лицемерством покривеним дипломатском фасадом. Један такав излив достојанственог примитивизма десило се и приликом недавног боравка у Србији **Сергеја Гризунова**, актуелног министра за информације у влади Руске Федерације.

Наиме, **Гризунов** је половином новембра дошао у неформалну, рекло би се полуприватна, али радну посету Београду, у којем је неколико година, до јануара ове, службовао као дописник московске информативне агенције „Новости“. Како то и приличи, након процедуралног контакта са матичном амбасадом, потрудио се да одмах посети неке старе пријатеље и политичке истомишљенике и саборце из не тако давних новинарских дана. За даљњи ток приче можда све то не би било од значаја да први међу њима није био **Вук Драшковић**, лидер Српског покрета обнове. Следећих дана уследили су разговори са **Даницом Драшковић** и **Богољубом Пејчићем**, директором и главним и одговорним уредником „Српске речи“, са главним и одговорним уредником НИ-Н-а **Душаном Величковићем**, са **Небојшом Поповом** и неким другим људима из Грађанског савеза, са **Чедомиром Мирковићем** у својству првог човека „Просвете“ итд. Поред неизбежних политичких, на тапету су биле и чисто цеховске теме — материјални и политички положај независних медија у Србији данас, могућности да се извуку из ћорсокака у који их гура актуелни српски режим и начини да у свему томе некако припомогне **Гризуновљева** алада. Посета је завршена на начин који би у свакој цивилизованој земљи, којом владају цивилизовани људи, био окарактерисан као дипломатски инцидент у сред Београда, у Међународном прес-центру, руски министар организовао је конференцију за штампу, на којој је у

службену посету Москви позван Српски покрет обнове и Грађански савез, али не и председника државе „домаћина“, **Слободана Милошевића**, нашавши да једна таква могућност представља само „занимљиву идеју“? Међутим, само за неупућене овакав гест може да представља некоректан иступ уваженог госта и можда, чак првокласну политичку провокацију. Јер, за великог и провереног познаваоца српске политичке збиље, **Сергеја Гризунова**, и не само за њега, то је била најприхватљивија и „најблажа“ могућа форма да српској врхушки каже шта о њој мисли и каква третман може да очекује од владе једне светске силе, једине српске узданице на данашњој светској сцени. Зашто све то?

ШИНФЕРОВАНО КРЕСПОВАЊЕ

Аверзија овдашње власти према **Сергеју Гризунову** није „од јуче“. Наиме, иако се у више наврата жалила како светске медије одавде извештавају „полуписмени“ и „полуобразовани“ новинари, који једва да могу да покажу Југославију на карту света, а камоли да знају нешто више о историји и духу народа ове земље, управо се према онима који све то нису понела — најбезобзирније и најбесмисленије. Почетком године право на извештавање са тла Југославије прво је ускраћено живој легенди иностраног дописничког кора, извештачу лондонског „Тајмса“ **Деси Тревисан**. Уследило је још петнаестак „отказа“ понајобјективнијим „странцима“ из десетка страних листова, агенција и ТВ-мрежа. Све њих оптужница је теретила за „преношење искривљене слике о стању у Југославији и рату у БиХ“ (тада је **Милошевић** још био за рат), а формално ју је потписао тадашњи савезни министар за информације и данашњи први човек ТВ-Политике **Слободан Игњатовић**. У том турнусу, на списку за професи-

оналну депортацију био је и тадашњи шеф бироа русе агенције „Новости“ **Сергеј Гризунов**, и до тада познат као еloquentан, коректан и оштар критичар потеза режима, и то када се већ знало да је изабран за заменика председника Комитета за информације Руске Федерације. Управо тада се у „Српској речи“ појављује интервју са **Гризуновом**, у којем овај обелодањује решење познате енигме нестанка двојице руских новинара на територији Републике Српске Крајине септембра 1991. Тада, већ као члан руске владе, **Гризунов** наводи да су двојицу његових колега, новинаре **Виктора Ногина** и **Генадија Куреноја**, на путу између Костајнице и Петриње убили управо Срби и потом уништили трагове. Он је реконструисао догађај, објаснио да има доказе и имена убица. Предложио је и дипломатско разрешење тог случаја: „...Било би боље да су имали храбрости да отворено кажу: људи, браћо Руси, догодила се страшна грешка, велика несрећа, извините! И после тога, уверавам их, никоме на памет не би пало да било кога оптужује да су Срби убили Русе, сви би то схватили као несрећан случај... рат је!“ После овог хитно је потписан и отказ **Гризунову**, али није ступио на снагу, јер је овај већ заузео место у руском кабинету, онемогућивши тако овдашње цензоре да се још више избламирају.

Новембра ове године **Гризунов** постаје министар за штампу у влади Руске Федерације, што би за Србе требало да буде од прворазредног значаја. С једне стране, управо је он тај преко кога ставови руске владе, па и поводом „српског случаја“ и рата у бившој Југославији, треба да иду према домаћој и светској јавности, а с друге — управо је он тај који седи тик уз **Андреја Козирјева**, и на основу властитог вишегодишњег искуства, тумачи му оно што би овај требало да има у виду у контактима са осталим чиниоцима светске политике. Укључујући и контакте са самим **Милошевићем**. Наклоност

оваких људи у врховима светских сила већина озбиљних држава платила су сувим златом, тачније — плаћа милионима долара и много ниже „рангова“ да би у погодном тренутку лобирали за „њихову ствар“. Уосталом, није ли управо с тим циљем ова држава од својих грађана узимала новац да би подмитила типове попут прескупог, анонимног и самозваног хуманисте Данијела Шифера, превртљивог нобеловца Елија Визела, дезоријентисаног канадског генерала Лунса Мекензија, лажног еквадорског англиканског бискупа Валтера Редвуда Креспоа, лажног члана Британског парламента Џона Кенедија, којекакве козачке атамане и италијанске грофице итд. да „шире истину о Србији“. Сви они дочекивани су на Милошевићевом и осталим канабетима као јапански цареви или ослободиоци српског народа, у најмању руку. Сви они, првом приликом, по правилу су се одрицали своје велике „српске мисије“, за веће паре или да спашавају образ. Разлика између њих и таквих и Сергеја Гризунова, министра једне светске велесиле и стварног пријатеља и познаваоца српског народа, „само“ је у томе што у њега није требало „уложити“ ни један једини динар и што би он био задовољан („у своје лично име и у име своје владе“) једном оваквом реченицом: „Добро дошао, Сергеј! Драго нам је што си опет наш гост!“ У име српске власти такву реченицу није изговорио нико. Напротив, за српску власт Гризунов, док је био у посети Србији, иако је, вероватно, очекивао (а било је и логично) да му се неко из власти макар куртоазно обрати, једноставно — није постојао.

СВЕТСКИ ДОГАЂАЈИ

Ниједну од горе поменутих Гризуновљевих активности и сусрета државни медији, поготово државна телевизија, нису ни поменули. Како и би кад нису поменули ни да је један руски министар уопште дошао у Београд. У понедељак, 21. новембра, на пример, тачно на половини своје посете (баш тај дан наводи се због тога што је светски догађај број један, па и за Гризунова, било бомбардовање аеродрома у Удбини) руски министар за информације могао је у ударном Другом дневнику РТС да се о томе светском догађају обавести између осамнаестог и двадесетог минута Дневника, дакле у току два минута, али је зато у следећих осам минута сазнао све о прослави 100-годишњице Београдске берзе, институције којој свака част, али је данас и овде од значаја колико и преклањски снег. Међутим, у том Дневнику ни браћа Руси нису били запостављени: читаве три минуте посвећене су саветовању у хотелу „Југославија“ на тему „Како сарађивати са привредом Русије?“, а пума минута дата је тривалној информацији да је Борис Јељцин, први човек јединог српског савезника међу моћнима, примио акредитиве од чувеног амбасадора Даче Ж. Марковића, иако овај тамо седи већ пола године. Да се ради о синхронизованом бојкоту руског министра потврђује и следећи детаљ. Тог дана Гризунов је, на пример, са Чедомирком Мирковићем уговарао наступ „Просвете“ у Москви идуће године. Том чину је присуствовао и извештач ТАНЈУГА, али сутра, у новинама, у информацији нигде није речено да је то ТАНЈУГОВА информација. Као да је преузета од бијафранског извештача. Вероватно због тога да „националну агенцију“ не би било могуће довести у везу са овим „немилим догађајем“!? До самог краја, додуше, било је неких

„наговештаја“ да би савезни министар за информације Драгутин Брчин ипак „пристао“ да прими Гризунова, али се од тога одустало. Тoliko би то за Брчина било понижавajuће! Коначно, два дана пре него што је руски министар спољних послова Андреј Козирјев дошао у Београд (28. 11) и два дана након што је руски министар за штампу Сергеј Гризунов „инкогнито“ напустио Београд (24. 11), све светске телевизије известиле су о њиховој заједничкој конференцији за штампу (26. 11) пред Козирјевљеву посету Београду. Био је то за паметне сигнал ко је ко, шта је шта, и да Козирјев у Београд путује оплемењен сазнањима о третману једног руског министра у „пријатељској Србији“.

На крају крајева, можда је сваки коментар излишан. На основу чињенице да јој се није „допао“ као новинар, српска власт је дозволи-

ла себи да Гризунова игнорише и као министра. То је логично исто толико колико би била логична хипотетична ситуација у којој Козирјев, на пример, сада када се рат у Босни примиче крају, долази код Милошевића и обавештава га да се баш зато што је решење на виду Русија повлачи из свега, па и од помагања Србији, а све због тога што се сетила да је Милошевићева врхушка пре годину и по дана подржала московске пучисте, дакле Јељцинове противнике. Истог оног Јељцина који у својим рукама држи сламку спаса за Србију. Отуда и ово подсећање на домаће кретене и министра Гризунова и његову владу, који ће овај пут вероватно опростити, али неће заборавити. Као што не би нико нормалан.

ИДИЛА

Забележно: Александар ЦВЕТКОВИЋ

Из београдске свакодневице, слика прва: Подне. Средовечна жена жучно се расправља са двојцом шеснаестогодишњака изгледа типичног за ово време и простор. Њихово задиркивање прелази у шиканирање оног тенутка када су „јуноше“ откриле да је жена нервно лабилна особа. Она покушава да их отера од себе замахујући некаквом летвом коју је подигла са земље. Грешка. Српска „будућност“ јој одузима „оружје“ и почиње кривички да је млати. Жена запомаже, пада у блато. Проглазници бојажљиво заобилазе поприште, нико се не усуђује да прискочи у помоћ. Зашто ризиковати да те млади комшија касније сачека негде иза ћошка, у помрчини?

Слика друга, у сличном београдском амбијенту, сат касније: Возач тролејбуса излази из возила, да би наместио тролу за коју верује да је сама спала. Међутим, види како из грмља искачу двојица са безбол палицама. Возач може само да претпостави да им се пре тога нечим замерио, можда залупио врата пред носом или попрскао пролазећи кроз бару. Јасно му је да је упао у припремљену „заседу“ (трећи компанјон, који се довезао тролејбусом, на претходној је станици, изашавши, „скинуо“ тролу). Нападаци задају неколико удараца у главу и по леђима, али возач је довољно присебан да потрчи низ улицу. Пре него што су га сугстигли успева да извуче пиштољ и пуца у ваздух.

Истог дана, неколико часова касније, на редовој седници Скупштине града, начелник СУП Београда, Петар Зековић, изриче сада већ историјску (пр)оцену: у погледу безбедности грађана и њихове имовине, Београд је у односу на друге метрополе миран град. То поткрепљује статистиком. Додуше, посредно признаје да случајеви попут горе наведених су ван евиденције, било да су непријављени, или због „мале друштвене опасности“.

Исте вечери, на стопроцентно безбедном београдском брежуљку званом Дедиње настаје ново поглавље необјављеног, али историјски нужног издавачког подухвата за 1995. годину.

Понета дивним, тако сцијентистичким рефератима и дискусијама на групи за плате, пензије и остале ситне потрепштине, научница-поетеса „Дунав социологије“, покровитељка самита „Веселе жене балканске на чају под жалосном врбом“, кафиперка и сифражеткиња (ово би могло да се заврши негде у бесконачности) на страницама свог дневника бележи: „Пораст криминала последица је прегрејаног друштвеног развоја“.

И ко зна докле би све то ескалирало да у радни кабинет није ушао животни сапутник и идејни саборац њен. Бацивши јој поглед преко рамена благо је прекорио: „Буцо, понекад ми се чини да исувише идеш испред свог времен“.

Она га је правилно схватила и само му је упутила поглед срне на планинском потоку.

БИОДИЗЕЛ

Међународне санкције према СРЈ, поред тога што регенеришу ону нашу помало закрхљалу националну особину — кретање целом свету „уз длаку“ — буде и друге заборављене унутрашње резерве. Тако су домаћи стручњаци, а међу њима предњаче они из „Прве искре — холдинг ДД Барич“, потпуно освојили технологију прераде уљане репице и потпуно аутоматизоване производње биодизела. Биодизел је првенствено намењен пољопривредној механизацији.

Значај овог подухвата вишеструк је: упошљава домаћу памет и ресурсе; чува околину (наводно је мање штодљив од обичне нафте и њених деривата); по потреби и у перспективи ослободиће нас зависности од енергената муслиманског порекла а на унутрашњем тржишту развиће монопол НИС-а.

„Прва искра“ је већ формирала одбор будућег конзорцијума у који ће ући угледни произвођачи дефицитарног зејтина („Серво Михал“, „Сунце“) ПКБ и други потенцијални снабдевачи сировинама за биодизел.

Проблем са приоритетом решавања јесте дистрибуција новог погонског горива. Приватници који га преузимају често не одоле да га „крсте“, па је према још непотврђеним информацијама на војвођанским њивама заробило око 600 трактора.

Но, док једном не смрдне другом не сване. Раковица, Нови Београд, Земун (односно ИМП, ИМТ, „Рекорд“, „Змај“), настави ли се овакав темпо „амортизације“ пољо-машина — сигурно постају локомотиве привредног развоја.

Постоје и извозни планови са биодизелом.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Окружно јавно тужилаштво у Шалцу против окривљеног Душка Вучковића, званог „Репић“, подигло је прву оптужницу за ратни злочин против цивилног становништва. Истовремено, на оптуженичку клупу изведен је и Вучковићев брат Војин, због лажног представљања и неовлашћеног држања и ношења оружја, муниције и експлозивних материјала.

Вучковићи се терете за поступке које су извршили у јуну и јулу 1992. године. За Д. Вучковића постоји основана сумња да је у Дому културе у Челопеку (општина Зворник) из аутоматске пушке пуцао на заробљене цивиле муслиманске националности и при том лишио живота 16 лица, а 20 ранио.

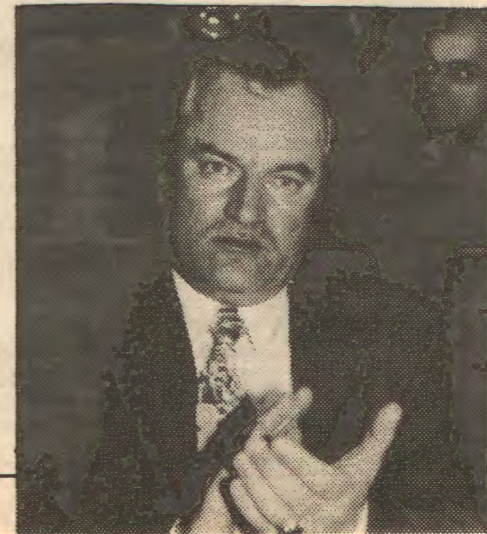
Након фактографски суво срочене оптужнице у образложењу следе неке веома занимљиве констатације, везане за ову двојцу припадника паравојних формација које су дејствовале по БиХ (Војин Вучковић је означен као командант озлоглашених „Жутих оса“) током '92. године.

Војин и Душко су у Зворник стигли 7. априла 1992. године, да би, како се наводи, „помогли српском народу да сачува своје територије“. Сутрадан су их Муслимани заробили, али исте вечери и заменили.

„Репић“ је (иначе склон алкохолу — по сопственом признању тамани око литар жестоког „пића дневно“) каже се даље у образложењу, „из револта што је био заробљен од стране муслиманских јединица и ту малтретиран“, прво је једном Муслиману одсекао ножем уво, а затим, у ноћи између 28. и 29. јуна 92. отворио рафалну палбу по заробљеним цивилима. Биланс: 16 мртвих, 20 рањених.

„Репић“ је категоричан у тврдњи да је одсекао једно уво и убио „свега 7-8 Муслимана, а у потпуности пориче силовање Муслиманке Х. Ћ. што му се такође ставља на терет.

Репићу не прети смртна казна у СРЈ. У својој одбрану они наводи да му је већ суђено за ратни злочин у Републици Српској. А тамо се за зверства према Муслиманима добија условна казна. И то као уступак међународној заједници.

ОПИЈУМ

Заиста је подела на независне и зависне, мале и велике медије вештачка, дакле непостојећа. Осим ако се у исти кош не трпају телевизијске и радио-станице које финансирају страни центри моћи (политичке и финансијске) да би друштвену реалност пропуштале кроз идеолошку призму а народу и народној власти упућивали саме погрде; новине које се прикривају иза власничке трансформације да би радним људима и грађанима одузели оно што су они деценијама улагали... и они који чине темеље система часног, одговорног, објективног и потпуног новинарског извештавања. Потоњи су несумњиво многобројнији и евентуално набрајање носи са собом опасност да неко буде изостављен и тиме нехотично увређен.

Посебно су нашим политичко-новинарским магнатима драги тзв. фабрички листови. Нема јубилеја ни годишњице да би је они пропустили, да се у честитању не придруже. Изашао је 600-ти број листа „Југопетрол“, а у њему прегршт коментара од: Ратомира Вица, републичког министра за информације, милорада Вучелића, директора РТС, Слободана Јовановића, генералног директора ТАНЈУГ-а, Душана Чукића и Косте Краинчанића, челних људи савезне и републичке новинарске организације...

Опијеност успесима социјалистичке обнове и изградње седме силе нарушили су реакционари из НТВ Студи Б малициозним коментаром о прошлонедељним демонстрацијама испред америчке амбасаде у Москви: „Скуп је присуствовало стотинак грађана, како јавља „Ројтер“, односно неколико хиљада, према ТАНЈУГ-у“. Текст је пропраћен издајничким снимцима са лица места.

ДРАГОЦЕНОСТ

Новинарка НИН-а, Весна Костић, осуђена је прошле седмице на три месеца затвора, годину дана условно, због чланка у коме је летос навела гласине да председник српске владе, Мирко Марјановић, поседује ни мање ни више него 50 милиона долара у кешу. Текст се бавио најбогатијим Југословенима (држављанима СРЈ).

Суд није уважио аргумент одбране да се остали са списка нису жалили, јер како је вишпирени судија запазио, једино ММ задовољава оба услова из текста: да се: под а) обогатио и то, под б) руководећи друштвеним предузећем. Суд је поред репресивне испунио и своју васпитну улогу. Држећи се сентенце да оно што приличи Јупитеру не приличи новинару (старосрпски: не забадај нос у туђе наћве) угледни општински трибунал је формулисао шири друштвени интерес: евентуалне штете које настану присвајањем материјалних добара од стране државних функционера лако су надокнадиве (о томе сведочи наша пракса у протеклих 50 година), за разлику од „превременог“ пензионисања лојалних Личана.

АУТОСЕРВИС

КРУНА

Премовић Зоран

Петра Драпшина 1А
ЖЕЛЕЗНИК

сервис:
570-769

САМО ГОДИНУ ДАНА ПОСЛЕ! **МИЛЕНА ПОПОВИЋ**

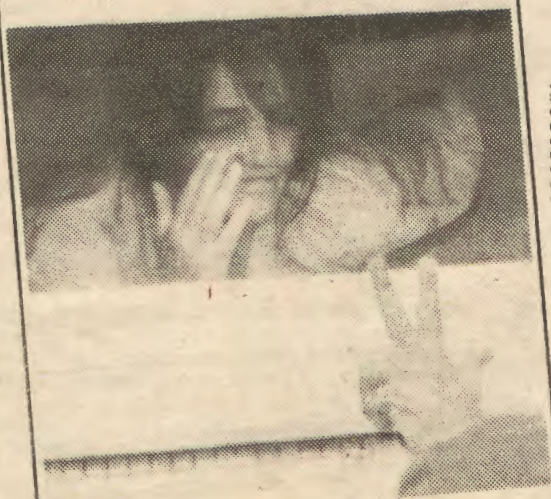
ЈУНСКА ДОГАЂАЊА '93!

ХРОНОЛОГИЈА ПОЛИЦИЈСКОГ ТЕРОРА НАД ВУКОМ И ДАНИЦОМ ДРАШКОВИЋ! ЧАС АНАТОМИЈЕ СРПСКОГ ПРАВОСУЂА, ЗДРАВСТВА И ЗАКОНОДАВСТВА!

НА 480 СТРАНА БРОШИРАНОГ ПОВЕЗА, УЗ МНОШТВО ФОТОГРАФИЈА, ДОКУМЕНАТА И СВЕДОЧАНСТАВА — 40 ДАНА КОЈИ СУ ПРОТРЕСЛИ ДЕМОКРАТСКИ СВЕТ!

Милена Поповић

ЈУНСКА ДОГАЂАЊА '93.

СРПСКА РЕЧ

- ПОЧЕЛО ЈЕ У СКУПШТИНИ
- КОСИЉЕВО СМЕЊИВАЊЕ
- ДОГАЂАЈИ ПРЕД СКУПШТИНОМ
- ПРАВНА ДРЖАВА У ОФАНЗИВИ
- О ЈУНСКОМ ТЕРОРУ ИЗБЛИЗА
- НЕРАЗЈАШЊЕНА ПОГИБИЈА МИЛОРАДА НИКОЛИЋА
- ДАНИ У САМИЦИ
- РЕТОРЗИЈА МИНИСТРА ЗА ЉУДСКА ПРАВА
- ЧЕКАЈУЋИ ИЗВЕШТАЈЕ ЗАТВОРСКОГ КОНЗИЛИЈУМА
- ИПАК — ТЕШКЕ ТЕЛЕСНЕ ПОВРЕДЕ
- УПРКОС ИЗВЕШТАЈИМА — ПРОДУЖЕН ПРИТВОР
- ПРЕСУДА ПРЕ СУЂЕЊА
- СПО ПРЕД ЗАБРАНОМ
- МИТЕРАН, МИЦОТАКИС, САВЕТ МИНИСТРА ЕЗ. СТЕЈЛ ДЕПАРТМЕНТ
- ПОХОД НА ЦЕНТРАЛНИ ЗАТВОР
- УМРЕЂУ И УЧИЊИЋУ ИХ ОДГОВОРНИМ
- МИСИЈА ДАНИЈЕЛ МИТЕРАН
- ДАНИЦА ДРАШКОВИЋ — ПОГЛЕД ИЗ ТАМНИЦЕ
- ВУК НЕ ПОПУШТА
- АБОЛИЦИЈА КАО АУТОПОРТРЕТ
- КО ЈЕ ИЗДАО ВУКА ДРАШКОВИЋА

„Милена Поповић обавила је овај заметни посао са много смисла за склапање у једну целину читавог низа не свој начин драматичних сведочења о нечему што никада не бисмо смели заборавити. Ова књига чита се зато са занимањем са којим се читају и прете криминалистичке сторије“...

(Из рецензије академика Николе Милошевића)

НАРУЉБЕНИЦА

Наручујем _____ примерака књиге „ЈУНСКА ДОГАЂАЊА '93“ по цени од 30 динара.

ИМЕ И ПРЕЗИМЕ _____

АДРЕСА _____

ТЕЛЕФОН _____

Овај исчека заједно са латим примерком уплатнице послати на адресу редакције „Српска реч“, Бранкова 13-15, 11000 Београд. Уплату извршити на лични рачун бр. 40801-803-4-27582, СРП Стари град, корисник „Српска реч“, са називом „уплата за књигу Јунска догађања“. Књигу можете наручити и телефоном 011/628-242 од 10-16 часова.

ГРАФИКА
НОВИ САД

АМБ
ГРАФИКА
НОВИ САД

ДД за производњу папирне
и флексибилне амбалаже

21000 НОВИ САД

Футошки пут 67

Телефон: 021/395-588

Телефакс: 396-344

Телекс: 14-357

АМБ
ГРАФИКА

СЕЉАЦИ И ПОРЕЗ: СРЕЋНА НОВА 48!

КРАВА ОДЕ,

„Ако ниси платио порез нису бирали шта ће узети, да ли коња краву, овце, свиње, ствари из куће. Та 1947. година је, што се принудног откупа тиче, била најстрашнија. Због неизмирених обавеза оца су ми ухапсили у августу 1947. године, осудили на три године и послали у затвор у Дечане. Отерали су нас четири јунице и 27 оваца на име неплаћеног пореза. Мене и мајку су сваку наредно ноћ дизали, водили на саслушање, тукли. Почетком септембра и ја сам ухапшен и одведен у срески затвор у Старој Пазови. Осудили су ме на две године и седам месеци затвора, али и после тога су ме испитивали, говорили да имам жито сакривено, да сам непријатељ... У Пазови нам је страшно било — у једној малој соби било нас је набијено по 15-16, воду нису редовно давали, људи су дахтали од врућине. У том затвору сам одлежао и у самици 7-8 дана — сваке вечери бацали су по канту воде по бетонском поду, да на њему не би могао спавати. Ноћ би провео седећи на фуруници која је стајала у ћошку. Све укупно тамо сам издржао 17 дана. После су нас спровели у Нови Сад, па Петроварадин, да би се коначно обрели у Нишкој казниони. Тамо смо из Нишаве вадили шодер и песак на трагачама, да појаса смо воду газили.

Отац ми је са осталим робијашима у Дечанима крампом и лопатом рушио камење и крчио пут ка Проклетијама, да би се касније могла експлоатисати шума тамо. Тежак рад, а храна никаква. Кад је отеран имао је скоро сто кила, а врати се са шездесет. Обојица смо пуштени после нешто више од четири месеца, и почетком 1948. године нашли смо се код куће. Та година је била много лакша, а наредна, 1949. је опет била страшна, одређен је велики порез, људи нису могли да плате. Тада су нас терали у селачке задруге, прича Радивој Ранитовић, седамдесетогодишњи селјак из Крчедина (општина Инђија) и додаје: „Био сам најмлађи затвореник у Нишкој казниони, имао сам тада 22 године, и не жалим — био сам тамо са правим људима“.

НЕКА ОДВЕДУ И БАБУ

Ових дана војвођански селјаци премотавају траку својих немиких успомена. Одмах после рата на удару „народне власти“ као кулаци и „народни непријатељи“, али и као они који ће је незасито нахранити, селјаци још много наредних година остају ти који морају дати и оно што немају. Деда Милана Обрадовића из Крчедина четрдесет и шесте свооски комесар водио је у мрак, и говорио му да клекне — да ће га убити. Почетком педесетих је као „непријатељ народа“ одлежао годину дана у Пожаревцу. Шездесетих година једне јесени у време бербе кукуруза фендер је дошао да му испреже коње из кола за порез...

Тешко је и описати шта данашња држава ради онима који производе храну. Необавештени и непознати, грађани за куповину на нијаци оптужују селјачке којима је стављена омча око врата. „Селјаци су увек били државотворни, научили су да држави увек дају оно што је њено, и да мирно живе. Они плаћање пореза не избегавају. Они немају“, каже Мика Влаовић, републички посланик. Али тако не мисли Републичка управа јавних прихода.

Пише: Ружица РАНИТОВИЋ-ЈОВИЋ

Пишући своју велику историју, комунисти су заорали дубоку бразду у многим паорским судбинама. У остваривању „зацртаног“ бруталност им није недостајала. „Говорили су, и ако немаш — изнеси“, каже Милан Обрадовић. Обично се каже — било па прошло.

Али, поновило се. Последњих недеља на селачке адресе стигло је решење Републичке управе јавних прихода, којим се одређује „принудна наплата доспелих пореза и доприноса који нису плаћени у законском року“, и налаже обвезнику да „у року од десет дана уплати означени износ“, у противном „наплата ће се извршити принудним путем“, с тим што трошкови принудне наплате падају на терет пореском дужнику“.

Доказујући да ако су петокраку заменили ружом, нису и ћуд променили, комунисти-социјалисти проговорили су силом као језиком који најбоље разумеју: хтели — не хтели, имали — не имали, селјаци морају платити оно што им је разрезано. А селјаци — не плаћају. До данашњих дана у Војводини број оних који су порез платили не прелази 30 одсто — да ли баш што не могу (како они само кажу), или што неће — како се у власти мисли, уз разне натукнице о њиховим мрачним мотивима?

„Селјаци су увек били државотворни, научили су да држави увек дају оно што је њено, и да мирно живе. Они плаћање пореза не избегавају, нема ту никакве политике, не ради се о томе да они неће да плате, они то заиста не могу јер немају чиме, пре свега зато што између цена пољопривредних производа и улога у ту производњу постоје велики диспаритети, одакле за селјачке настају огромни губици“, каже

Мика Влаовић, народни посланик СРП-а у Скупштини Србије, селјаци из Вилова (општина Тител).

„Као некад што је било тешко новцем од свог производа измирити порез, тако је то и сада. Одакле да платим 1600 динара пореза, где да их зарадим? Све је јабе. Прошле године за жито такорећи ништа нисмо добили, све је инфлација појела. Ове године су нам у три рате исплатили, тек помало црпкали. Па како онда да се живи? Имам 70 година, цео свој век копам, и ове године смо ја и баба окопали 7-8 јутара куруза такорећи сами. Треба да су захвални што ми тако матори још радимо, што и за њих стварамо. Које је отишло жито, које кукуруз, краве, млеко? А они да овако поступају са нама! Јуче су били да ме плене за порез, запленили су ми краву, кад дођу да купе, рећи ћу им нека одведу и бабу, да има ко да их музе тамо“, гневан је Радивој Ранитовић.

ОД ЖИТА — САМО ДУКСЕР

Укљештени између диспаритета цена пољопривредних и индустријских производа и неадекватног пореског система, а у општем пропадању друштва, селјаци се, после одређеног периода пристojног живота, поново налазе пред лицем државе, као неко ко мора да испуни све обавезе, из кога се до у бескрај може црпсти. Чувене „маказе цена“ по којима је на супрот њихових производа расла цена индустријске робе, гутале су њихову све мању акумулативност — дошло се до тога да селјаци који су некада за три вагона пшенице куповали трактор, сада за вагон пшенице могу да купе — две тракторске гуме, уколико тај исти новац не оде за нешто прече.

Уз идеолошка звона, и сву причу о њој као компаративној предности земље, сахрањивана је пољопривреда, док је са свом својом неконкурентношћу напред гурана индустрија, тако да је сав терет „изградње новог друштва“ на својим леђима носило селјаштво. Ових дана када однос према селјацима поприма гротескне форме, у једним дневним новинама је поново актуелизована рачуница др Косте Михаиловића, по коме је између 1952. и 1969. године из југословенске пољопривреде у друге секторе извучено око пет милијарди долара, при чему треба имати на уму чињеницу да је пола те операције поднела пољопривреда у Србији, укључујући Војводину. После обавезног откупа пољопривредних производа крајем четрдесетих година, којим је, према истраживањима Економског института НР Србије (које преноси „Борба“) из Војводине извучено „30-47 одсто белих жита, преко 50 одсто свиња“, затим аграрне реформе и присилног организовања у земљорадничке задруге, војвођански селјак се као главни произвођач хране у земљи опоравља у периоду 1970-1985. године, да би у наред-

ном периоду, заједно са осталим деловима друштва, нагло осиромашило. Али, у годинама распада Југославије и рата, док индустријска производња драстично пада, он производи истим темпом, истина са све већим губицима, што значи на своју штету.

о доприносима за социјално осигурање, по коме земљорадници за здравствено осигурање плаћају допринос од 26 одсто на катастарски приход, а за пензијско-инвалидско осигурање — седам одсто, где је основица доприноса 150 динара. Узалуд је опозиција у републичкој скуп-

земљорадничка стопа доприноса за здравствено осигурање смањи са 23 на 13 одсто. На основу процене штете својих стручних комисија, Влада је селективно смањила пореске обавезе по подручјима, у распону од 25 до 45 одсто. Колика је то помоћ сељаку јасно је ако се зна

БАБА ОСТА!

Текућа година у којој ће моћи, како рече један остарели сељак из Ченеја поред Новог Сада, на једном недавном скупу, „купити само горњи дуксер, док доњи носи већ пет година“, поред све скупље нафте, семенске робе, вештачког ђубрива — донела му је на врат још једну алу — државу.

ВЛАДА БЕЗ МИЛОСТИ

Неспособна да адекватном кредитном политиком подржи пољопривредну производњу дотацијом до цене производа која ће бити исплатива, а чувајући се од прекомерног штампања пара, држава осиромашеног сељака који увелико троши „беле паре“ остављене за „крне дане“ заскаче новим порезима. Методологијом којом се лествице катастарског прихода утврђују на бази просечног приноса у претходних пет година, сељацима су разрезани порези, чија висина их је, већ пошто су обавештени о првој рати, узнемирила. Да неће имати милости кад је у питању порески захват сељака републичка влада потврдила је и доношењем закона

штини критиковала овај закон као акт који дестимулише продуктивне и завлачи руку у џеп земљорадника чак по два основа, као и да највише погађа оне који у условима санкција највише доприносе — он је озваничен на ванредном заседању почетком јула, чиме су цементари врло крупни издаци у сељачком буџету.

Смањење дажбина због последица суше скупштинском одлуком, које је за сељаке тражила група од 112 посланика, регулисано је владином уредбом и пре него што се нашло у посланичким клупама. Влада се изјаснила да овај захтев сматра оправданим и смањила дажбине сељацима, али не онолико колико су то тражиле четири опозиционе странке (СПО, ДС, ДСС и СРС): да се лествице непосредног прихода преполове, као и да се изменом закона о доприносима за социјално осигурање,

да ће му се укупне дажбине тиме смањити у просеку за — десет одсто!

Колико лако сељаку узима, држава му исто толико тешко даје. Тако је нафта обећана за јесењу сетву пшенице испоручивана веома тешко, по речима самог министра **Ивка Ђоновића**, у време оптималних рокова за сетву тек — 10-12 одсто. Недавни предлог Демократске странке да Влада Србије поднесе предлог аграрне политике до 2004. године „која би донела заштиту земљорадницима и помогла им да повећају производњу хране“ социјалисти су као и све друге законске предлоге опозиције скупштинском већином одбацили, показујући колико им је стало до гласача, уз чију се помоћ, добрим делом, и налазе у толиком броју.

И док директори Управе прихода у неким општинама Војводине куде фотеле због слабе

АЛЕКСАНДАР БЛАГОЈЕВИЋ,
народни посланик СПО у
Скупштини Србије, Рача
(Крагујевачка)

СУБОТАРИ

На вратима Скупштине општине Рача ових дана може се наћи натпис да су све суботе убудуће радне, а суштина је у томе да сви чиновници из управе прихода иду на терен, у принудну наплату. Колико сам ја чуо, прво опомињу, дају неки рок, а онда следи наплата. Људи са овим озлојеђени, пре свега зато што они за своје производе не добијају паре, држава све узима на вересију. И сада човеку коме држава за испоручене производе често и много дугује, долазе порезници и траже новац. Осим тога знате како је било са пшеницом — плаћали су у три рате, углавном благајничким записима, новаца није било. Има, истина, људи, који иако озлојеђени, помињу оно старо: порез се мора платити, па пабирче новац и плаћају колико могу. Они који нису платили — стварно немају могућности за то. Нешто наде сељацима даје и овај Независни синдикат земљорадника, који је као републички синдикат и формиран код нас, у Рачи, и у нашој општини има око 1500 чланова. Али, он је за сада, још у развоју, и неку опипљивију корист од њега можемо очекивати тек касније.

Последња бразда?

наплате пореза, а Независни синдикат земљорадника Војводине (и Србије) позива сељацима да порез не плате — држава се одвија како да до сељачких пара ипак дође. Јер и поред отпора који у односу на наплату пружају, она сељацима ипак, на одређени начин држи у својим шакама — већ месецима није их исплатила за неке њихове производе, пре свега сунцокрет, а понегде још и пшеницу. Тако је ових дана на огласним таблама земљорадничких задруга освануло обавештење: „Овим решењем земљорадничка задруга је обавезна да земљорадницима приликом исплате њихових производа обустави дуг и камату на име неплаћеног пореза, а по списку добијеном од републичке управе јавних прихода. Молимо вас, ако сте измирили своје обавезе понесите документ о уплати пореза“.

У време када су порезници кренули од куће до куће да сељацима пописују покретну имовину за наплату пореза, Независни синдикат земљорадника Војводине упутио је допис председницима савезне и републичке владе, Радоју Контиту и Мирку Марјановићу, у коме се захтева да се принудна наплата хитно заустави.

ДРАГИША МАРИШ, потпредседник Независног синдиката земљорадника Војводине — Србије, Каћа (код Новог Сада): ДУЖНИЦИ

Они су извршили замену теза. Ми знамо да смо ове године изгубили на пшеници око 300 динара по јутру. И на сунцокрту, такође. Знају то и они. Али да би ми имали осећај кривице да нисмо према њима обавезу извршили, они то раде. Ми као синдикат преко своје правне службе треба да тражимо испуњење свог уставног права да порез плаћамо на добит. Ако нема добити — нема пореза. Нека господа изволе да поштују Устав који су донели. Затим, они нам говоре: „Јел' ви знате у каквој је држава ситуацији, криза, санкције, ово — оно“. Ја увек на то одговарам: „Јесте ли ви то знали? Откада у економији постоји патриотизам? Нема у економији патриотизма, ту се све плаћа, данас или сутра, кад — тад. Ако сте били свесни да не можете да платите 35 пара колика је економска цена пшенице, да бисмо задовољили трошкове производње, зашто нисте рекли не можемо да исплатимо све. Ево вам 20 пара, а остало ћемо дати преко обвезница федерације, као што се то увек радило у ратном стању. За време Првог светског рата на пример — дедови су ми о томе причали. Ти папуре никада не губе вредност, а изражавају се у конвертибилној валути или злату. С тим папирима имаћеш право и да платиш порез. А у овој ситуацији они су заменили тезе, јер они су дужници и сад траже од мене да ја који сам им дао, опет им дам. А они су моји дужници. Осим тога, мислим да ми треба да тражимо од државе право у одјаву пореза, одјаву делатности. Нека он мени на почетку године каже заштитне цене, цене репроматеријала, цене механизације, нека ми изда решење о порезу, колико ће бити по катастру, а ја ћу онда да кажем да ли ћу да радим земљу или не. Ако то може пекар или апотекар у овој држави, зашто то не могу и ја?

Подсећајући да је овај синдикат својевремено тражио да се јавне дажбине сељацима за ову годину отпишу, у допису се тај захтев понавља још једанпут, и наглашава да ако се одмах не престане са принудном наплатом „предузећемо радикалне мере, а пре свега протест пред Народном скупштином и остварити нашу претњу да у центру Београда спалимо наша решења и пореске уплатнице“.

Пошто ни републичка ни савезна влада везано за порески проблем нису пустиле ни гласа од себе, у Новом Саду је 25. новембра одржан састанак Председништва и Извршног одбора Независног синдиката Војводине и Србије, на коме је донета одлука да се 12. децембра пред републичком скупштином у Београду одржи митинг упозорења, на коме ће се јасно рећи да ће, уколико се не удовољи њиховим захтевима, сељаци прибећи радикалним мерама.

Одлука о одржавању митинга донете је после дуге дискусије и изнетих врло различитих становишта, од тога треба ли митинг уопште организовати (да ли се већ закаснило), хоће ли он имати ефекта ако се број људи који уплаћују порез повећава, па до самих дажбина — треба ли описати само порез, или све јавне дажбине. На висину пореза сложили су се у Синдикату, знатно утичу и неправедно наметнута оптерећења у виду: водног доприноса, месног самодоприноса, пензионог и здравственог осигурања. У Војводини већ 30 година нема подземних вода, па зашто се онда плаћа тај допринос? Чему пензионско осигурање кад је пензионски фонд опљачкан? Какву корист имамо од здравственог фонда?, запитали су се овом приликом земљорадници.

ВЛАСТ ПУШТА БРКОВЕ

„Висина захватања ове године у пољопривреди превазилази све границе“, каже Драгиша Марић, дипломирани инжењер пољопривреде из Каћа (поред Новог Сада), и износи своју рачуницу: „Захватања натурално исказана преко пшенице износе око пет метричких центи по катастарском јутру и при приносу пшенице од око 18 метричких центи по јутру (било је и мање) то износи око 30 одсто вредности производње. Ако су стручњаци за ову област израчунали да би цена пшенице у овој години да би се покрили трошкови производње требала да износи 35 пара по килограму, значи да по јутру исказани губитак износи око 280 динара. Када се узме у обзир да је просечан посед у Војводини код чистих земљорадника око осам јутара, и да се по статистици пшеницом засеје трећина, што значи скоро три јутра, добија се просечан губитак који домаћинство може имати на пшеници — у просеку око 850 динара“.

МИЛОВАН МИЈАНЛОВИЋ, ДЕСНИМРОВАЦ КОД КРАГУЈЕВЦА:

МУШКАРЦИ

У мом селу је веома мали број људи платио порез. Они који су платили углавном имају, поред пољопривреде и неки додатни приход. Не да не желе, људи не могу да плате, и сад код принудне наплате — мислим да ће се побунити. Али, видећемо како ће бити, јер порезници обично дођу, тако су и раније радили, прво у старачка домаћинства, где нема ко да пружи отпор. Гледају какав је ко домаћин, чиме располаже, ко стоји иза њега и какав му је утицај на околину. Иначе код оних домаћина који имају 3-4 мушкарца у кући још не долазе, јер иду на то да се примора што више људи да плати после ће оне који остану у малом броју прогласити за побуњенике. Порез не можемо платити објективно јер смо имали губитке током ове године. Ми знамо да је тешка ситуација, знају и они да ми знамо, и сад се ту једноставно препуцавамо. Тај синдикат земљорадника је власти врло загонетан, јер они су сматрали да сељаци не могу да се организују. Видећемо како ће та борба да траје, али схватили смо да морамо да идемо до краја, да би људи знали да има неко ко ће да их брани.

ЖИВАДИН СТОЈКИЋ, земљорадник, село Ландол код Смедерева:

ВРЕЋА

Шта може сада нама сељацима да се деси? Могу да заваде село и град. Сељак није против јефтине хране — он је против скупе производње: само на једној врећи од 50 килограма брашна, добије се сто векини хлеба од 600 грама. Такву једну векину грађани плаћају 55 пара, то значи да се из једне вреће добије 55 динара, а исту количину брашна сељацима узимају за 15 динара. Плитам ову власт и министра за пољопривреду Боновића, где се преко ноћи у Србији изгуби тих 40 динара? То нигде у свету нема. И с којим правом траже порез од сељака? Министар Влатковић је похвалио сељаке зато што су били вредни, а није дозволио да се овере здравствене књижице онима који нису платили порез. Сељак не може да га плати. Гарантујем да ни холандски и амерички фармери не би могли да издрже овако скупу производњу. У Смедеревској општини плаћено је само 31 одсто пореза, а у њој има села која су велика и богата.

Наглашавајући да је Синдикат у знатној мери допринео да се порез што мање плати, његов председник Ђорђе Гарабандић, адвокат из Жабља, наглашава предстојећим митингом сељаци, између осталог, желе да дају до знања градском становништву да они нису криви због високих цена пољопривредних производа, и да они желе да производе јефтину храну, те да је главни камен спотицања паритет цена по коме се сељаци његов производ плати јефтино, а градском човеку се после прода много скупле. А кад је порез у питању, он истиче: „Постојећа власт је за протекле три године узимајући у бесцење пољопривредне производе дебело наплатила порез и државне дажбине — можда и десет година унапред. Јер све те године земљорадник је живео од свог минулог рада, од уштеђевине. Али, сад је готово, он може живети само од будуће производње“. Потомак сељака, и сам власник око сто јутара земље у Чуруту и Новом Бечеју, господин Гарабандић истиче да власт зна да ће сељак, јер му је то у генима, и последњим атомом снаге обрадити своју земљу, и на то се углавном ослања. „Али, ми ћемо морати жртвовати једну жетву, и оста-

вити њихове непооране, да би их спречили да нас даље цеде као крпу", додаје он.

Упркос црним слутњама које су се над сељацима надвиле, откуп какав је некада био не може се више поновити, каже Радивој Кулачин (74) из Србобрана који је више од 18 година провео по робијашницама нове Југославије, као четник и непријатељ режима. Повратка на старо нема, сматра он, јер су „они у врло тешкој ситуацији, политички и идеолошки су истрошени. Све њихове ствари су компромитоване“.

Да ли то власт заиста пушта бркове, и спрема се да их другима чупа? Или је у питању само посезање за познатим методама, само као пацка, тренутни хир када томе више време није? Ко ће кога уплашити решетом — власт сељаче људима из Управе прихода без кожных мантила, или сељаци влас митингом, за који ни су сигурни колико ће убојит бити? Ђорђе Гарабандић каже да се по војвођанским селима пуштају гласови како ће властодршци бити задовољни и са 50 одсто плаћеног пореза. У сваком случају то више није тема за литературу — о овоме Марков неће писати своје романе, Симиша Ковачевић драме, а Макавајев неће снимити филм. За многе, вероватно, прошлост се овде вратила као фарса. Сем за оне који у свему препознају трагове своје судбине.

**РАДИВОЈ КУЛАЧИН, земљорадник
из Србобрана:**

ШТА ОЋЕДУ?

Ако смо најавили митинг, онда треба да га одржимо. Ми морамо да будемо мобилни, а шта то значи? Увући политичке странке, опозицију да буду са нама. Треба да идемо мирним маршем достојанствено, ко хоће нека буде поред нас. Друго, не треба независни синдикат радника да пренебрегнемо. Јер ово је проблем свију нас. У питању је опстанак. Јер, власт је згазила и иде. Њихов брод кад тоне — тону сви морнари. Али, ми нећемо да потонемо. Морамо да се боримо за будућност наше деце. Градови су готови, привреда је трула. И да скину санкције — ништа не вреди, нашој привреди треба много кредита, а да би то добили морамо да покажемо да смо демократе, да смо се опаметили. Јер ми смо довољно ових година показали да немамо памети. Везано за овај митинг у Београду — имамо циљ да изразимо протест и опоменемо Владу да нећемо толерисати да наше људе хапсе, да им терају последњу краву из штале, и да све то после продају будзашто. А немају коме ни продати. Јер, ми и да хоћемо да платимо порез, да за то нешто отуђимо — они немају средстава да нам то плате. Зашто онда праве баук — нису финансијски способни да нам откупе робу? И шта оћеу онда? Треба да буду свесни да морају отићи са власти. То им треба у Београду рећи. Нема ту више кеџ-меџ. Ми смо синдикат, ми смо земљорадници, ми смо овде скупили опозицију и представљамо снагу народа. И вољу народа. И то мора да се поштује.

КОРИСНЕ ПАРАЛЕЛЕ

АКО КРЕНУ ЗНА СЕ

*Очеви и синови из Маргите,
јужнобанатског села које је
преживело откуп 1947, сагласни су
да село више не би трпело „кожне
мантиле“...*

Пише: **Ксенија ЈАНКОВИЋ**

Маргита је мало село (420 домаћинстава) близу румунске границе, и на скоро подједнакој удаљености од две велике, суседне општине — Вршца и Планишта, од којих највише и зависи.

Због близине границе (5 км, гранични прелаз Ватин) становништво је мешовито, српско-румунског састава и оно је у другим годинама заједничког живота развило односе који су много више него само добросуседски.

Ово је село изабрано случајно, али и управо због својг мешовитог и искључиво стадоседелачког састава становништва. Оно од чега људи у овом јужнобанатском селу живе је, наравно — пре свега, пољопривреда, мада у њему има велики број старачких домаћинстава — чим је гашењем престати рад на земљи. Осим тога, скоро свака четврта кућа има једног или два члана на раду у некој од земаља западне Европе (Шведска, Швајцарска, Аустрија) или у Америци, Канади и Аустралији. Отишли су, наравно, млађи људи чија деца — сада већ у годинама када су њихови родитељи напустили своју земљу — не показују жељу да се врате. Поготово не сада. Не овде.

Многи од старијих домаћина сећају се првог послератног периода и односа који је према добростојећим домаћинима (а таквих је управо било у овом крају) имала новоуспостављена, и победом осилена власт. Ево приче једног од њих:

— Видите, све је почело одмах, још 1946. године — када је извршена прва „аграрна реформа“ и кад је људима узета земља, сва коју су имали преко двадесет хектара. Већ следеће године почео је и први откуп. „Откупљивали“ су

све: жито, брашно, кукуруз, коње, краве, свиње, овце, живину — све што се у сеоским кућама могло наћи. Само су долазили и тражили, није их занимало да л' имаш или немаш, једноставно — морао си да даш. Рецимо, имаш једну краву а они дођу и траже да тог дана предаш краву. Кажеш да ти је то једина, а они ће на то: „Ма, не брини, одгајићеш ту другу!“ и онда дају паре које буду једва довољне и за једно теле.

Свако село је тада имало месну канцеларију (у којој су радили некакви делегати), а свака месна канцеларија једну просторију која је служила као затвор. Код нас је то било ту где је сад школа, а као затвор користили су подрум. Ако неко није имао, или није хтео да им преда оно што су тражили водили су одмах у ту месну канцеларију, и ту малтретирали, онако — физички.

Сећам се, једног дана било је лоше време, падала је нека киша ситна као магла, али довољна да покиснеш, а ја сам тог дана пошао да загрнем кукуруз. Већ је био велики и леп, онако — до трбуха и цео дан сам провео на њиви. Кад сам стигао кући већ је био мрак и време за вечеру. И, само што сам ушао у кућу, стиже њихов курир са поруком да одмах дођем у месну канцеларију. Моји у кући ми кажу да је боље да одмах идем, а кад се вратим да на миру једем и пресвучем се, и ја онако мокар и гладан пођем. Дођем тамо, а они траже да предам једно свињче. Ја им кажем да немам, а они мени да лажем и — почну да малтретирају. На крају, вежу ми руке на леђа, доведу до улаза у подрум и гурну унутра да пропаднем у у дубину од два метра. У подруму је било још људи, они ме дигну и пошто тад у селу није било струје и у подруму је био мрак, почну људи да се јављају — да се препознамо ко смо. Било нас је унутра двадесетак, углавном старијих људи — Румуна. Ја сам био најмањи и једини Србин. Није то била велика просторија, негде три са четири метара и ми поседасмо уза зидове, они ме покрију својим топлим кожувима и ја ту останем целу ноћ и сутрадан до подне.

Кад следеће ноћи, таман легнем, дође један њихов — лупа о капију и поново ме одведе. Тамо ме опет малтретирају, и ту ноћ проведем у подруму — затвору. И, тако је то трајало целу ноћ, понекад само пола, а изјутра те пусте да

КАРОЉ ПЕЦЕ, ДИПЛОМИРАНИ ЕКОНОМИСТА, БАВИ СЕ ИСКЉУЧИВО ПОЉОПРИВРЕДОМ, БАЧКО ПЕТРОВО СЕЛО:

ЈУТРО

Основно је питање — шта вреди уложени динар у пољопривреди. Имам податак од 1990. године и могу рећи да је те године динар уложен у пољопривреду вредео 50-60 пара, 1991. године смо били још на нули, а од 1992. године наовамо имамо губитак. Значи динар који уложимо у пољопривреду не добијемо назад. Обрађујем 31 јутро земље и прошле године сам имао губитака душло више него што сам дао за нафту. Просек је једна марка седамдесет фенинга за литар, па рачунајте колико је то. На једно јутро оде минимално 50 литара нафте и то кад се не раде све операције. Ако рачунам изгубљену добит по вредностима из 1990. године, онда сам само на сунцокрету у прошлој години изгубио скоро 20 хиљада марака. Имао сам 23 јутра сунцокрета. Био сам у име Независног синдиката у октобру и све ово му документовао. Према томе нисмо ми могли да покријемо трошкове пословања, а не да наставимо производњу из ове године и да платимо порез.

идеш да радиш. Знају да ће то што урадиш, опет они да узму.

Само, народ се сналазио. У свакој је кући било по неколико места која су била специјално направљена да се у њима сакрије све оно што народ није хтео да им да; углавном брашно, мекиње и маст. Био је то или тајни подрум, или пажљиво ископана и обрађена рупа у поду, у некој од соба; или чак дупли плафон — како код кога. И ми смо у кући имали таква места. Другачије се није могло.

Питате зашто се народ није побунио? Па, бојао се. Силни су они так били, много силни. А, и доста су њих имали уз себе — сва сиротиња је била уз њих, сви који раније нису имали ништа — па су од њих добили.

А онда, једнако како је почео, откуп је и престао. Али, дошло је време за другу „аграрну реформу“ и за прве задруге. Сад, ја се не сећам тачно да ли је то била 1950. или 1951. година, али се веома добро сећам да је то тада дозвољени максимум земље са двадесет скинут на десет хектара. Толико је остало и до данашњег. Исплатили су нам тада, као накнаду, некакве бонове које је већина домаћина искористила да плати порезе и набави ово или

оно. Тако је, преварено пуно народа, јер сад кад је дошло до неког повраћаја земље, многи на то немају право, јер им је та земља већ надокнађена — боновима.

Ни са задругама није било пуно боље. У њих се уписивало тако што би домаћин пописао све оно што је у задругу хтео да унесе, а за то су се добијале неке њихове потврде. Углавном су у задругу морали да унесу све што су у домаћинству имали. Ја првих годину дана нисам хтео да се пишем, али како је време пролазило бивало је све теже. Они који су били у задругама имали су, ипак, неке олакшице, а ја сам све морао да набављам преко црне берзе, да плаћам већи порез и да дајем „обавезу“. Онолико колико одреде. Када сам после тих година дана, ипак, пошао да се упишем у њихову задругу нисам хтео све своје да им дам, јер сам у међувремену видео да приликом исплисивања људима не враћају готово ништа од оног што су у задругу унели. Кад су видели да не дам све — нису ни хтели да ме приме.

Мало је лакше постало тек кад су, чини ми се, почетком шездесетих те задруге расформирале и кад је укинута „обавеза“.

А како је данас? Па, то је иста власт. Посебно је лоше од када је почео рат. Војводина је много осветила овај рат. Можда ће, кад он прође и кад се још понешто промени, коначно и сељаку постати мало лакше.

Како цела ова прича изгледа из угла једног младог и, такође, добродостојећег домаћина:

— Ја се свега тога не сећам, јер рођен сам управо те, 1947. године. Знам понешто из прича старијих, само и они који се сећају тих година када су чупани бркови, не воле превише о томе да причају.

Јер било је пуно ружних ствари — а човек к'о човек — увек се труди да ружне ствари што више потисне и заборави.

Ви ме питате како је данас? Конкретно, из нашег села у откуп се дају житарице (пшеница, кукуруз, сунцокрет и соја); и стока (овце, свиње и говеда). Баш пре неки дан, били су у селу људи из вршачке фирме „Граничар“, и одвезли су 200 оваца и 8 јунади, толико се у селу скупило. Знам то је мало — али мало се сад и гаји стока. Не исплати се по овим откупним ценама. Ево, за килограм живе ваге овчијег меса дали су 1,30 динара, а за килограм живе ваге јунећег — 3 динара. Не могу да грешим душу, платили су одмах. Само што паре нису довољне за покрију све оне трошкове који се у пољопривреди подразумевају. Због тога људи све ређе гаје стоку, односно гаје онолико колико је њима у домаћинству потребно; а када се и одлуче да нешто продају-ту продају приватно, а не држави. Мислим да је сасвим јасно како ће се све то одразити на количину хране којом ће ова држава располагати, а преко количине и на њену цену.

Иста је ствар и са житарицама. Ето, да пођемо од горива. Овогодишњи род кукуруза (до 25% влаге) држава је откупљивала за 0,13 динара по килограму. Са таквом се ценом не може купити гориво које је за рад неопходно. Да не спомињем да новац није стизао по двадесет и више дана.

Горива нема и то сви знају. Ми смо још и срећни што нам је граница тако близу, па сви по гориво одлазе управо тамо. Литар нафте је између 1,5—1,7 ДЕМ, и признају се искључиво марке. Летос смо, једва, добили 10 литара по хектару, по цени од 1,62 динара. А, шта је то? То је довољно да упалиш машину и одвезеш се до њиве; ето колико је то. И, онда мораш на границу да баш марке. А, откуд људима марке? Можда од оних 13 пара што смо добили за кукуруз?

Или, рецимо — порез. Држава, као и свака, тражи да се порез уредно плати. Он се одређује по класи земље и по томе колико је ко има. Ја имам максимум — 17 јутара (10 хектара) и то прве класе; и за то треба да платим 1.500 динара, у четири рате. Кашњење повлачи камату од 36% па ми се онда више исплати да то зваршим на време, како знам и умем, а то је огромна сума. Не знам како људи то измирују.

Има ту још пуно смешних ствари. Рецимо, овде је земља црница — добра за соју, и доста домаћина на својим њивама гаји соју.

Соја је већ откупљена, али не овде — у Вршцу или Пландишту, јер нема изграђених постројења за прераду соје; него у Бечеју где земља и није тако погодна за соју. И, тако.

Која је паралела са овим временом? Па, то што је иста бахатост и небрига о сељаку била и онда, а и сад је. Овде још нису кренули у ону, из прошлост познату, врсту откупа; али ако крену ми знамо шта ће бити.

Четири генерације

НАТО И БОСАНСКИ СРБИ

РЕШЕНА КВАДРАТУРА КРУГА

Нвочекивани, скоро спектакуларни успеси генерала Манојла Миловановића нагло су убрзали збивања у босанском лонцу и НАТО пакт директно увели лу босанских рат. После укидања америчког надзора над ембаргом 'на испоруке оружја муслиманима ово је други шок који је уздрмао већ помало успавану босанску кризу.

Овај генерал потпуковник иначе други, а сада можда и први човек српске босанске војске, добио је пре непуних четири недеље незавидни задатак да консолидује Други крајишки корпус. Јер, са неколико брзих продора Дудаковићевог Петог корпуса муслиманске босанске војске, ова јединица је била скоро разбијена.

КОНТРАОФАНЗИВА СРБА

Каквих размера је била криза у Западној Босни најбоље сведочи Миловановићева наредба, издата у сред најжешће муслиманске офанзиве на бихаћком ратишту, да се одмах приступи реорганизацији Другог корпуса. Такве наредбе се у сред битака издају само када стварно „пригусти“.

Главни проблем са којим се суочио Миловановић али, на крају крајева и сама Врховна команда која се скоро комплетна преселила на бихаћко ратиште, се састојао у томе како реорганизовати и освежити јединице Другог корпуса а да се при томе не умањи, бар не у значајној мери, бројно стање и борбена готовост најелитније јединице — Првог крајишког корпуса — која чува простор око коридора.

Изгледа да је Миловановић и одабран од стране Врховне команде да решава ову „квадратуру круга“ зато што он спада у ретке официре српске босанске војске за које се прича да имају више у глави него у телу. Како је ситне грађе за њега кружи прича да „има пола киле меса и 49 кила мозга“, што је, с обзиром на менталитет, темперамент и културу тла на коме ратује, скоро невероватан комплимент.

Било како било, изгледа да је Миловановић у томе успео. Деталји његових маневара и логистичких потеза су, из разумљивих разлога, и даље непознати али је познато да је он лично преузео команду над здруженим српским снагама док је остатак Врховне команде на челу са самим Младићем координирао операције са командног пункта који никада није био више од десетак километара удаљен од чела фронта.

Очигледно српска босанска страна је контраофанзиву на Бихаћ схватила као најозбиљнију операцију рата у току ове године и спровела ју је чак знатно озбиљније од горажданске.

На жалост, изгледа да се тек после две и по године рата српска војска у Босни окренула стратешки важним операцијама. Овакво за- кашњење не може остати без последица. Каквих, већ се види. Јер, током 1992. прве године

Американци су, после првих каубојских поклича, схватили да им њихова ваздушна подршка не може преокренути рат. Вилијам Перн, министар одбране, на америчкој телевизији јасно је рекао да су Срби добили рат и да ће Америка дати ваздушну подршку ако је УН траже али, чак и да је траже — спаса нема.

Писмо: Милан БОЖИЋ

рата, а и већим делом 1993. друге године рата, српска босанска војска је водила операције које су чиниле да са правом понесе мој омиљени пејоратив „Караџићева дружина“ или „Караџићева братија“. У тој фази рата која се код политичара склоних еуфемизмима зове „рат за територије“ а која се, српски речено, састојала у протеривању или, у мрачнијим, мада не онолико честим како то приказује западна пропаганда, случајевима и у убијању муслиманских суседа и пљачкању њихове имовине. Под ударом су били богатији делови Босне без обзира на њихов стратешки или чак тактички значај. Сетите се, уосталом, више хиљада „голфова“ са паркиралишта „Фолксвагене“ фабрике, неке од којих можда и ви возите, и све ће вам бити јасно.

Да ли су у тој фази Пале очекивале брзу предају владе у Сарајеву или неку међународну преговарачку понуду која би признала њихову војну надмоћ, тешко је рећи. У сваком случају, наде су се изјаловиле и уследила је серија санкција којима се међународна заједница обрушила на Србе са обе стране Дрине.

Чак ни тада Пале нису озбиљно прионуле на заокруживање и обезбеђивање граница и стратешког положаја своје протодржаве. Дуж Дрине је остало неколико џепова од којих је најважнији био Гораждански због стратешког положаја који се налази тачно на пресеку магистрале Санџак-Босна са Дрином. Тиме су Срби пропустили да опкораче Дрину и на неколико километара од границе СРЈ је остала огромна непријатељска енклава. Такође, коридор је остао веома узан и изложен сталним нападима — зли језици кажу да у тој области није било ничега вредног да се опљачка — а Западна Босна је остала потпуно ван сфере интересовања тако да је нагло „пуштање“ Фикрета Абдића — Баба „низ воду“, од стране Хрвата, после склапања хрватско-муслиманског споразума затекло Пале потпуно неспремним.

Тешко је одгонетнути узроке овако очигледних политичко-војних грешака, али су се оне тек почетком ове године, после отвореног стављања Американца на муслиманску страну у босанском рату показале као веома озбиљне. Јер, Американци, односно НАТО пакт су заштитене зоне — иначе сумњиве и ad hoc творевине јер, рецимо, резолуција Савета безбедности о њима није предвиђала разоружавање људства унутар њих — искористили као мостобране за своје укључивање у рат на муслиманској страни. Сами неспремни да се са копненим трупама укључе у рат, они су опкољене муслимане, помогнуте конвојима који су, иако су Срби то у извесној мери спречавали, ипак пролазили, претворили у своју копнену војску којој су додали сопствену ваздушну подршку.

И, одједном се једна таква, привидно неутрализована тачка, полут Горажда, претворила у одскочну даску за муслиманску офанзиву. Уследила је српска контраофанзива која је на самим прилазима Горажду заустављена сложеном мешавином преговора и војних притисака. Слична ствар се поновила и на бихаћко-крупском фронту али сада после још годину дана изолације, искључивање Југославије из рата и много агресивније америчке позиције изазване већ познатим унутрашњеполитичким променама. Укратко, много кашније него што се то могло и смело одлагати.

Пале су сада схватиле да су у рату са неком врстом америчко-муслиманске војске. Како је сада постало сасвим јасно да се бихаћка енклава више није могла оставити само пригушеном јер би, због заостравања америчког става према босанским Србима, тако рећи одмах постала упориште за нову офанзиву, Пети корпус

је морао да се уништи. Осим тога, размере злочина које је починио Пети корпус над српским живљем су такве да се тврди да су незапамћене у досадашњем рату па је и мотив освете играо важну улогу. Иза ове операције стоји и још један, политички мотив, који по значају надрашта војну важност бихаћко-крупског фронта. Ваља, наиме, вратити у игру Баба. Не само, како то цинично Караџић каже, због потреба „пацификације“ тог региона већ и због тога што је, пре неколико месеци неопрезно испуштени савезник Абдић, преко потребан као четврти играч у босанској игри, управо онај играч који треба да растури досадашњу концепцију поделе Босне пола-пола и да затражи своје.

КАП ПРЕВРШИЛА ЧАШУ

Из ове, на брзину осликане слике се јасно и види зашто мислим да су и горажданска а поготову бихаћко-крупска операција закаснеле. Можда нису непоправљиво закаснеле али закаснеле свакако јесу. Чини се да су закаснеле више од годину дана односно тачно онолико колико је протекло од првог јасног заостравања америчког става када је постало извесно да се са њиховом војном интервенцијом мора рачунати и да се стога мора обезбедити што боља диспозиција српске војске на бојишту а да се поготову морају уништити њени делови јер су они, с обзиром на дефинитивну неспремност Американаца да убаци своје копнене трупе, једина места са којих могу крунути офанзиве пошто се из централне масе муслиманској дела Босне који је углавном у равницама и котлинама такве фронталне операције не могу предузимати.

Војнички, Миловановић је ипак направио велики преокрет. Брзим кретањем главних јединица на фронту Миловановић је ратовао потпуно супротно, и управо зато успешно, у односу на вуковарску операцију. За собом је остављао опкољене муслиманске јединице које су касније докрајчићаво позадинске снаге и спорије јединице, а пут је пробијао ватром из вишестежних ракетних бацаача чија је концентрација, кажу, била до сада највећа у овом рату. Да је вођство на Палама играло „ва банк“ односно да је све инвестирало у ову операцију говори и употреба авијације са аеродрома Удбина у РСК што практично значи да су и Срби у Хрватској увучени у сукоб без обзира што су на почетку можда судбинских преговора са владом у Загребу. Мишљења аналитичара се, што се овог потеза тиче, ретко разликују. Једни, наклонени војном теоретисању, мисле да је овај потез био неопходан пошто се фабрика муниције у Бихаћу као и велика концентрација живе силе ван домета артиљерије није могла друкчије „омекшати“ него касетним бомбама и напалмом док други, склонии политичким размишљањима, узроке овог чудног потеза виде у жељи Пала да и Книн по сваку цену буде увучен у рат и тако нераскидиво повеже своју судбину са РС.

Било како било, ово је била кап која је превршила чашу, поготову што је употреба касетних бомби и напалма разбеснела светска медија чија је љубав према Србима надалеко позната. Поврх свега у самом Бихаћу се нашло преко 50.000 избеглица и војника Петог корпуса тако да је помисао на колоне избеглица које могу почети да га напуштају у директном преносу на каквом Си-Ен-Ену вероватно следила ипак већ полумртву крв у жилама Клинтонове администрације.

Иза овога је уследила серија ваздушних удара у којима је уништена pista аеродрома Удбина као и низ српских артиљеријских и про-

тивационских положаја на ратишту са којих је, наводно, гађано градско језгро Бихаћа као и авиони НАТО пакта у сталним прелетима над тим подручјем. Рат између НАТО пакта и војске Републике Српске је, дакле, отпочео.

У свим европским престоницама ово је, после једностраног америчког престанка контроле ембарга на испоруке оружја муслиманима у Босни био нови шок за непуне две недеље. Иако су се, бар западне земље, морале бар формално сагласити са овим нападима јер се обављају под фирмом НАТО пакта, у пракси је ово, због снажне контроле над линијама командовања у Пакту, практично само америчка одлука. Наиме, западноевропске земље, које су се навикле на споро котрљање босанске кризе са повременим увећаним обимом ратовања и које рачунају да српске алетите полако угуше санкцијама и спорим побољшавањем преговарачких понуда, немају ни најмању жељу да им Американци запале нови Вијетнам под стражњом на месту где имају десетине хиљада војника који могу бити изложени ризику.

Највећи шок је развој догађаја, наравно, изазвао у Београду. Милошевић, који је почео некако да верује да је новостечена благонаклоност коју према њему испољава међународна заједница почела да се шири и на босанске Србе био је очигледно потпуно запрепашћен.

Његово запрепашћење и збуњеност чак су га натерали да повуче и један сасвим погрешан потез. Примео је, наиме, Акашија и Де ла Прела у среду пре подне управо док су њихови авиони бомбардовали српске артиљеријске и противваздушне положаје. Ако ништа друго, могао је да их држи неко време у Дворском парку да се заједно са новинарима смрзавају до увече. Изгледа да је током разговора схватио своју грешку тако да их је испратио мрка погледа слажући се са грдњом Србима који нападају заштићене зоне али и мргодно приговарајући муслиманима који из заштићених зона отпочињу офанзиве.

Да је Милошевић био затечен даљом ескалацијом рата између босанских Срба и НАТО пакта и да после Удбине није очекивао даља бомбардовања јасно сведочи уводник у „Политици“ Хаџи Драгана Антића, објављен баш ујутро када су дошли представници УН и када су авиони НАТО навелико по други пут бомбардовали по Босни. Хаџија у уводнику јасно и недвосмислено оптужује наше сопствене ратне хушкаче а нарочито самог Караџића коме приписује жељу да ескалира рат и да у њега увуче и Југославију. Не ради се, наравно, о томе да се Хаџија истрчао — Милошевић баш тако и никако другачије не мисли — већ о томе да им вероватно не би ни пало на памет да објаве таква уводника да су очекивали неколико дана ваздушног рата који ће разбеснети српску јавност.

Но, опет, наравно, ни од Милошевића ни од побеснеле српске јавности више не зависи даљи развој догађаја у Босни. Истина сами догађаји се могу користити од стране естрадних политичара нацдемократске оријентације за нешто мало бусања у груди и циничног сакупљања јефтиних политичких поена приликом експлоатације нарасталих националних осећања, али ту ствари стоје толико једноставно и маркетиншки просто да нису интересантне.

Много је значајније да ли рат између босанских Срба и НАТО пакта има шансу да се заврши брзо или да бар постане рат ниског интензитета. Јер, што, на жалост тачно, рекао неко од социјалистичких лидера, мислим сам Ву-

чељић: „Оно што скоро три горине не успева Изетбеговићу — да увуче НАТО у рат у Босни, успело је Караџићу“.

КОЗИРЈЕВ „ДАР СА НЕБА“

Најкритичније су, како то обично и бива у сукобима овакве врсте када се страсти уједине са интересима, педстојеће седмице. Веома је значајно да у том периоду босански Срби „одоле напасти“ да дефинитивно заузму градове у Западној Босни и ликвидирају Пети корпус. То је једнако директном „прозивању“ Американаца и они би повукли ороз. Како је војнички победа практично извојевана а Пети корпус остао без тешког наоружања Караџић би у случају да настави операције несмањеним интензитетом тешко могао да се одбрани од оптужби да то чини само да увуче Југославију у рат.

Уколико би се примирје које сада предлаже УНПРОФОР а поражена муслиманска страна очајнички прихвати, одржало неколико недеља, онда би се можда чак могло прећи на политичку експлоатацију војних успеха.

Милошевић то већ чини, јер је очигледно да су Руси сада дефинитивно себе везали за његову политику а ни Западна Европа не бежи од тога. „Начелно миротворна“ политика могла би добити и прећутну подршку Американаца који су, после првих каубојских поклича, схватили да ни њихова ваздушна подршка не може преокренути рат. Вилијам Пери, министар одбране, је на америчкој телевизији јасно рекао да су Срби добили рат и да ће Америка дати ваздушну подршку ако је УН траже али, чак и да је траже спаса нема. Ово је јасно припремање одступнице и тражење знака добре воље са српске стране.

Такође, јасно је да западноевропске земље чланцие НАТО пакта, а о Русији и да не говоримо, за сада нису спремне да Американцима дају одрешене руке у жандарисању по босанском небу па је неопходно „спустити лопту“ и омогућити им да „малтретирају“ Американце, а не да им се неким неопрезним витлањем за Петим корпусом по босанским касабима да лак алиби да Американцима управо ово допусте.

Истовремено, треба из све снаге активирати све дипломатске и политичке преговарачке канале. Не једном сам понављао да одсуство таквих иницијатива увек погодује присуству иницијатива на ратишту и да је „тиха смрт“ плана Контакт групе била најопаснија што се могло десити јер је то изазвало НАТО пакт на радикализацију сопствене позиције. Зато је такозвани „план Б“ који нуди Козирјев, а који се бави глобалним решењем бившег југословенског простора у целини прави „дар са неба“ јер ће он активирати све политичке ниоцие на овом тлу. Чим почну преговори свих са свима и можда чак полете они мали авиони који су 1990. и 1991. године носили по југословенском небу шест републичких руковођаца (можда ће их сада бити осам или десет) опасност од ескалације рата ће нестати.

Из Београда ваља вршити притисак на Книн и на Загреб да наставе преговоре а крајње је време и да се вођство на Палама почне приводити здравом разуму. Могуће је да они не смеју да признају колико их скупо кошта раскид са Југославијом који су сами вероломно изазвали, али ће их даље одбијање прихватања вођства Београда још скупле стајати.

ДОБА НЕМОРАЛА

ВРШЉАЊЕ ВЕЛИКИХ НА МАЛОМ ПРОСТОРУ

Последњи број недељника „Време“, често противречног и недореченог, данас више него раније када се отимао за место у ограниченом и пренатрпаном медијском простору некадашње и садашње Југославије, поставио је целу југословенској и светској јавности веома озбиљно питање на које ће бити тешко да се да одређенији одговор, јер прави одговор готово да и не треба очекивати. Тај број са датумом 27. новембра 1994. године изазовно је позвао на преиспитивање савести, потонулих у бесмисао и безобзирност, дрско потиснутих највулгарнијим материјалним интересима подигнутим до висина националног и државотворног опстајања етничитета, којима је растурена држава седам деценија нудила какву-такву сигурност и омогућавала живот који је неповратно прошао.

ЗЛОУПОТРЕБА УМЕТНИЧКОГ ДЕЛА

Присећајући се трагедије Скелана, а остављајући по страни остале, много веће трагедије којих није било мало, а изгледа да са њима још увек није завршено, режимске „Вечерње новости“ су 17. новембра 1994. године објавиле слику дечака коме су муслимани побили породицу. Недељник „Време“ је објавио две слике. Оне су истоветне. Рађене су уметничком кичицом истог сликара. Реч је о слици Уроша Предића „На мајчином горбу“, илустрацији песме мађарског песника Ј. Арањиса негде 1897. године. Прва репродукција потиче из давних тридесетих година, копија ево из 1994. године, пропраћена је медијском лажи. Текст који овог пута прати Предићево дело, повезује га са страхотама рата и уништавања српског народа у Босни, упућујући поруке за узвратне акције и освете, подстичући мржњу и најниже страсти.

Уметничко дело је послужило дневној политици Београда, чије су ратничке амбиције помрачиле ум сопственим грађанима, да их учврсте у уверењу да је једини излаз из хаоса, који је сасвим друге природе и порекла, у рату до истребљења свега и свакога ко не припада српском етничитету и православној вери. Стравична потврда етничких чишћења која ће на основу некада понуђених примера следити и остали поклоници насиља у Загребу и Сарајеву, али не ипак у тој мери. Криминал на који се одлучила Редакција „Вечерњих новости“, остао је без икаквих опаски у јавности, о казни не треба ни говорити. Демократи свакојаких боја који су преплавили српску политикантску сцену окренули су главу да не виде; корисније је оглашавати се и о мање и безазленије злоупотребе

супротних страна. Није се огласила ни САНУ, мада је имала и професионалну и моралну обавезу да заштити дело великог уметника.

Овде се не зна или неће да се зна да је међу оптуженима у Нирнбергу био и новинар Штрајхер. Оптужница га је теретила за злочин против мира и злочин против човечности. Осуђен је на смрт само за злочин против човечности. У образложењу пресуде се наводи, поред осталог, да је 1940. године објавио у свом листу „Der Stürmer“ писмо читаоца у коме овај пореди Јевреје са ројем скакаваца које треба уништити, чиме је силао отров у душе хиљада Немаца. Данас на такав злочин нико не обраћа пажњу, а нечасни посленици државних медија бивају богато награђени за добро обављени посао.

Поређења су увек незахвална, историјска приближавања или удаљавања сличних или истих догађања крију посебне опасности да се погрешно, да најбоља намера у трагању за неким истинама заврши у много чему што јој је од почетка било супротно. Али, понекад се та и таква поређења не могу избећи. Чини се да је тако и овога пута, једноставно због тога што садашњи тренутак враћа у сећања извесне претње преко којих се својевремено олако прешло, бар се стиче утисак. У напону снаге, разуларени у осећању несавладиве надмоћи, представници тзв. Републике Српске у Босни и Херцеговини су упозоравали да из сукоба који је тамо беснео лако настаје Трећи светски рат,

Када са сцене сибу преварени и жртвовани Муслимани, на њој остају кудикамо опаснији противници мира и реда — Срби и Хрвати, односно политичари из те две средине. Ко ће то првом да уде у главу?

Писмо: Владан ВАСКОЉЕВИЋ

уколико се беспоговорно не изађе у сусрет овајаким амбицијама Срба. Хрвати су ћутали и радили здушно на истом послу, само што су најризичнији његов део — изазивања Организације уједињених нација — преглуштали осиноним час савезницима, час противницима, с којима ће се на крају крајева ипак наћи на истој страни, чинећи све да што потпуније остваре постављене политичке циљеве и у Босни и Херцеговини и у самој Хрватској. Муслимани су били предодређени за улогу жртве по свему судећи још у време „добронамерних“ састанака и договарања српског и хрватског председника у Карађорђеви и на Бељу 1991. године, па су зато својим страдањима само осведочавали на шта су свети ратници спремни да би се домогли привилегија и свемоћи којима су тежили не презајући ни од чега.

Претње су се повремено стишавале када би се чинило да ће преварени свет пристати на уцене и дати уступке, али то никако није значило и да започети послови нису настављани. Напротив, уз пуну сагласност званичног Београда и званичног Загреба, материјализовану неограниченим давањима оружја и друге војне опреме и људства одговарајућим војним и паравојним формацијама на тлу Босне и Херцеговине, испод различитих преговарачких столова, штедро украшених раскошношћу „добрих воља“ и „безрезервних спремности“ на преговарања и рационална договарања, рат се није стишавало.

После сваког „маестралног“ успеха дипломатије жестина разарања и уништавања је расла, множили су се енормно случајеви тешких повреда међународног ратног и хуманитарног права. Корак по корак дошло се до тачке са које је повратак крајње неизвесан. Позиције босанских Срба на које је недвосмислено указано у Западној Босни и поново око Сарајева су данас јасније него икада: за њих су обећања око мира само изговор да добију у времену и простору за тотални рат. После злочина које су чинили и које чине они немају шта да очекују. Ратна опција пружа бар неке наде, захваљујући слугбености међународне заједнице и вештини њиховог главног инспиратора раније, сада превртљивог миротворца председника Србије, који је добио још једну хазардну игру: држи вешто у заблуди водеће чланице Савета безбедности и Европске уније да је одлука о миру или рату у његовим рукама, иако је за свакога већ поодавно јасно да је он немоћан да пресече тај Гордијев чвор.

Круг проклетства за Балкан и Европу се затвара на месту на коме се Русија отворене

ставља на нападачку страну, проглашавајући је за миротворачку и дајући јој неосновано велики значај у процесима евенталних стабилизационих процеса. А тек она у тим и таквим играма има превеликог искуства. Чинила је исто и 1939. године, чак и на своју штету, бар привремено. Јер, отворивши Немцима врата једног фронта против демократија, извршивши и сама агресију на Пољску под изговором припрема за одбрану руске територије од неугодног суседа који се померио дубоко према истоку, иако је била у савезништву са њим, Русија ће и сама убрзо постати жртвом и страдалником који ће понети главни терет ратовања, али ће онда, када буду сведени сви рачуни, постати искључиви добитник и некажњени агресор. Немци и Јаланци су искусили тешке казне за покушај агресије који није дао завршне резултате. Совјети су приграби све што су хтели од туђих територија и то им је признала као право међународна заједница коју ће после те награде систематски дестабилизovati готово пола века, уносећи у њу под изговором равнотеже недемократију, хаос, насиље, тероризам. Није ли сада Босна и Херцеговина њихов повратак у свет у истом својству, пошто су краткотрајно остали ван њега као озбиљан чинилац глобалне политике? Енглези су им поклонили цео Балкан осим Грчке 1945. године; хоће ли то поновити 1994. или 1995. године? Наравно овога пута уз далеко већа страдања и уништавања и уз међунационалну мржњу која задуго неће бити предата заборава и која ће кад-тад бити повод нових сукоба. Многи наговештаји упућују на понављање енглеског цинизма и неодговорности која је истовремено и израз њихове немерљиве себичности.

ОРУЖЈЕ ЗА ОДМАЗДУ

У свему овоме никако се не смеју занемарити две ствари: самозвани председник тзв. Републике Српске у Босни и Херцеговини је само пре неколико дана најавио одмазду над свим земљама НАТО пакта због интервенције њиховог ваздухопловства око Бихаћа на који су истовремено насрунуле регуларне српске трупе и паравојска првог и последњег судски препознатог господара мафије на југословенском тлу, сада у улози великог, Србима неопходног, политичара и државника Ф. Абдића, да би одмах после тога у Београд стигао руски министар иностраних послова и нападачима пружио пуну подршку. Да ли је то случајно? Откуд босанско-херцеговачким Србима оружје за одмазду? Зашто се пренаглашавају заслуге за мир који никада није био даљи, које се при-

писују председнику Србије и творевини без основа названој Југославија? На ово се надовезује предлог тзв. контакт групе за некадашњу Југославију да се потпише свеобухватно примирје од стране војних команданата зараћених страна. У међувремену генерал Роуз, поново Енглец, одбија озбиљнију интервенцију да се заштити Бихаћ и његово становништво, а Французи и Енглези најављују повлачење својих војника из Босне и Херцеговине, у којој су и иначе више одмагали него помагали свима изузев главних изазивача рата. Зар није хипокризија борити се против укидања ембарга на увоз оружја у Босну и Херцеговину у тренутку када је један од предлога међународне заједнице да све стране униште тешко наоружање пропраћен изјавом српских званичника да би тако Срби изгубили кључни ослонац своје премоћи? Другим речима, нека голорука страна гледа шта ће да ради против панцера, авиона, ракета и неограничених материјалних ресурса за обнављање и употребу тих средстава. Више се не може говорити о двоструким или евентуално троструким обрасцима понашања Европе и света у вези са југословенском кризом; ти су обрасци постали вишеструки и корисни пре свега за страну која је и до сада била најснажљивија у прљавим политикантским играма и подвалама. Нуђењем некаког реда и залагањем за право и правду међународна заједница срља у потпуни хаос и безакоње.

НЕОДГОВОРАН ПРЕВРТЉИВИ СВЕТ

Дечак који тугује на мајчином гробу постаће изгледа симбол највећег досадашњег пада морала и слава нечасности у политици. Ту тешко може бити грешке у оцени, јер међународна заједница не повлађује само агресорима, награђујући их за злочин, она руши и остале вредности: цео систем демократије и људских права. Произвољно дат углед председника Србије води управо ка томе. Његова искључива заслуга је претња тоталним ратом и он не може да спречи и заустави ход зла до катастрофалног краја. Напротив, уз помоћ неодговорног и превртљивог света њему ће бити олакшано да одбрани своје унутрашње позиције, што лако може да прошири сукобе из Босне и Херцеговине и на саму Србију, затим и на Македонију. Свет му је већ довољно помогао да учврсти личну власт, што је највећа претња миру на овим просторима, то је већ показано.

Мир је неопходан, али он се не постиже вршљањем двојке Овен-Столтенберг, скитским понашањем Руса, цепањем унутар демократија. Мира нема у озаконењу рата и геноцида. После етнички ишчишћене од Муслимана Босне и Херцеговине никако не значи да се неће појавити нагон за етнички чистом српском Хрватском, примерено познатој тези о границама на 100 метара од катедрале у Загребу. Када са сцене сићу преварени и жртвовани Муслимани на њој ипак остају кудикамо опацији противници мира и реда. — Срби и Хрвати — односно политичари из те две средине, чија су политичка промишљања давно на границама помраченог ума, национално заробљене памети. Неморал наметнут са некадашњег југословенског простора светска заједница је чудним обртима или логичним следом ствари прихватила као свој. Хоће ли постати свесна тога пре него што буде прекасно?

БИХАЋКО ТЕСТИРАЊЕ БОСНЕ

СКУПЉАЧИ ПЕРЈА

Актуелне дипломатске вратоломње међународне заједнице поводом рата у Босни додају нове слојеве на већ постојећи чвор. Отпетљаваће га последњи преживели.

Пише: Ејуб ШТИТКОВАЦ

„Можда је у Босни колективни неуспјех међународне заједнице у последње двије године учинио рат неизбјежним, с обзиром да нико у Европи, а још мање у Сједињеним Америчким Државама, није спреман да умре за Сарајево. Али, онда треба извући утикач и угасити телевизор, како не бисмо имали грижу савјести“, написао је ових дана у италијанском листу „Корriere дела Сера“ **Франко Вентурини** у чланку под насловом „Трагична лабораторија“. Наслов савршено одговара тексту, а морална дилема коју **Вентурини** спомиње, стара је колико и рат у БиХ. Због ње су новинари писали срце-парајуће извјештаје и коментаре, а политичари су је обично спомињали кад нису имали ништа конкретно да кажу; у првом реду — да ли Европа има снаге да нешто учини или не. То се поједнако односи и на моћне САД.

Шеф аустријске дипломатије **Алојз Моц**, током посјете Загребу, поставио је у врло оштрој форми управо то питање: да ли је Европа у БиХ доживјела највећи морални крах. „Ако јесте треба то рећи и признати“, каже **Моц**, кога је хрватски предсједник одликовао за посебне заслуге и помоћ Аустрије његовој републици.

На оваква питања и дилеме просјечан Босанац или Херцеговац, који је окусио ратне страхе, одговорио би врло једноставно: „Зашто сте се хватали у коло ако не знате да играте“. Наравно, сваки појединац би имао шта да каже, а карактеристичне су ријечи једног ратника: „Између нас гаравих од паљевина и њих онако блиједих (Европљана) постоји разлика као између неба и земље. И још једна мален-

кост: они могу да укључе телевизор кад год хоће и да нас не гледају, а ја већ двије године не дирам утикач за струју, јер је и нема. Њима је лако — они искључе телевизор и за њих ми више не постојимо и савјест им може бити чиста. Алат им вјера на ТВ савјести...".

У овом рату лансиран је нови израз: „ТВ савјест”. Нека се тиме баве социолози и духовници, а Босанцима и Херцеговцима не преостаје ништа друго него да се баве самима собом — једни да се уздају и даље у оружје које су наслиједили од бивше ЈНА, други да упиру поглед у Загреб и чекају кад ће се историчар **Франьо Туђман** осмјехнути, а трећи да узалуд чекају да им та иста Европа помогне, без обзира што и сама признаје сопствену немоћ. Нису свјесни да су САД исувише далеко у сваком погледу и да њени авиони надлијећу босанско небо не да би њих извукли из јада него да би доказивали и показивали умијеће гађања циљева њихових непријатеља, али само у оној мјери која ће их још више расрдити. Случај Бихаћа је то показао.

„МИРНА РЈЕШЕЊА

Тешко се отети утиску да је бомбардовање аеродрома у Удбинама и још неколико циљева имало неки већи циљ осим опомене. По процјенама неких војних стручњака аеродром у Удбинама може бити врло брзо оспособљен, а чињеница да нису гађани приземљени авиони некадашње ЈНА говори о врло одређеној суздржаности како НАТО-а тако и УН. Другим ријечима — мировне снаге УН налазе се у својерсној клопки и над њима српске оружане формације могу извршити одмазду што би довело до општег хаоса и повлачења већине тих снага из свих подручја која би се могла наћи на удару. Осим тога, примјер батаљона из Бангладеша, који се нашао у окружењу у Бихаћу, показао је да мировне снаге врло лако могу доживјети судбину локалног становништва ако им се онемогући дотурање хране и муниције. Тако је испало да је сваки други бангладешки војник наоружан, а оружје се у рату тешко може користити у сјменама.

Поставља се основно питање: зашто су муслиманско-хрватске јединице кренуле у офанзиву и ко је наредио бомбардовање Бихаћа? Ако је у првом случају била у питању лоша процјена у Сарајеву онда је јасно да одговорност за нове жртве сноси босанско-херцеговачки војни врх.

Уколико су бомбардовањем Бихаћа жељели да увуку у рат Србију, Црну Гору и Хрватску онда је јасно да руководство на Палама настоји да рат у БиХ доведе до оне тачке са које нема повратка и да искључиво са позиције силе кроји границе будућих државица без обзира шта о томе мисли званични Београд.

Хрватска се, мора се признати, вјешто извукла чекајући на дефинитивни договор са предсједником Србије **Слободаном Милошевићем**.

Карактеристично је запажање новинара загревачког „Вјесника” **Бранка Подгорника**: „Лондон, Париз и Москва, заједно са Милошевићевим режимом у Србији, боре се за „мирно рјешење” настојећи увући Загреб у нагодбу с Београдом о подјели Босне. Заузврат, Хрватској обећавају реинтеграцију окупираних подручја Хрватске и као знак добре воље шаљу Микелића на преговоре.

Тиме би се поново створило неповјерење између Хрвата и Бошњака, а на крају их и заратило. Тако би се остварио план „рата свих про-

тив свију” који води у подјелу БиХ и стварање велике Србије, при чему би Хрватска добила два непријатеља”.

У Јеку најжешћих борби у и око Бихаћа, и највећих неизвјесности, **Туђман** је боравио у Чилеу, гдје је изјавио да се у БиХ ради и о међуцивилизацијском сукобу очигледно и сам задовољан зато што је релативно брзо „неутрализован” Пети корпус Армије БиХ, чије му јачање у најмању руку није нимало пријало. И овога пута се потврдило да би се његови односи са **Алијом Изетбеговићем** могли описати као „хладна учтивост” и ништа више.

У оптицају су све чешће анализе догађаја око Бихаћа, у којима се указује да се заправо ради о још једном кораку ка дефинитивној подјели БиХ по већ, на неки начин, утврђеном концепту.

За све оно што се догађа око Бихаћа римска „Унита” констатује: „... Ево га на сцени план Београд-Загреб-Пале о подели БиХ. Стари, можда никада незаборављени сан Слободана Милошевића и Франје Туђмана, овековечен тајним потписивањем плана у Карађорђеву у лето 1992. године, враћа се у свој видљиви облик на терену”.

Оваким тврдњама иде на руку пристанак САД, мада не и званично да се коригује мировни план међународне Контакт групе по коме би босански Срби имали право да ступе у (кон)федерални однос са Србијом и Црном Гором. Ако су то право раније добили Хрвати и Муслимани из БиХ и чак прокламовали конфедерални однос са Хрватском онда све то заједно личи на комадање БиХ између Србије и Хрватске, с тим што би Загреб имао одређену власт над Книнском крајином, мада је то у садашњем времену тешко замислити. У најбољем случају, Хрватска би само формално „покривала” те територије, а Туђман никада не би могао да добије титулу ни „почасног предсједника”. Поготово послје проглашења српског језика као страног, о чему свједочи и званично увођење судских тумача и преводиоца са једног на други језик. Вјероватно ће бити потребни преводиоци и за бошњачки?!

Зашто је питање језика актуелизовано на овај начин у вријеме догађања око Бихаћа није тешко одгонетнути. Не ради се само о скретању пажње са главне теме већ о стављању до знања да се повлачи још оштрија етничка линија између Срба и Хрвата у Хрватској, што представља један од парадокса због тренутка у коме се дигла „језичка халабука”. Ако је Загребу толико стало до признања од стране Србије и Црне Горе, чиме се условљавају сви будући преговори, онда поменуто питање може да буде само камен спотицања на том путу.

МУСЛИМАНСКА ДРЖАВА?

Мало у ком периоду рата је тако здушно радила међународна дипломатија, али са веома малим изгледима за успјех. Исто тако, путошћевље међународне Контакт групе у Србију и БиХ није побудило наду да њени чланови могу било шта да учине осим да упуте апел за обустављање ратних операција. Шта то значи добро је познато из досадашње праксе. Министарско засједање Европске уније, такође, не улива наду да Европа има нешто ново да каже осим да потврди сопствену немоћ као и то да се све више продубљују разлике са САД. За БиХ је то најгоре могуће стање — НЕОДРЕЂЕНОСТ. У таквом стању, практично, свако може да ради шта хоће и онај ко посједује јаче оружје може да диктира услове не само супротној страни него и међународној заједници.

У таквом стању неодређености обично се повлачи питање да ли влада у Сарајеву тежи ка стварању муслиманско-исламске државе. Само спомињање ових ријечи изазива језу не само у Београду и Загребу него и у Европи и САД. То је постао „резервни термин” за стање када нико не може да одговори на суштинска питања рата и мира.

Ако, заиста, дође до подјеле БиХ и ако се створи претежно муслиманска државица, оцјена је многих аналитичара, она ће бити исувише велики трн у оку хришћанске Европе тако да је тешко повјеровати да ће уопште моћи да опстане. Општи је закључак: „Муслиманску државу у Европи нико не жели”.

Још један парадокс — Европа, наравно не цијела, ради на подјели Босне, а истовремено не жели муслиманску државу. Куда онда са Муслиманима. Један народ се не може тек тако избрисати гумицом, не може се „усвојити” или „присвојити”.

Тезе да би та евентуална будућа муслиманска држава постала врло брзо „балкански Кувајт” исувише су исфорсирани и, мање више, последица непознавања исламског свијета, који би требало да одријешу кесу и у сред Европе створи своју оазу.

При томе се заборавља да у богатом дијелу исламског свијета (сиротинске земље не могу ни себи да помогну) влада строги закон тржишта и профита без икаквих емоција и виших „исламских циљева”. Изјаве појединих владара о обилној помоћи босанској браћи понајвише су за домаћу употребу, као што су, на примјер, изјаве појединих политичара на просторима некадашњих социјалистичких земаља о њиховом родољубљу и љубави према браћи у неком другом дијелу свијета. Није никаква тајна да се код доброг броја тих новокомпонованих политичара и владара највећи дио родољубља чува у банкама.

НАРОВОУЧЕНИЈА

Догађаји око Бихаћа показали су, ипак, свим странама да чак и у овако прљавом рату постоје границе чији прелазак кошта много више него што то војни стручњаци могу да предвиде.

За муслиманско-хрватску страну ово је, можда, последња опомена да је предузимање офанзиве ширих размјера, чак и уз инстуркције страних стручњака, за њу још увијек погубно с обзиром на надмоћ **Карацића** у оружју. Лидер босанскохерцеговачких Срба је врло самоувјерено изјавио на Палама да он неће стати. То може да значи ударе и по другим муслиманским енклавама, а тешко му се може вјеровати да му је у бихаћком случају био једини циљ разбијање Петог корпуса Армије БиХ.

Припадници овог Корпуса нису се предали ни генералу **Миловановићу** нити, пак, присталицама **Фикрета Абдића**, како им је препоручивао **Никола Кољевић**. Главнина снага овог Корпуса је сачувана, али уз велике губитке.

За Србе из Книнске крајине ово је велико наравоученије да НАТО неће презати да гађа њихове циљеве ма гдје се они налазили.

Војска генерала **Ратка Младића** забиљежила је још једну побједу, али није тиме ријешен ниједан проблем. Насупрот! То што су српске снаге искористиле присталице **Абдића** у контраофанзиви није никаква гаранција дугорочнијег савеза. Овај бизнисмен је за већину босанскохерцеговачких Муслимана „тројански коњ”, а за српску страну цокер који у овој ратној игри неће моћи да се употребљава у недоглед.

БАЛАШЕВИЋ У ЉУБЉАНИ

УВЕК ПРАВИ ЋОКА

У третирању Словенаца прешао је дуг пут, али знао је када, шта и коме треба да каже

Пише: **Сандра ПЕТРУШИЋ**

ЂОРЂЕ БАЛАШЕВИЋ ПЕСМА ЗА СЛОВЕНЦЕ

*Лаку ноћ, браћо Јанези,
Схватам вас, све су то гени.
Муче вас хабзбуршки кавези,
неко је рођен да шени.
Мало сте плебисцирали,
потом сте пуно роварили,
товариши, друго сте свирали
док се нисте натоварили.
Хајте, ви браћо Словенци,
немојте с тим да се шалите,
само вас чекају Немци
само им ви још фалите.
Кварни сте, једна вам мајка,
нисмо из истог филма
и дечки из Трећег рајха
за вас су ГТ фирма.
Не кунем, не кунем и не претим,
све ово сматрајте шалом,
нећу да вас се сетим,
ни када будем гледао спалом.
На нама свако ућари,
и ви сте тако одлучили.
Лаку ноћ, браћо смучари,
добро сте ми се смучили.
Жалим вам мир и спокојство
и славу вашој застави.
Било је задовољство.
Јебо нас ко нас састави.
(Песма одрецитована на новогодишњем
концерту у Сава-центру, децембра 1990)*

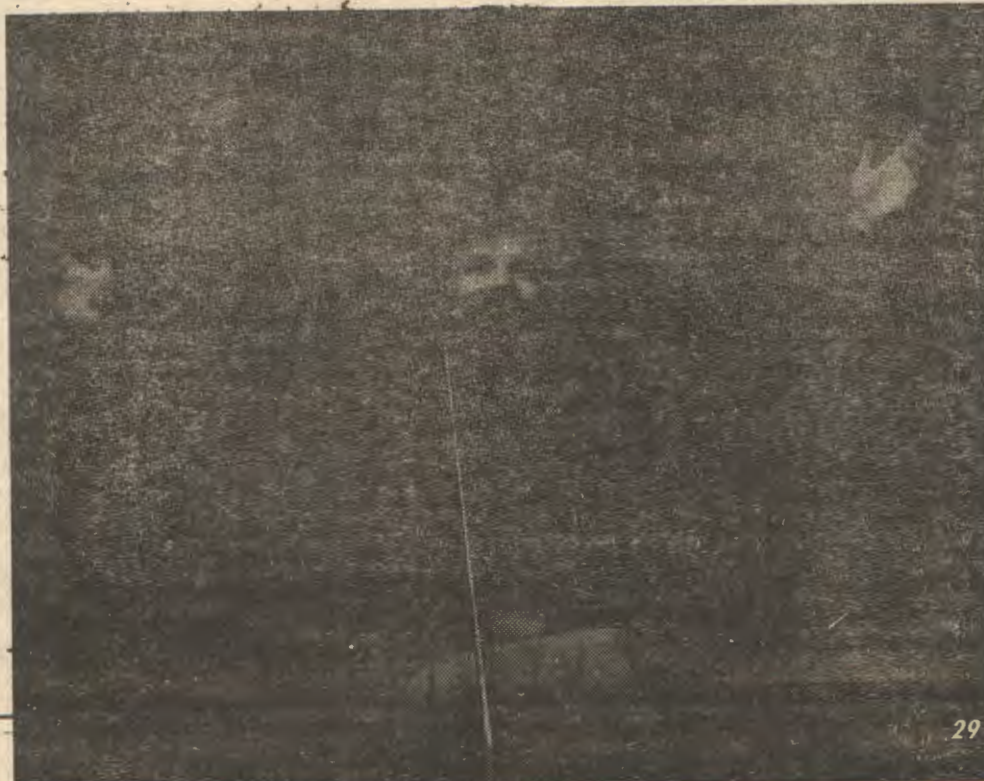
Чудно је до које мере борба између националиста и југо-носталгичара више добија на значају у тренуцима када неки од наших музичара одлучи да одржи мање-више добро плаћен концерт у некој од хала бивше Југославије него онда када се — рецимо — бомбардује Бихаћ. То нас је и довело до ситуације да ће будући хроничари наше садашњице једном, када буду проучавали садржај медија, доћи до закључка да је новембар 1994. био значајан само по томе што је Ђорђе Балашевић одржао концерт у Љубљани.

„Остајемо наши“ или „Балашевић у Љубљани — услео митинг“, само су неки од наслова којима смо избомбардовани у протеклој недељи. Ништа ново — новине су изгледале тако и у време када је Момчило Бајагић посетио исти град. Чак би се могло рећи да је политичка конотација која је дата Бајагином гостовању била далеко мање оправдана, с обзиром да Бајага спада у оне естрадне звезде (у које ваљда спадају сви изузев Балашевића и још пар усамљених примера) којима је битан само наступ, новац који се том приликом зарађује и удобност немешања у политички живот. Дакле, у тезга-роше које ни огромна радозналост обожава-теља неће приморати да се определи и на тај начин изгуби симпатије владајућих монополиста. Међутим, Ђорђе Балашевић је нешто друго и изједначавање ова два наступа је, у најмању руку, неумесно.

Балашевић је једина звезда која је себи дозволила да се определи онда када то нико није смео и која је и поред тога остала звезда. Ако

то удружимо са сазнањем да се државни медији не усуђују да га бојкотирају и поред више него ироничног става и према њима и према држави, онда је његова одговорност далеко већа од оне који имају Бајаге, Џеце, Брене и сви они који зарађују толаре или липе. Зато се нисам упитала и није ме интересовало да ли је Бајага у Љубљани певао „Ово је овде Балкан“, али ме је веома интересовало да ли је у истом граду Балашевић рецитовао песму о Словенцима којом је једном београдску публику дигао на ноге и оставио на њима у френетичном аплаузу бар четврт сата.

„Ја који сам изгубио своју домовину користим прилику да честитам свима који су оставили своје небеске и хиљадугодишње снове и добили своје домовине. Ја своју домовину у деловима налазим у одређеним градовима и до краја живота ћу вероватно скрпити неку домовину. То неће бити богзна каква домовина и не она у којој сам растао и коју сам волео, али шта је, ту је...“, речи су којима се Балашевић обратио посетиоцима хале „Тиволи“ после поздрава „Добро вече домовино“. Да је којим случајем те речи изговорио у Загребу или Скопљу оне су с правом могле бити протумачене као једна искрена и сентиментална исповест, али оне су изговорене у Љубљани, главном граду земље која је за Балашевића давно престала да представља извор шармантне ироније и постала објекат чак отворене мржње. И што је најважније — мржње коју су његови верни обожаваоци, који већ годинама слушају новогодишњи концерт у Сава Центру, тако тргло поздравили.

У децембру 1990. године, дакле, пре него што је у Словенији избио рат, Ђорђе Балашевић је изашао пред београдску публику и рекао: „Хтео сам да испричам неки виц о Словенцима, али о њима нема вицева. А кажу јебеш народ о којем нема вицева“. Мало касније је своје виђење тог народа допунио: „Ми смо гостољубив народ, кад то кажем мислим на све изузев Словенаца... Потом је уследила песма у којој је дао чврсто обећање да их се неће сетити „ни када будем гледао слалом“. Епilog је био то што је „браћи Јанезима“ пожелело „лаку ноћ“.

Немогуће је, чак и када сте обожаваоца лика и дела Ђорђе Балашевића (као и сам аутор текста) не приметити несклад између „Лаку ноћ браћи Јанези“ и „Добро вече, домовино“ као и несклад између „Добра сте ви мала државица“ и поређења „и дечки из Трећег Рајха за вас су ГГ фирма“. Додуше, човек има право да промени мишљење, нарочито онда када остане без сопствене домовине па му се нечија коју је до јуче презирао учини као његова лична, али Балашевић би са таквим променама ипак морао да буде опрезнији. Познаваоцима Балашевићевог дела још увек је у сећању песма „Рачунајте на нас“ око које су он и Бора Ђорђевић водили спор, обојица тврдећи да је песма њихова. Касније, када је Тито изашао из моде, Бора Ђорђевић је пристао да се одрекне ауторства, али је зато Балашевић читаве две деценије употребио на то да свету објасни зашто је он написао песму „течи“ и како се тада тако морало. Пре двадесет година Балашевић је био млад и тада је себи могао да дозволи такве грешке, данас ће много скупље морати да их плати. Зато би, уз искуство које већ има, своју скоковиту промену када су Словенци у питању морао да објасни јачим аргументом од радозналости да види „да ли га Словенци стварно тако не воле или су се можда правили“ и сујетне потребе да се докаже у Љубљани, граду у коме је наступао последњи пут 1979. године пред четири залутала посетиоца.

Још једна ствар је била непријатно уочљива на концерту у Љубљани — Балашевић се појавио без браде у издању у ком га веома дуго нисмо видели. Било је веома тешко поверовати да је отишао тако далеко у жељи да се додвори словеначкој публици избегавајући лик „четника“ који се тако омиљено наглашава у бившим југословенским републикама, али и незаобилазно када је два дана по доласку наступио са брадом у фази пуштања. Ипак, можда је у питању само формалност са пасошом.

Писац и композитор песме „Путуј Европо“ који је својој публици (при том мислим на ону са којом је и од које је живео последњих пар година) обећао „остајемо овде“, морао би да размисли, и поред аплауза удареног у скоро свим медијима, па чак и државним, да ли је његов одлазак у Љубљану стварно неопходни мост између бивших југословенских република (како је сам објаснио не улазећи у појединости зашто се баш сада спаја са републиком са којом се разилазио и у време када смо били цели), добра тезга или шамар свима онима који су му одобравали нешовинистички и ненационални приступ, а ипак веровали када је рецитовао песму о Словенцима.

И мада се од када је дошао из Љубљане труди да објасни филозофски и емотивни аспект своје посете, остаје нам да праву истину о овом гостовању откријемо на новогодишњим концертима у Сава Центру када ће пред јединим публиком која му на целој територији бив-

ше Југославије из ноћи у ноћ пуни салу, београдском публиком, морати да положи рачуне за чињеницу да ће ове године сви заједно скандирати нечем чему су пре четири године звиждали. Не знам зашто не жалим што ни поред упорности нисам успела да набавим карте за тај концерт. Можда то има везе са Балашевићевим традиционалним начином да концерт оконча речима: „Још ћемо се ми видети и у ве-

ћем циркусу од овог“. Чини ми се да ми толико велики циркус ове године не би пријао. За разлику од Балашевића који се Словенаца неће сетити „ни када буде гледао слалом“, за мене када падне Крижај пада само Крижај и у новим политичким приликама не могу да поделим његово ново патриотско осећање.

ПОТПИШИТЕ ДЕКЛАРАЦИЈУ

ЗА ЈЕДИНСТВЕНО САРАЈЕВО

Уколико желите да и Ви будете потписник Декларације о слободном и јединственом Сарајеву која се потписује у 25 земаља света а немате прилику да дођете у Београд, можете то учинити потписујући Декларацију у „Српској речи“.

Довољно је да Ваше име и презиме на овом исечку, са бројем личне карте и својеручним потписом, пошаљете на адресу:

ГРАЂАНСКИ САВЕЗ, Краља Петра 46, 11000 Београд, или:
СРПСКА РЕЧ, Вука Караџића 8, 11000 Београд

Упозорење: уколико је на други начин немогуће, можете послати свој потпис и на фотокопираном исечку

DEKLARACIJA O SLOBODNOM I JEDINSTVENOM SARAJEVU

1. Slobodno, otvoreno i nepodijeljeno Sarajevo izraz je naše trajne volje i zato nećemo nikome dozvoliti da se Sarajevo dijeli po bilo kojoj osnovi u vrijeme kad čitav civilizirani svijet stremlje međusobnoj saradnji i integraciji.
2. Čvrsto smo uvjereni da je život u različitostima i toleranciji neprocjenjiva baština naše prošlosti i siguran temelj mirne i sretne budućnosti za svakog građanina Sarajeva i Bosne i Hercegovine.
3. Zahtjevamo pravедно i blagovremeno kažnjavanje svih ratnih zločinaca i siguran povratak svih prognanika i izbjeglica, što je pretpostavka za normalizaciju života i nastavak tradicije zajedništva.
4. Prihvatamo u cjelini povelju UN i Opštu deklaraciju o pravima čovjeka kao kriterij vlastite prakse i uređenja društvenih odnosa i tražimo da međunarodna zajednica na tim načelima pristupa rješavanju budućnosti Sarajeva i Bosne i Hercegovine, uvjereni da samo demokratski ustrojena politička vlast može da osigura dostojanstvo i interese svakog slobodnog građanina Sarajeva i naše državne zajednice.
5. U ovom času smo odgovorni za ispunjenje ovih civilizacijskih načela.

GRADJANI SARAJEVA

CIJELO SARAJEVO ZA SLOBODNO I JEDINSTVENO SARAJEVO

DEKLARACIJA O SLOBODNOM I JEDINSTVENOM SARAJEVU

Ime i prezime

broj lične karte

potpis

1.

2.

3.

4.

МАЛГА СРОИЈА

Критиковали смо вођу за његово добро.
Више нећемо, за своје добро!

Вођа је доказао да уме са народом.
Сада би желео да покуша и без њега.

Срби у Босни су се одлучили за психијатра.
Ми у Србији смо осуђени да се психопатимо.

Он је први. Остали само одржавају ред.

Не можете га поредити са Хитлером.
Ни Хитлер није имао оволико непријатеља.

Броз се родио у Кумровцу,
а школовао у Пожаревцу.
Каква је разлика кад је обратно?

Највећи Син је доказ да смо правци света
по правима детета.

Одговорност Скупштине и Владе је огромна.
Тим више што одговарају искључиво Вођи.

За Вођин предлог били су сви грађани.
Чак и оних 99 посто које нисмо питали.

Вођа је дефинитивно непогрешив.
Његове грешке постале су правило.

Познато је да Вођа не жели ништа да мења.
Само, то ће радити постепено.

Његов син вози BMW. Он СРЈ!

Нисмо потписали капитулацију!
Он је човек од речи.

Немам храбрости да пуцам у њега.
Шта ако промашим.

Народ може слободно да се креће.
Полицијаци су се толико намножили
да нема где игла да падне.

После пуцњава
демонстранти су се разбежали.
Нису сачекали да чују упозорење.

Неколико полицајаца
напало је немоћну старицу.
Није се знало ко кога удара!

Припадници МУП-а најбоље знају
шта боли штрајкаче.
Они су их и тукли.

Демонстрирали су разноразни елементи.
Морали смо да им се супротставимо
хемијским средствима.

Демонстранте смо препустили улици.
То не значи да ћемо улици препустити
демонстрантима.

Можда Вођа има јаку полицију.
Али народ има јака леђа!

Власт није спремна за обрачун с мафијом.
Још јој је дужна!

Полиција не штити криминалце.
Напротив, с њима поступа
као са сваким поштеним грађанином.

Раде Јовановић

УРЕБУЈЕ: Александар Баљак

Алоо... Алоо...
Соко...
Ова је
Чешвагар

СВЕ ЧИСТО...
ПОШИЉИ
ГОВНО

ДЕБИЊЕ

ПОНОВНИ НЕСТАНАК ГРАЂАНИНА А. М.

Грађанин А. М. осећао се сасвим безбедно, то би рекао свако ко га је познавао. Зато је његове комшије и пријатеље јако изненадила вест да је, упркос нормалним и редовним контролама, искористио прилику да утекне у прву споредну улицу, или можда у другу, у трећу најдаље. Сви су то оценили, као врло неозбиљан и неодговоран потез. Од њега то нису учекивали.

Ђавола, он је већ више пута коначно нестајао — сетили су се неки — а после се поново појављивао, чиме је реметио природне и логичне токове ствари. Због тога је безброј пута кажњаван и осуђиван у обавезном одсуству — додао је један лојалан грађанин.

Што би било када би свако од нас нестајао кад му падне на памет? Где је у томе улога власти, институција и органа? Где смо ту ми? — питао је пунији милиционер окупљене.

Ништа и нигде! — одговорио је мршави инспектор и одмах све забележио у подебелу свеску.

На кога бисмо ми могли да рачунамо? Кога да штитимо? — поново је питао онај први.

Ни на кога, као и до сада! — повикали су свесни грађани — То би било страшно! Страшно, него шта! Е, само да знате, ми смо прошле ноћи највероватније ухватили дотичног грађанина, без личних докумената, али са очитом намером да се изгуби у непознатом правцу. Упљескали смо га ко бубашвабу. Је л' тако колега?

Тако је! Целу ноћ сам сањао згажено куче преко кога прелазе хладњаче — рекао је онај мршави приметно дрхтајући. — Ништа од њега није остало! Неће му више на памет пасти да нестаје! Море, огадиће му се и да се појављује!

А, да ли ви на некога сумњате? — упиташе бојажљиво грађани и пошто нису добили одговор, одахнуше спонтано.

Раша Папеш

РОДОЉУПЦИ НИКЛИ НА СВЕ СТРАНЕ

Родољуб је некад свечан био:
Бријао се, купао и мио.

А недељом, у кошуљи белој,
Био парњак васиони целој.

Широк осмех преко здравих зуба
Откривао правог родољуба.

Од оружја што доноси славу
Носио је само мудру главу.

Наоружан све до кварних зуба.
Шири задах митског родољуба.

Мани пушку и ратничке трубе,
Прво крени да поправиш зубе!

Растко Закић

НОВИ ПРИЛОЗИ ЗА БИОГРАФИЈУ Ј. Б. ТИТА

Нисмо веровали Кардељу, Тити,
Да нас везују две танке нити.
Једна нит братство, друга јединство
(Ако си читао Титино Писмо!)
На Маршалу униформа плава
Када стигне Писмо оде Глава.
Народ је у душу познавао
(Преко Удбе тајне дознавао!)
Волео да једе, пије, да ужива
(Крчмарица млада, гајба пива!)
Солунац се из постеле диг'о
Кад је чуо да је Тита стиг'о.
Не прави се пита од гована,
У рату је Југа исклована!
Цео век се борио за Југу:
Шиптари су лек за Белу кугу.
Оде Тита, стиже Бела куга.
Ево, сада, стиже и колера.
Свака земља има свога лера!

Ива Маџуранић

ВРЕМЕНСКА ПРОГНОЗА

Хоћу, другови, одмах на почетку искрено и критички да вам кажем — у вашу емисију су се увукли субверзивни елементи. Ко су они, ко иза њих стоји, другови, и да ли је могуће да такав крупан пропуст, који се граничи са злочином против партије, државе и народа, нико не примећује? Жалосна је чињеница да је непријатељ успео да се инфилтрира у вашу некада здраву емисију за коју сам мислио да је бескомпромисни борац за ону нашу ствар. Јер, били сте светионик, другови. Ја ваш програм нисам пропуштао. Није ми био потребан сат. Сваке вечери у пола осам отпочињао сам са обилним лучењем пљувачке, баш као она Павловљева псета. Емисија вам је била маштовита, патриотска, драматуршки изванредно решена и на линији. После мучног дана пружала ми је све оно што ми је годинама привремено ускраћено и одржавала наду у неминуовни долазак још бољих времена. Са усхићењем сам гледао и слушао све о стабилизовању, покретању, оживљавању и препорађању. Нека цвета хиљаду цветова, нека све буја и расте! Али овде није реч о томе. Оно што ме је доводило до потпуне екстазе био је рат, који се као ножем пресечен, претворио у мир. Какви сте ви миротворци били! Енергично сте укинули жестока узвраћања, контраофанзиве, геноцид, страдање, избрисали сте читаву Босну са све Херцеговином. Правилно и надасве социјалистички професионално. Либерали који не слушају директиве, секташи и франкционаши који коче напредак, кокетирају са монархијом и другим реликтима прошлости нису боље ни заслужили. Ваистину сте се престројили у ходу начином који импресионира.

Ето, у заносу вас нахвалих потискујући оно што следи, оно што поништава све комплименте које сам изрекао. Да ли се присећате? Временска прогноза! Јесте, знам да сте се и ви сада сетили и да ударате дланом по челу. Али није ли сада касно? Не, никада није касно! Боримо се, другови, и исправити грешке. Изло-

жићу вам свој план акционог деловања.

Прво. Под хитно открити по чијем се налогу из вечери у вече у временској прогнози спомињу фантомска Република Српска и некаква Република Српска Крајина? Шта значи реченица: „Променљиво облачно са интервалима сунчаног времена?“ Дешифровати. Активирати самозаштиту.

Друго. Скандалозне мапе из временске прогнозе, у које су ушле и освојене територије и које нас дискредитују пред светском заједницом, заменити оним мапама иза којих стојимо. Још боље — нека територије Срба на тим мапама буду и мање него што свет захтева и тражи. Нека се на малицама јасно види да су УН-ПА-зоне, односно српске енклаве, саставни део суверене Хрватске, то јест Босне. Зар да због њих испаднемо агресори и тлачитељи? Зар да због пишљивих граница изазивамо одијум светске јавности? Зар због тога нисмо учествовали у рату?

На посао другови. Са нестрпљењем ишчекујем следећу емисију.

П. С. Промена плана. Избацили сасвим и енклаве нашег ентитета и УНПА-зоне из временске прогнозе. Ако не знамо да ли су они тамо живи или мртви, да ли умиру од глади и зиме, да ли их кољу и спаљују, зашто бисмо знали какво је време? Шта нас брига да ли небом плоче стратуси, цируси или „фантоми“? Уместо тога приказати репортажу о привредним успесима Кореје, наравно Северне, под насловом „И после Кима-Ким“.

А ауторе, водитеље и компјутерске аниматоре временске прогнозе стручно обрадити. Сазнати што више по сваку цену. Ухапсити и казнити организаторе, саучеснике, метеорологе и друге одговорне. Деловати без милости. Мора ваљда, мајка му стара, у овој земљи неко за нешто и да одговара.

Модчило Михајловић

Србима је комунизам буквално наметнут.
Дошао је као кеџ на десетку.

Комунисти су протерали краља из Србије.
Социјалистима је остало само још
да протерају народ.

Већина српских манастира сазидана је
у средњем веку. Захваљујући комунистима,
који тада нису постојали.

То што социјалисти не знају шта хоће,
не спречава нас да предвидимо сваки
њихов потез.

Ниједан политичар није толико луд
да има поверења у народ
који верује у њега.

Доћи ће ђаво по своје.
Комунисти никад не остављају своје
на цедилу.

Народ који има овакве песме
нема разлога да се плаши њихада!

Муслимани су, за разлику од комуниста,
Срби који су променили веру
пре него што су је изгубили.

Санкције нису праведне.
Но, поклону се не гледа у зубе.

Под санкцијама можемо да издржимо
и хиљаду година...

А сад хоће и то да нам укину.

Раде Јовановић

УМЕЋЕ ВЛАДАЊА

(Фрагменти тајног списа непознатог порекла)

3.

Ако народ није ратовао и у миру и добросуседству је живео, да се сукоб изазове и народ у рат да се шаље ван граница отечества. И да изгине мало и осакати се из интереса највиших. А после да то престане. И народ ће рећи — гле, истина, мир је у земљи нашој баш као што самодржац наш каже. Нема рата, крви и погибије. Добро је.

4.

Ако је народ био поштован и пријатељски приман у свету, да му се каже — сви нас мрзе. И тако да буде. А после да нас два народа узљубе. И веселиће се народ овај и рећи ће — ево боље је, два нас народа не мрзе. Много је боље.

5.

Ако је народ имао хиљаду перпера по глави на месец, да му се скине и да има два перпера.

7.

И тако да траје. Када се после на двадесет перпера подигне, рећи ће народ — ћути добро је, имао сам два, а сада двадесет перпера имам. Ваистину је добро.

9.

Ако је народ увек струје имао и огрева да се греје, да се у мраку држи и смрзнут. А после да се пусти струја. И кликтаће народ — све одлично је јер струје има по два сахата и шеснаест је степени, а пре горе нам је било. Да дивна је власт ова.

10.

Ако је народ муком тешком благо сакупио, да га похара држава и банке многе и да га без дуката оставе. И да држе рају без ичега. А онда да врате уместо хиљаду дуката сто перпера и уместо сто дуката десет перпера. И биће удовољено и радост велика јер рећи ће народ — ипак поштена и часна је власт ова јер гле — враћа нам нешто.

11.

Ако се пре народ лагодно возио и путовао, да се возови пуне до двадесет хиљада душа, а аутобуси до хиљаду. И тако да потраје и душегупка да буде. А онда да се пуне возови до десет хиљада душа, а аутобуси до пет стотина душа, па да народ каже — гле што много места и удобности има у возовима и аутобусима нашим.

12.

Ако малог криминала има или га никако нема, власт да помогне безочницима, убојцима и силницима. И да их пусти. И да буду страх и ужас. А потом да се прогоне шибцици и препродавци. Рећи ће народ — да дивне власти што се противу криминала бори и чиста је и невина.

SUMMA SUMMARUM

... нека краси лукавство и безобзирност. И сатрај се увек да народу буде много, много горе него кад си дошао и засео, а касније ипак за длаку и нокат и педаљ боље него што си начинио. Чланове ове да зна сваки велможа. А ако на науку мрзи, нека упамти само овај члан зван Велики који је први од првих и који је месо, коет и душа свих чланова.

ВЕЛИКИ ЧЛАН

Ако народ није био у измету, него је људски и као човек живео, да се у измет загњури и тако држи. И да му се каже да је интерес такав и да треба тако. А кад душу почне да испушта да се извади и да буде до врата му. И рећи ће народ — гле само сам до гуше у измету. Добро је. И још ће рећи — ћути да не буде горе, јер боље је него пре што бејаше.

И сваки на власти који је да се држи горњег и биће му дивно и владаће дуго и у сјају. И силно благо сакупиће и срећу велику и ужитак дочекаће како великаши тако и самодржац.

ПРВО ВЕЛИКО СРПСКО
 ЦАКУЗИ КУПАТИЛО...!
 МОЈА ДРАГА АВАНГАРДА ОПЕТ СМИСЛИЛА...
 ПРОЈЕКАТ ГОДИНЕ!!!
 НАЗВАКУ ГА "С ОНЕ СТРАНЕ МИРЕ"!!!

БУДУЋИ НОБЕЛОВАЦ

Можда би требало да прећутим да је та иницијатива потекла баш из моје скромне и, може бити, луде главе, али, да сутра историја не би правила какву уобичајену забуну, ја иницијативу, ево, јавно признајем као своју.

Дакле, након вишегодишњег даноноћног бдења крај свог тлевизора, најзад сам, и то први, схватио шта би човечанство требало да уради па да се достојно одужи нашем Вођи за све ове незаборавне тренутке које смо провели под његовом диригентском палицом. Најмање што је Он заслужио јесте Нобелова награда за мир! То је, наравно, и најмање на шта бих ја као покретач иницијативе за Његову кандидатуру могао да пристанем, јер би све мање од тога било тешка неправда и срамота за целу цивилизацију. Ако би Он остао без ове пригодне награде за своја огромна одрицања од себе и свог дела, то би било нешто што сваки наш

патриотски настројен грађанин не би могао да поднесе онако мирно као што је подносио оно што га је до сада сналазило под Његовим мудрим вођством. Евентуално неразумевање ове моје иницијативе од стране међународне заједнице, оставило би трајне ожигљке на срцу и души свима нама којима је правда светиња, а могуће је да би и сам Он због тога пао у до сада највећу депресију, па би онда неко други морао да отвара наше нове погоне за производњу кошуља и свилених чарапа.

Но, сада кад сам се већ сетно да покренем ову иницијативу која је у мојој месној заједници и удружењу пензионера топло поздрављена, уверен сам да ни свет неће остати слепо код очију и да ће се нашем Голубу Мира, коме маслинова гранчица просто вири из кљуна, одужити овим скромним признањем.

Како би само Нобелова награда за мир

ОНИ И МИ

Они, кад се скупе, свако своје зло донесе, па меркаку чије је зло мање. Онда, тобоже, одаберу једно малено, најмање зло да то буде наше добро и гаје га да ојача и порасте. Ми ни слутити не можемо, али они знају зашто је то добро.

Ми са њима вазда судбину делимо и редовно нам мање припадне. Таква нам је судбина. Њима увек западне веће, како и треба, јер шта би они без себе, а ми ћемо се већ некако снаћи. Ми смо без нас навикли. Ми се не разбацујемо. Улоге у својим животима свели смо на минимум. Живот користимо тек ту и тамо, у смртним случајевима најчешће.

Раша Папеш

ДОБРА ПРОЦЕНА

И одлучи Бог да Ноје буде Вођа.
 — Добра процена је најважнија — рече Бог.

И владао је Ноје Народом.
 А онда примети да се спрема Невреме. Велико Невреме.

Ноје је био Вођа. А Вођа мора да брине о Народу. Изгледало је да се спрема Велико Невреме.

— Добра процена је најважнија — рече Ноје.

И поче да гради Барку. И то, не обичну, него Велику Барку.

Јер спремало се Велико Невреме. У Барку је требало да стане цео Народ. И да се спасе.

Вођа је ту да спасе Народ. Зато постоји. И направи Ноје Барку, чврсту и пространу, спремну за Искушења.

— Ова Барка може да издржи најлазеће Велико Невреме — рече Ноје самоуверено.
 А онда све завеја снег.

Слободан Симић

дивно пристајала уз Његово доброћудно лице, Његову доброћудну нарав и Његов малигни карактер. Његовим именом родитељи из појединих светских забити више не би плашили своју децу, већ би, напротив, деца у школи изучавала све могуће умне и остале домете највреднијих припадника нашег небеског народа. Ово признање помогло би, наравно, и Њему самоме да учврсти уверење да Он одувек заиста јесте само оно што би сада тхео да буде. Ако постоји неко нормалан коме сметају цивилне жртве, рушење градова и етничка чишћења, онда је то наравно Он, само што раније наш национални интерес није дозвољавао ни Њему да изнесе своја екстремна осећања.

Моја иницијатива би, дакле, требало да уђе у редовну процедуру, а нашем Човеку Мира предстоје тренуци слатког ишчекивања и самозадовољства због очигледно далековиде политике. Јер, да је пре неколико година несмотрено учинио и нешто да до рата не дође, ово признање би вероватно отишло у погрешне руке, а и ми без санкција не бисмо могли да покажемо шта све знамо и унемо!

Драган Рајчић

СЛОБОДАН РАДУЛОВИЋ, ПОТПРЕДСЕДНИК ВЛАДЕ СРБИЈЕ, ДИРЕКТОР „Ц-МАРКЕТА“

ОД „БУКУЉЕ“ ДО ФИЛАДЕЛФИЈЕ

Објашњавајући својевремено америчкој јавности своје разговоре са (покојним) Јосипом Брозом, амерички председник Џими Картер је, у обраћању нацији, кратко представио „лик и дело“ сабеседника, речима које се и данас памте:

„Нашу земљу“ — казао је Картер — „посетио је председник Југославије, господин Јосип Броз, тражећи од нас велике кредите. Господин Броз је најбогатији човек на свету, а председник је једне од сиромашнијих земаља. Председник најбогатије земље на свету (САД) је, у односу на господина Броза, пуки сиромаш!“

Обогатио се као и већина „социјалистичких магната“ — директоровањем за свој рачун, друштвеним капиталом у корист сопственог. Сада је у добром друштву и ретко у јавности, рекламе су му боље од самопослуга, а ни политичке странке му више нису потребне. Он је у врху српске режимске политике — у врху кримнала...

Пише: Милован БРКИЋ

Броз је, Бог душу и грехе да му прости, одавно упокојен, али смо задржали његове „принципе“ у владању народом.

И први човек Србије, г Слободан Милошевић је, својим богатством (кућом у Толстојевој, станом у улици Саве Ковачевића, кућом у Пожаревцу, станом у Дунавском кеју број 5, аутомобилима свога сина и сефовима пуним пара и девизним рачунима у иностранству) у односу на Била и Хилари Клинтон, прави Рокфелер. Целокупна имовина Клинтонових процењена је на око 800 хиљада долара, а само опремање диктаторове куће у Толстојевој број 33 на Дедињу плаћено је 3,4 милиона марака, и она је власништво диктаторове породице.

Милиони грађана Србије буквално гладују. Када ће бити нахрањени нико још не може ни претпоставити. Али, док грађани гладују, наши владари су све богатији.

Чланови (најновије) Владе Републике Србије имају више пара него буџет београдске општине Стари град!

Знамо ли колико су „тешки“ српски министри, председник и потпредседници Владе Србије?

Од овог броја представићемо српске парајлије. Почећемо од потпредседника владе Републике Србије, господина Слободана Радуловића. Он је, додуше, сиромаш у односу на

председника Мирка Марјановића. Док не сачинимо „инвентар“ имовине господина Марјановића (за следећи број) представићемо вам „успешног привредника“ г. Радуловића.

ИЗ БУКУЉЕ“ У „ЦЕНТРОМАРКЕТ“

Господин Слободан Радуловић је потпредседник Владе Републике Србије и генерални директор београдског трговинског предузећа Д. Д. „Ц-МАРКЕТ“. Био је члан Демократске странке, и са њене листе је изабран за посланика Скупштине Србије.

Нагло богаћење господина Слободана Радуловића почиње 1. јануара 1991. године, његовим постављањем на дужност генералног директора „Центромаркета“. На ово место поставио га је Миша Секуловић, утицајни човек са Косова. Пре постављења, г. Радуловић је био директор фабрике „Букуља“ из Београда, а раније је радио у служби инжењеринга „ХИП“ из Панчева. Био је и директор у Робним резервама града Београда, и члан Привредне коморе Београда.

Одмах по преузимању дужности генералног директора „Центромаркета“, господин Радуловић почиње са „шамарањем“ касе овог друштвеног предузећа. Већ 20 марта те године, предузетни синдикат захтева од СДК Старог града увид у завршни рачун за 1990. годину, да види шта је све директор Радуловић преузео у своје руке, а 28. априла 1991. године синдикат подноси Савезном девизном инспекторату пријаву којом захтева да утврди незаконитости у раду господина Радуловића.

Уз сагласност генералног директора „Центромаркета“ основан је 13. јуна и предузетни Независни синдикат, јер су 5.000 запослених незадовољни радом свог директора 13. и 14. јуна 1991. године штрајковали, — нису примали ни минималне зараде. Генерални директор је обећао испуњење синдикалних захтева, али их није испунио, па је штрајк поновљен 9. и 10. јула.

После штрајка, Слободан Радуловић почиње да прогања синдикалне активисте. Одмах је суспендовао инжењера Милоша Маринковића, председника Независног синдиката, али је суд стао на његову страну.

Пристајући да уђе у Владу Републике Србије, Радуловић је потпредседничко место у Влади прихватио из практичних разлога. А није ни имао другог избора, ако је намеравао да сачу-

ПРОГРАМ ДОБРЕ УСЛУГЕ

Слоган директора Слободана Радуловића и његове фирме је: Програм добре услуге.

Осим „цењеним потрошачима“, г. Радуловић је „добре услуге“ чинио и својој партији — Демократској странци.

Парама „Ц-МАРКЕТА“ г. Радуловић је напунио, и још пуни, и касу Демократске странке. Ова партија данас има на својим рачунима, и каси, око пет милиона динара! Већину ових пара донео је г. Радуловић, а нешто и господин Радоје Ђукић, министар у српској Влади, и власник трикотажне „Ђукић“.

Када су одлучили да уђу у Владу Републике Србије, уз пуну подршку свог партијског лидера г. Зорана Ђинђића, двојица новопечених министара, морали су службено, „да се Власи не сете“, да буду избачени из чланства Демократске странке. Али, ни Радуловић, а ни Ђукић, нису захладнили односе са лидером, а ни са странком.

На заседањима српског парламента, Ђинђић је увек уз Радуловића. А како и не би, када је и њему лично, и Демократској странци, потпредседник српске владе, и директор „Ц-МАРКЕТА“, пунио касу.

За време прошлогодишње инфлације, пробрани активисти Демократске странке су били Радуловићеви дилери. Поштено.

ва свој капитал, који вреди око 20 милиона марака!

Постајући заменик премијера Мирка Марјановића, г. Радуловић је остао и директор „Ц-МАРКЕТА“ -а, које је данас деоничарско друштво, у коме Радуловић има значајне акције.

Како је г. Радуловић постао пребогат човек?

НА ИБАРСКОЈ МАГИСТРАЛИ

Независни синдикат узалуд покушава да јавност упозна са Радуловићевим махинацијама. Против њега су и пензионери овог предузећа, али г. Радуловић — „иде даље“. Као потпредседник Владе Србије, и посланик у Народној Скупштини Србије, он пружа снажну подршку и заштиту генералном директору „Ц-МАРКЕТА“ г. Слободану Радуловићу!

Нигде на свету министри једне владе не могу да се баве и бизнисом (да буду чланови управних и пословних одбора), али српским министрима (Радуловићу, Драгану Томићу, Радоју Ђукићу, Срђану Николићу и премијеру Марјановићу) то не смета. Они са позиција, на којима су, помажу себи да узму колико год могу. И за себе, и за своје фирме.

Господин Радуловић је саградио велелепну кућу у Зеленици, вози „алфа-ромеа“, кћерки је такође купио луксузни аутомобил од пар десетина хиљада марака, саградио је вилу на Ибарској магистралу, има три стана у Београду, и неколико рачуна у ино-банкама...

Кућу на Ибарској магистралу господину Радуловићу саградио је извесни господин Ђировић, директор предузећа „Градитељ“. Господин Радуловић је омогућио да „Градитељ“ добије ексклузивно право реновирања, одржавања и подизања пословних објеката „Ц-МАРКЕТА“, а директор Ђировић предао му је кључеве куће саграђене уз Ибарску магистралу.

Велике паре господин Радуловић је зарадио издавањем продајних објеката „Ц-МАРКЕТА“ у франшизу. Пословођама појединих самослуга г. Радуловић је давао на период од десет година да самостално раде, уз обавезу да преузму затечене раднике, као своје. За узврат, тражио је, (и обавезно добијао) велике паре.

Нагло богаћење и увећавање свога капитала, господин Радуловић је остварио прошле године, за време инфлације.

Независни синдикат „Ц-маркета“ упорно је покушао да разобличи пословање свога директора. Господин Радуловић је, наиме, био наредно да се све паре из продајних објеката доно-

се на једно место. Потом је новац, преко дилера, користио за куповину девиза. Уз помоћ „Кредибел“, „Карић банке“ и „Контрол банке“, господин Радуловић је за само годину дана, на штитунгу зарадио око 15 милиона марака! Јер, треба имати на уму дневни промет продајних објеката „Ц-Маркета“, једног од већих снабдевача прехранбеним производима грађана главног града. Ова фирма запошљава око 5.000 радника.

Захваљујући својим везама, г. Радуловић из робних резерви добија и велике количине брашна, уља, шећера и других производа, по повлашћеној цени. И за себе, и за грађане.

СТИГАО ДО ФИЛАДЕЛФИЈЕ

Да би велике количине прехранбене робе могао да препрода, и лепо заради, господин Радуловић је помогао мужу своје пословне секретарице Невене Петровић, господину Драгиши Гулеском, да оснује приватну фирму „Гулас“.

Данас преко „Гуласа“ г. Радуловић продаје велике количине брашна, које добије из робних резерви. Уместо да ово брашно, које је доста јефтине, продаје грађанима, како је то и предвиђено, он га уступа фирми „Гулас“, по истој цени.

Тако је, према налазу Независног синдиката „Ц-МАРКЕТА“, господин Радуловић 4. новембра прошле године фактурисао приватној фирми „Гулас“ 5.000 килограма брашна (из робних резерви). Од овог брашна може се направити 120.000 кифлица од по 50 грама. Од „Ц-Маркета“ купљено брашно (пет тона), г. Гулески је отплатио продајом само 14 кифлица! Колики део зараде је припало Радуловићу?

На захтев Независног синдиката „Ц-МАРКЕТА“ -а Служба за платни промет — Филијала Вождовац, прошле године је четири пута контролисала пословање овог предузећа. У записницима Уп. број 165/93 од 18.2.1993. број 535/93-1 од 22.07. 813/93-1 од 12.10. и 945/93-1 од 24.11. прошле године, на стотине страница констатовани су пропусти и малверзације у раду овог предузећа. Ипак, господин Радуловић је и даље на слободи, а у то време је и најжешће пљачкао свој колектив.

Добре паре г. Радуловић је зарадио и на увозу опреме из иностранства. Купујући расхладне уређаје, и другу неопходну савремену опрему, г. Радуловић је увећавао рачуне, а остатак пара, као и део провизије, остављао је на својим иностраним рачунима.

Од пара, зарађених на увозу опреме, г. Радуловић је купио кућу у Филаделфији. Да се човек, када оде из Србије, лепо може одмарати, и на миру потрошити своје паре. А има их, није да нема. А да их, за живота, њему и његовој деци не би понестало, он и данас зарађује, штеди, чува...

Лепе паре г. Радуловић зарађује и на увозу нафте, за потребе своје фирме.

Служби финансијске полиције Београда (Трг Николе Пашића број 6) Независни синдикат „Ц-Маркета“ упутио је 17. новембра (ове године), „Захтев у вези испитивања увоза нафте и нафтних деривата од стране генералног директора Д. Д. „Ц-МАРКЕТ“ из Београд, ул. Чича Љубина број 9.“.

ДОЖИВОТНИ ЧЛАН ТЕЛЕВИЗИЈЕ „ПОЛИТИКА“

У синдикалном захтеву пише: „Према сазнањима нашег синдиката, господин Радуловић је током лета и јесени ове године, увезао из Албаније, преко Црне Горе, посредством приватног предузећа, гориво по цени од 0,5 марака по литри, и платио га парама нашег предузећа, а потом га продавао по цени од 3 динара и 10 пара (возачима „Ц-Маркета“ и другим правним и физичким лицима).

Ми смо о овом сазнању још пре неколико месеци известили МУП Србије, односно СУП Београда, Одељење за привредни криминал, и они су нам дали обавештење да ће о томе да службено известе финансијску полицију. Међутим, по обавештењу финансијске полиције, они од стране СУП-а нису добили никак допис, и наша пријава ни није ни прослеђена, па вас молимо да је сада узмете у рад...“

Све пријаве које су поднете против господина Слободана Радуловића, одмах заврше у кошу. Није ни чудо, када на исти начин, преко свога предузећа, за извоз и увоз, „Прогрес“, послује и премијер Мирко Марјановић. И, може ли, зна то добро г. Радуловић, министар унутрашњих послова Зоран Соколовић наредити истрагу, када и његов син немилицие хара по атарима Зајечара, Бора, Неготина?

Да би могао да има, као „послован човек“, и углед у јавности, и значајан утицај, г. Радуловић је, парам „Ц-Маркета“, купио 15 одсто деоница у Радио-телевизији „Политика“. Тако је и доживотни члан управног одбора ове телевизијске куће. Док је главни уредник био Александар Трјанић, г. Радуловић је имао значајну промоцију. Представљен је као „демократа“ — члан руководства Демократске странке и прављен му је имиџ успешног привредника!

Радници „Ц-Маркета“ данас примају мизерне плате, кубуре са технолошким вишковицама...

Господин Слободан Радуловић, актуелни потпредседник Владе Републике Србије, народни посланик, члан управног одбора Радио-Телевизије „Политика“, генерални директор „Ц-Маркета“... вртоглаво увећава своје богатство.

Српска Влада је, ваљда, једина на планети, чијим министрима је и службено дозвољено да, осим министарских функција, и са тих позиција, могу да воде своје фирме, да тргују, закључују уговоре...

Једног дана и диктатор и његова (министарска и партијска) свита, мораће положити рачуне.

УДАР ТОТАЛИТАРИЗМА НА НЕЗАВИСНЕ МЕДИЈЕ

КАДИЈА ТЕ ТУЖИ КАДИЈА ТИ СУДИ

Политичари ће узети посао колпортерима — све више раде на растурању новина

Пише: Никола БУРЗАН

Кадија те тужи — кадија ти суди! То је суштина „спора“ између државе СРЈ и независних медија — „Борбе“, „Студија Б“, НИН-а... Што се кампање против „Борбе“ тиче, Радио Франс-интернационал истиче да су „досадашња упозорења да се независни медији у Србији налазе под све већим политичким притиском, деловала помало претерано. Чинило се да су више у питању унутрашњи проблеми и финансијске тешкоће него појачана репресија. Најчешће се процењивало да Милошевић сада, после заокрета ка миру, настоји да буде прихvatљив за Запад и да ће се добро чувати неких недемократских потеза.

Могло се такође претпоставити да неколико независних медија, концентрисаних махом у Београду, не представљају никакав озбиљан проблем за власт која контролише главне телевизијске канале. Али, најпре је у финансијску кризу запала независна телевизијска станица „Студио Б“, која се налази готово пред сломом, да би одмах затим била откривена наводна нерегуларност у регистровању „Борбе“ као деоничарског друштва.

Нема, дакле, никаквих отворених политичких напада на „Борбу“, али држава очигледно показује намеру да лист на неки начин стави под контролу. При том се не ради о листу који посебно агресивно критикује режим. „Борба“ је просто поуздана и високо информативна. У односу на режимску политику, „Борба“ се у последње време највише разликовала по опширном и професионалном покривању ратних збивања у Босни.

Два преостала независна медија у Београду — Радио Б-92 и недељник „Време“ за сада се не жале на политички притисак. Али, нико

није сигуран да ће и они бити остављени на миру. Овог пута утисак је да Милошевићев режим не креће у неку појачану пропагандну офанзиву и не жели да ућутка независне гласове због слабости, него напротив — осећа се довољно јак да сломи сваки отпор и креће у консолидацију поретка. Обновља се нешто од старе идеолошке реторике, зауставља се и ревидира досад обављена приватизација, а у штампи се успоставља систем пуне контроле.

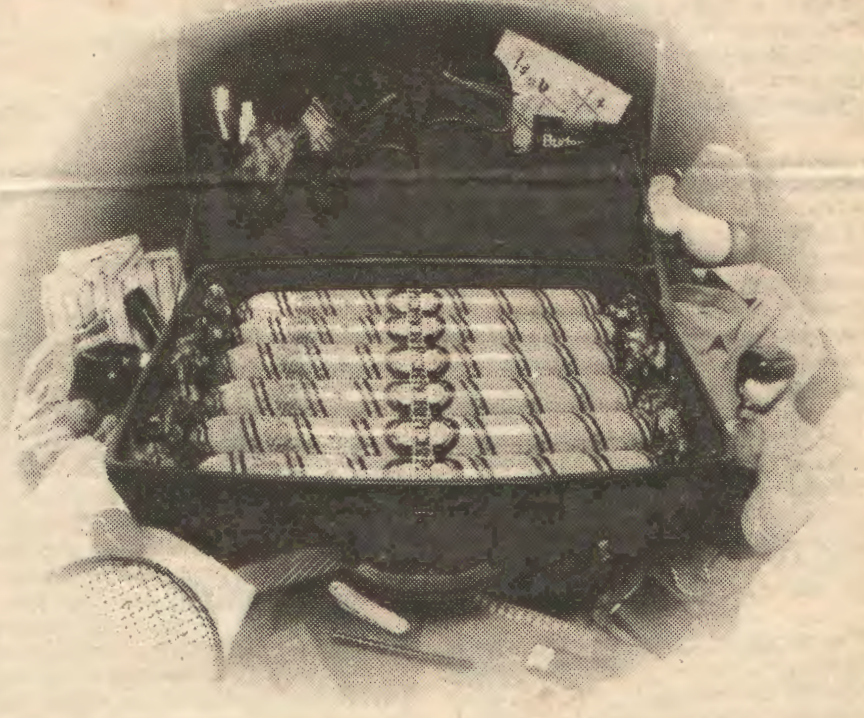
УЋУТКИВАЊЕ И ДИСЦИПЛИНОВАЊЕ

Би-Би-Си, пак, цитира афоризам из „Борбе“: „Политичари ће узети посао колпортерима — све више раде на растурању новина“ и на-

глашава да управо то по много чему „одсликава политичко, односно медијско стање у Србији“. Указујући на случајеве „Борбе“, „Студија Б“, НИН-а, енглески радио истиче да „сви поменути случајеви, али и многи други у унутрашњости Србије овде се у политичким круговима тумаче као очигледан покушај власти да преузму контролу над медијима који су до сада важили као непослушни, односно независни. Средства која се при том примењују су привидно законита или отворено репресивна.

Реаговање власти врло је бурно, а први пут после дуго времена све странке, изузев Социјалистичке, стале су у блок одбране независног новинарства у Србији. Власти се оптужују за покушај ућуткивања, односно дисциплиновања

Ф. Ј. К. В. А. В. А.

МИЛОШЕВИЋЕВА АНТИСРПСКА ПРОПАГАНДА

Угледни хамбуршки „Цајт“ пише да се о Србима с оне стране Дрине у Београду „мало чује“. Зашто? Зато, каже, што је Милошевић „државним медијима наложио да извештавају само о оном што је по Караџића неповољно, дакле да воде пропаганду против Срба из Босне“!

„Овај председник — наставља лист — који није националиста, већ макијавелиста, следи недвосмислени курс: све док је Караџић на власти, он се залаже за мировни план који предвиђа јединство Босне, али не и јединство Срба...“

Милошевића, каже, не нападају само „из националног угла“ већ на Пале путују „чак и критичари из редова његове властите странке, како би тамо дали изјаве о солидарности“. За блокаду на Дрини лист каже да је „први непопуларан корак овог посткомунистичког популисте“.

Цитирају се и речи „главног идеолога социјалиста“ Михаила Марковића да Милошевић не би смео да „оде предалеко“. Додаје се да „у редовима опозиције национал-либерали, конзервативци и фашисти у један глас певају жалопојке о изгубљеној српској слози. За поглавару СПЦ, патријарха Павла, ембарго наметнут Палама значи комадање једног хомогеног организма, тела народног...“

медија. Указује се на чињеницу да се нападају управо они који настоје да буду другачији од државних и строго контролисаних. Посебно се указује на жељу власти да се овим онемогући објављивање информација које долазе са друге стране Дрине.

Домети оваквих протеста, међутим, према неким проценама нису велики. У низу ранијих случајева власти су успевале у својим намерама. Садашњи тренутак је можда још повољнији за такве облике репресије. Сурови закони тржишта које, како примећују овдашњи коментатори, власт усмерава законито и тржишно према својима, а сурово према неистомишљеницима, могли би у догледно време ућуткати и оно мало слободне и критичке речи која се још да прочитати или чути у Србији“.

СТРАХ У ЦРНОЈ ГОРИ

Лондонски радио такође истиче да демократска јавност и у Црној Гори „забринато очекује“ шта ће урадити тамошња власт, „оправдано страхујући за судбину црногорских независних медија“. Тим пре, каже, што је „исувише аргумената којима се може илустровати намера власти да угуше сваку слободну и критичку мисао. У том смислу најчешће се цитира претња премијера Мила Ђукановића, изречена пре три месеца, да ће се потрудити да изгради таква правни систем који ће оштро санкционисати ауторе неаргументованих текстова, па и саме медије. Претња је знатно добила на тежини после судског процеса Аћиму Вишњићу, једном од лидера српских радикала у Црној Гори“.

По истом члану закона на основу којег је осуђен Вишњић, како се истиче, досад је кажњено и неколико новинара, „тако да је свака аргументована критика власти у медијима скопчана са опасношћу да аутори и медији без доказивања кривице буду правоснажно осуђени... Власти у Црној Гори и иначе, за разлику од београдских, сипталије се обрачунавају са независним медијима... Власт чврсто држи у рукама додељивање дозвола за рад независних телевизија и радио-станица. Управо је завршен владин конкурс лиценција за доделу фреквенција и канала, које ће добити они који понуде највише новца за годишњи закуп. Судаћи према неким информацијама, лако се може догодити да све фреквенције и канале закупе приватна предузећа у којима контролни пакет акција имају управо људи из власти. Тиме би, по оцени аналитичара, медији у Црној Гори били потпуно униформисани“.

О страдањима „Борбе“ писао је, између осталих, и угледни „Фајненшел тајмс“, истичући да је до притисака на једини дневни независни лист у Србији дошло „у тренутку када економији Србије прети колапс и када је председник Милошевић изложен критикама чак и из своје партије због ембарга који је увео против босанских Срба. Чини се да је то и показатељ његовог самопоуздања након удварања међународне заједнице која жели да га придобије као човека који је спреман да створи мир у Босни“.

ГУШЕЊЕ СЛОБОДЕ ГОВОРА

У извештају из Београда за „Дојче веле“ Стеван Никшић пише да се у српском парламенту бије „још једна мучна битка, у којој Милошевићев социјалисти, чини се доста успешно, настоје да ућуткају и маргинализују домаћу опозицију. Мада се све време води наизглед обична процедурална расправа о скупштинском пословнику, опозиција тврди да је реч о настојању да се дефинитивно угуши слобода говора, по рецепту који је започет у овдашњим независним медијима — „Студију Б“, „Борби“, а од скора и у угледном београдском недељнику НИН“.

Келнски радио се осврће и на ситуацију на Косову и тврди да београдски званичници „имају проблема не само са Албанцима, већ и са тамошњим Србима, који кажу да су изневерени и да Слободан Милошевић и његови социјалисти нису испунили већину обећања даваних Србима на Косову, почев још од давне 1989. године, када су они Милошевићу послужили као одскочна даска за преузимање власти“.

У закључку се истиче да је политичка атмосфера у Београду „пуна напетости и страха од могућих унутрашњих сукоба, који овдашње људе брину готово исто колико и прави ратни сукоби у непосредном суседству“.

Судаћи, пак, по реаговању званичних медија, Београд као да и није заинтересован шта НАТО авиони раде „тамо“ — у Крајини. У редакцијском коментару „Вашингтон поста“ истиче се да „наоружање, мете и тактика бирана је на начин који Србима неће показати бесавезника, већ њихову суздржаност“. Можете мислити како ће то изгледати када савезници почну да искаљују — бес!

Уједињене нације, пише „Вашингтон пост“, „с муком се труде да Србе из Босне приволе за преговарачки сто, а НАТО да спречи њихову одмазду према мировним снагама на терену. Због тога су приземљени авиони поштеђени и

очекује се да ће аеродром Удбина врло брзо бити поново оспособљен за операције. Према војним стандардима, ово је био патетичан одговор. „Сигнал“ који је њиме, у ствари, послат, готово сигурно је сасвим супротан од првобитне намере. Да ли стварно неко мисли да су Срби задовољни да се врате на 49 процената територије Босне, који су им одрађени међународним мировним планом?

Напротив, сада постоје страховања да би Срби, охрабрени млитавошћу НАТО и разљућени захтевом Хрватске да НАТО бомбардује Удбине, могли поново да нападну Хрватску. Уместо да обузда Србе, ваздушни напад би могао да доведе до ескалације рата...“

УБОД ИГЛОМ

С друге стране, „Њујорк тајмс“ пише да „српске снаге сада могу мало озбиљније да схвате примену резолуција УН о Босни остварену уз помоћ НАТО...“ И милански „Коријере дела сера“ истиче да ЈЕ НАТО „учинио оно што је већ давно требало да учини“. И закључује:

„Са друге стране Јадрана је управо време ескалације. Можда прагматизам Американца има оправдања, можда ће мир доћи само када и на једној и на другој страни буде исти број тенкова, исти број топова и исти број ракета. Можда је у Босни колективни неуспех међународне заједнице у последње две године учинио рат неизбежним, с обзиром на то да нико у Европи без Зиде, а још мање у Сједињеним Државама без непријатеља, није спреман да умре за Сарајево. Можда. Али, онда треба извући утикач и угасити телевизор, како не бисмо имали грижу савести“.

Лондонски „Тајмс“ пише да је напад на Удбину показао да је НАТО још способан за заједничку војну акцију, али да му је и главни циљ био да то покаже. Војно гледано, био је то још један убој иглом. Он није допринео нити да се прекине српске кршење резолуције УН, нити да се заштити Бихаћка безбедносна зона. Главна опасност Бихаћу и не прети од авиона, већ од српске батерије изнад града које НАТО није ни пипнуо...“

Готово истоветне ставове износи и минхенски „Зидојче цајтунг“, истичући да је ваздушни удар дошао „са неколико дана закашњења“. Уз то, каже, Срби су „очигледно одустали од своје досадашње стратегије да нападају само ако им нико не стане на пут. Као што је случај у Сарајеви, Срби су одбацили сваку уздржаност и крајишки Срби чак ризикују поновни сукоб са Загребом. Све то показује да они очигледно стварно теже коначном обрачуна, који је Радван Караџић најавио почетком новембра, под утиском муслиманске офанзиве“.

Париски „Либерасион“ сматра да се овим ваздушним ударом „завршава дипломатско-војна какофонија која траје већ недељама и која је кулминирала одлуком САД да повуку своје бродове задужене за контролу ембарга у Јадранском мору. Истовремено, то не значи да су разилажења између Европе и САД у начину третирања босанске кризе завршена...“

И, кад се све сабере: кадија те тужи — кадија ти суди. И на унутрашњем, и на међународном плану. А кадија кадији очи не вади... Или ће их, дај Боже, ипак један другом повадити...“

ЗМАГО ЈЕЛИНЧИЧ, ПРЕДСЕДНИК СЛОВЕНАЧКЕ НАЦИОНАЛНЕ СТРАНКЕ

КОД ВАС НИЈЕ ЦРНО-БЕЛО

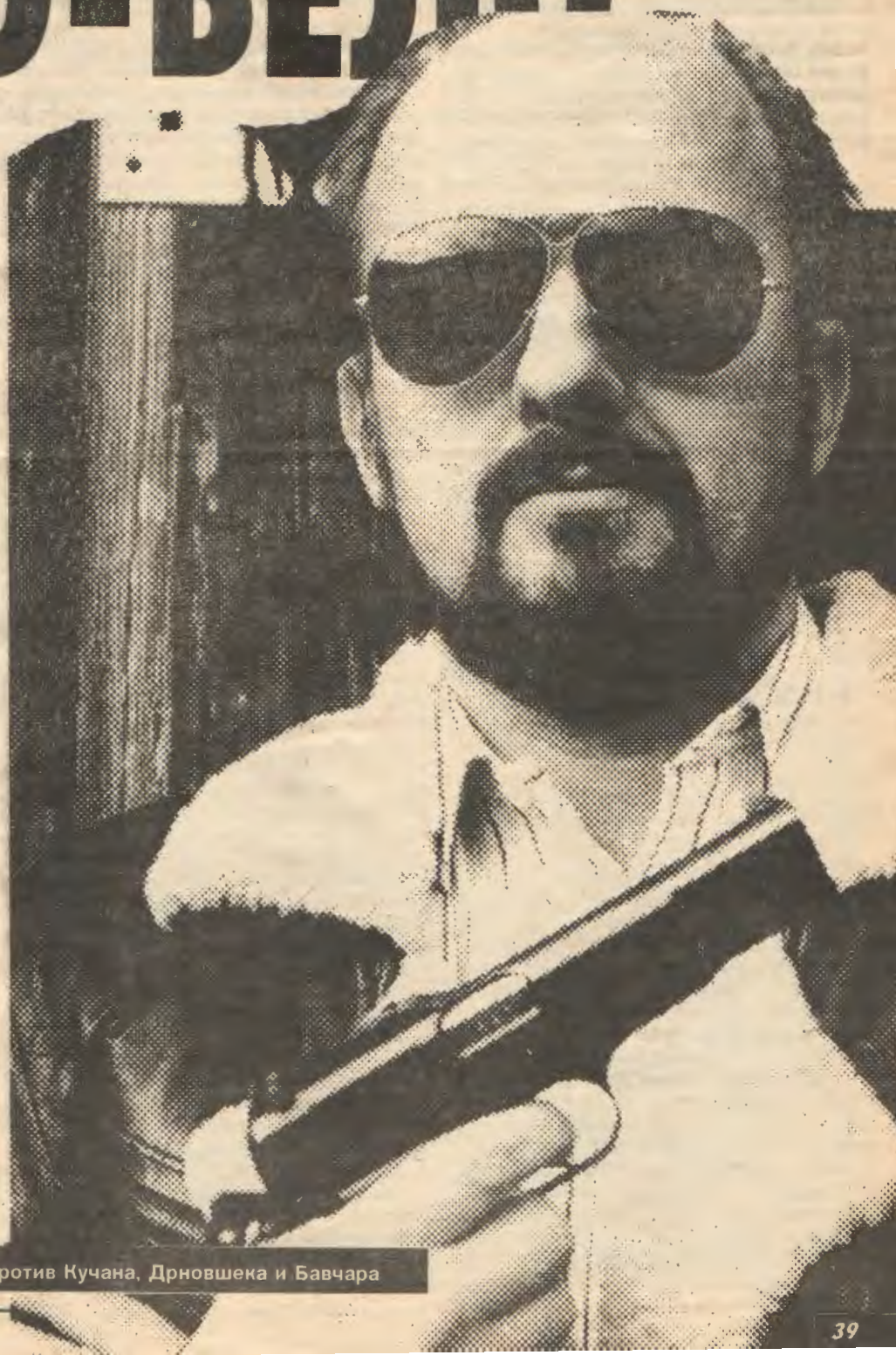
Нако га сматрају „словеначким Шешелем“, ни Јелинчич није црно-бео. Можда и због тога што тврди да је Истра словеначка, да су републичке границе променљиве, да Папу не треба мољити да дође, да католичка црква треба да се извини Словенцима, да Италијани воде „циганску политику“...

Разговарао: Александар ЧОТРИЋ

Председник Словеначке националне странке Змаго Јелинчич (46) скренуо је по први пут пажњу јавности на себе и своју странку пре две године, када је на парламентарним изборима за Државни збор Словеније постигао изненађујуће добар резултат. Од 90 посланичких места у том дому Словеначке скупштине, Јелинчичу је припало чак 12 мандата. За Јелинчича се у нашој земљи поново чуло почетком ове године када се на Бледу сусрео са контраверзним Владимиром Жириновским. Том приликом су издали заједнички коминике за јавност у коме су, поред осталог, записали: „Словенија може одиграти улогу понтонске државе између Истока и Запада, а у смислу привредне сарадње на основи биполаризма“. Двојица председника странака том приликом оштро су осудили рецидиве фашизма на тлу Словеније и Хрватске: „Колаборационизам који данас диже главу у Словенији треба осудити као преживелу историјску форму. Како у Словенији, тако и у Хрватској, поражене фашистичке снаге из Другог светског рата покушавају да промене историју, што је, по мишљењу обојице саговорника, сасвим неприхватливо“.

И, најзад, праву буру у односима између Словеније и Хрватске изазвала је одлука Словеначког парламента да прихвати Јелинчичев

Оптужен да је припремао атентате против Кучана, Дрновшека и Бавчара

амандман на основу кога се општини Пиран прикључују четири села у којима је тренутно успостављена хрватска власт. Хрватске власти и медији реаговали су веома оштро, па су Словенци у Загребу прозвани, чак и „Србима са западне границе“.

Са Јелинчичем сам интервју уговорио преко његове секретарице у Скупштини. Предста- вио сам јој се и рекао да долазим у Љубљану, те да бих желео да разговарам са господином Јелинчичем. Истог тренутка ми је саопштила да могу доћи у понедељак, 21. 11, у десет сати. Тако је и било.

Јелинчич је био одлично расположен. Врло радо је прихватио да говори на српском језику. Успут се распитивао о политичким приликама у Србији. Када сам послужен „фрукталовим“ со- ком од крушке, интервју је могао да почне.

ТРИ И ПО ГОДИНЕ У ЗАТВОРУ

Господине Јелинчичу, када и због чега сте почели да се бавите политиком?

Никада нисам био политичар у класичном смислу те речи. У политику сам ушао као контраполитичар. Године 1969. против мене је на Војном суду у Дубровнику вођен процес на основу законског члана о ширењу националне, верске и расне мржње, раздора и нетрпељивости и по члану ширења лажних вести и вређања државних органа и њихових представника. Иначе, имам добро мишљење о Србима, али тада ме је један Србин, Саво Милановић — оцинкарио.

У то време сам служио војску. Када је војни тужилац одустао од гоњења, мој случај је предат словеначкој УДБИ, која ми је по оној познатој „ко ће кога, ако не свој свога“, наместила монтирани процес на којем сам добио казну затвора. Осуђен сам на три и по године и све сам издржао. Од тога сам девет месеци провео у самици.

То је била моја политичка промоција!

После изласка из затвора основао сам фирму која се бавила фармацевтским производима. После сам, први у Словенији отворио приватну штедионицу.

Када је организован покрет за осамостаљење Словеније одмах сам му се прикључио. Тада сам постао члан Социјалдемократске странке Словеније, али сам убрзо увидео да се не ради ни о каквим социјалдемократима, па сам основао Словеначку националну странку.

Шта Вас је мотивисало да оснујете СНС?

СНС је формирана 17. марта 1991. године.

Оно што је најбитније за СНС је да то није интернационална странка. И бивши комунисти и хришћански демократи и либерални демократи

ЈАНША ЈЕ БОЛЕСТАН ЧОВЕК

Изузетно значајна фигура у словеначкој политици је Јанез Јанша, бивши министар одбране, данас председник Социјалдемократске партије Словеније?

Јанша, не само да је апсолутни комуниста, већ је и болшевик. Када човек чита оно што је некада писао преостаје му да закључи: **Лењин — Стаљин — Јанша!** Ту су негде. Али, оставимо њега. Он је ионако бо- лестан човек.

су припадници интернационалних странака, које често гурају у страну националне интересе.

Националне тенденције словеначког народа за СНС имају апсолутни приоритет. Због тога је повезивање СНС-а са иностранством ишло мало теже. СНС је на изборима добила велики проценат гласова баш због тога. Наша странка је први пут казала оно што Словенци мисле и хоће да чују, али се никако нису усуђивали да кажу. Морам рећи да се и данас велики број људи не усуђује да подржи оно што предлаже СНС, јер код нас у Словенији много је оних који су само пресвукли капуте, а заправо размишљају на исти, стари начин. И председник Словеније Кучан и премијер Дрновшек су бивши комунисти.

ПРЕТЊЕ, АТЕНТАТИ, АГЕНТИ

Због чега је неколико посланика СНС-а напустило ваш посланички клуб?

На изборима смо добили 12 посланичких места, али морам вам рећи да је око тога Јанша закувао, па смо изгубили шест посланика. Јанша је једноставно купио неколико посланика. Када смо основали СНС, сви из других странака су били против нас и тада су заједничким снагама покушали да нас сруше. Два пута су и на суду тражили нашу забрану. То им није успело, па су онда покушали да нас дискредитују лансирајући глупости да сам спремао атентате на Кучана, Бавчара, Дрновшека и друге. Ни на тај начин нису успели да нас слома, али су зато вршили јаке притиске на наше кандидате. Осим тога, имали смо у СНС и пуно инфилтрираних људи. Крунски сведок у афери око наводних атентата био је неки Лаврич, који је, у ствари, био убачени агент. Било их је још и они су све податке из страике давали Јанши и Бавчару. Људи из власти су телефоном звани наше кандидате, који су стварно били добри, и претили им речима: „Слушај, имаш малу децу, било би штета да им се нешто догоди! Остави Јелинчича!“ Мислили су да ми неће успети да уђем у парламент, али и да нећу пре тога успети да скупим 46 кандидата и уопште учествујем на изборима. Али, за сваки случај, подметнули су ми своје људе. Када смо, ипак, ушли у парламент дошло је до осипања нашег посланичког клуба.

Шта је био формални повод за разлаз?

Разишли смо се и на питање Другог светског рата. СНС, за разлику од њих, тврди да су у Другом светском рату, бар у Словенији, партизани били на правој страни борбе против фа-

ЧЕТНИЦИ СУ СЕ БОРИЛИ ПРОТИВ НЕМАЦА

После сусрета са Жирниновским изјавили сте да је Ваш основни циљ борба против фашизма?

Да, то је један од наших заједничких циљева. Издајник је издајник, било где! У Словенији је све црно-бело. Код вас у Србији је то друго питање. Четници су, ипак, помагали отпор против Немаца. Касније се испоставило да је неко играо на праву карту, а неко не. Али, то је у Словенији сасвим другачије. Код нас није било четника и имали смо само оне који су били за фашисте и оне који су се борили против њих.

шизма и нацизма, а да су белогардејци и други били колаборационисти и издајници.

У неким средствима јавног информисања у Србији може се прочитати или чути да је Јелинчич против „Јужњака“ у Словенији?

Није то баш тако једноставно. Ја никад нисам био против људи који су дошли у Словенију и који су лојални овој држави, који су научили језик, који раде, који нису криминалци и који поштују законе. Али, апсолутно сам против људи који су дошли из бивших југословенских република да краду, који траже социјалну помоћ, а неће да раде. Против сам оних који не поштују наш језик.

ЗА ГРАНИЦУ НА МИРНИ

Односи између Словеније и Хрватске у последње време су веома затегнути. Нарочито се то може рећи после прихватања Ваших амандмана у словеначком парламенту о прикључењу четири села у Истри Републици Словенији?

Ту се не ради о анексији ових села, већ су она одувек била словеначка, чак и по бившим републичким границама. Само је Лојзе Петерле, као тотални игнорант, а студирао је географију (изгледа да он познаје једино географију Ватикана и ништа друго) пропустио да оствари

ДРАШКОВИЋ ЈЕ ВЕЛИКИ ИНТЕЛЕКТУАЛАЦ

Како је Ваше мишљење о господину Вуку Драшковићу, председнику Српског покрета обнове?

Господин Драшковић је велики интелектуалац. Желим му све најбоље у животу и много успеха у политичкој каријери!

Највише успеха желим српском народу у изградњи демократије.

суверенитет Словеније и на том простору. Кривица је и на Бавчару, тадашњем министру унутрашњих послова. Хрвати су тамо једноставно ушли, иако су се наши милиционери налазили у поменутим селима.

Ваша странка сматра да тзв. истарско питање није решено?

Треба знати да Истра никад у историји није била Хрватска. Један мали део је био у првој половини деветог столећа, а после тога Истра је увек била у склопу Словеније. Тако је било и за време Аустроугарске. Истра је била подгрофовија у оквиру Војводине Крањске. Тако је било све до 1918. године, када се Аустроугарска распада и у наредне две године Истром је владало Народно веће за Словенију и Истру чије се седиште налазило у Љубљани. Рапалским уговором из 1920. године Истра је поклоњена Италијанима. Када је 1943. Италија капитулирала, Немци су Истру прикључили свом Рају, а не НДХ-у, јер су знали историју. После Другог светског рата комунистички режим из Београда Истру је поконио Хрватској због формирања нове државе — Босне и Херцеговине — као извесну надокнаду Хрватима. Комунисти из Љубљане су на то само климнули главом. До 1954. године, у складу са Лондонским меморандумом, граница је била на реци Мирни. Ја се залажем управо за ту границу. То је била једина међународно-правно призната граница, а све ове друге републичке границе у међународном праву ништа не вреде. Оне су договорене, а нигде нису уговорене и записане. Све што је за време Тита било направљено — то ништа не вреди, па тако ни границе, осим спољних.

Да ли онда дајете за право тврдњама из Србије да су републичке границе административне и да не могу бити границе између нових држава?

Апсолутно! То су биле границе које су договорили комунисти 1945. године. Оне нису интересовале ни Европу ни свет док је Југославија била у једном комаду. То, де факто, нису праве границе и оне се могу мењати. Важеће су једино границе бивше Југославије према страним земљама. Зато и кажем да се граница Словеније у Истри налази на реци Мирни.

Да ли мислите да вам у реализацији тог циља може помоћи Србија?

Сигурно!

Каже се: „Непријатељ мога непријатеља је мој пријатељ“. Најпре треба узети у обзир да је Хрватска агресор. Говори се о агресији других, а нико не каже да је Хрватска агресор. Она је изводила и данас изводи агресију на Босну. Никад се не сме заборавити да су Хрвати срушили Стари мост у Мостару. Треба јавно рећи да Хрватска није баш тако невина. Хрвати

су се за време рата код нас показали као неко ко ради само за себе. Уклонили су сва минска поља око касарни и дозволили су да тенкови ЈНА иду на Словенију.

Са друге стране, стално се шлепају уз Словенију да би ушли у Европу.

НИЈЕ ЛЕПО ШТО ПАПА НИЈЕ ПОСЕТИО СЛОВЕНИЈУ

Како коментаришете то што папа није посетио Словенију, а био је у Хрватској?

Папа је био у Хрватској, али нас није сврстао у исти ред држава са Хрватском. Словенија није на Балкану. Немогуће је да он уз пут дође код нас. А, ако хоће да дође, нека дође — ми га нећемо молити! Кад су мислили да ће Словенци похрлити у Загреб да виде папу, тамо је отишло изузетно мало људи. У туристичкој агенцији „Компас“ пријавило се само осам људи! А спремили су силне аутобусе.

То што папа није посетио Словенију није баш лепо, али нема везе.

Као разлог могућег недоласка папе у Словенију, помињано је одбијање словеначких власти да католичкој цркви врате одузету имовину?

Католичкој цркви нема шта да се враћа, јер оно што је узимала, узимала је словеначком народу. Сада траже огромне површине под шумама које никада нису биле црквене. То не иде: неће се, ваљда, Словенија на тај начин враћати у Европу. Ми бисмо се тако вратили у Европу 16. века, а цела Европа иде у 21. век. Поред тога, никако не можемо пристати на то јер је црква у Словенији, углавном, сарађивала са окупатором. Док се католичка црква у Словенији не извини народу, немамо шта разговарати. А и по Уставу, она је одвојена од државе, па нема никакво права да се уплиће у држав-

ХРВАТСКА ЋЕ СЕ РАСПАСТИ НА ТРИ ДЕЛА

Хрватској не предвиђате сјајну будућност?

Ја знам да ће Истра бити најпре аутономна, а онда ће се после прикључити Словенији. Сматрам, а таква су размишљања и на Западу, да ће се Хрватска распасти на оно што је некад била: на Славонију, Хрватску и Далмацију. Веома су јаке аутономне тежње у Далмацији. Ти људи тендирају према Италији. Они би волели да лепо живе и добро зарађују, а не да ратују за Туђмана. Јер, овај рат се води за Туђмана и оно што губи од Србије хоће да компензује према Словенији.

не ствари. Црква хоће, баш као и у Хрватској, да Словенија постане најкатоличкија држава на свету.

Значи, Ви сматрате да је католичка црква у прошлости заступала интересе Ватикана, а не народне тежње?

Јасно. Католичка црква је овде заправо екстериторијална јединица јер има своју државу у Ватикану. Не може неки странац бити поседник некретнина у Словенији! Црква треба да обезбеди све за душе верника, а за шуме и некретнине, ми ћемо се сами побринути.

МИЛОШЕВИЋ ЈЕ ОДЛИЧАН ПОЛИТИЧАР

Да ли сте упознати са збивањима на политичкој сцени у Србији?

Политичка збивања у Србији прилично добро познајем. Мислим да је Србија најважнији фактор на Балкану.

Шта мислите о председнику Србије? Он је преко ноћи постао миротворац, а често је у свету оптуживан као главни кривац за рат?

Ја бих повукао једну паралелу. И Рабин и Арафат су добили Нобелову награду за мир, иако су до пре пар година били, не голубови мира, већ јастребови. Господин Милошевић је одличан политичар и било би добро када би Словенци имали неколико таквих људи на стручном плану. У друге сфере не бих се упуштао.

Неки листови у Србији називају Вас „словеначким Шешелом“?

Мислим да поређење није баш добро. (Смењ).

Недавно су ублажене санкције против Србије. Како то коментаришете?

Ја мислим да је то правилна одлука и да санкције треба потпуно укинати, јер када се погледа кога највише погађају, види се да је то народ. Против тога сам да народ плаћа због политике своје владе.

ПЕТЕРЛЕ ЈЕ ХТЕО ДА ПОКЛОНИ СЛОВЕНИЈУ

Зашто се тако тешко и споро одвија процес интеграције Словеније у Европу?

Петерле је на сваки начин покушавао да добије неке поене у иностранству и да што пре уђе у Европу. Он је био спреман да прода и пола Словеније, па чак и да нас поклати Италијанима. Ја ту, заправо, видим заверу ширих размера која је вођена из Ватикана. Дакле, Италијани су и у овом случају показали да су изузетно добре дипломате, који из свега покушавају да извуку корист за себе. У сваком изгубљеном рату они су добијали одређене територије. Њихов „цигански“ начин рада им доноси корист!

Италија становницима Истре и Приморја дели своје држављанство. Шта, се заправо, крије иза тога?

То што Италија даје своје држављанство јако је лукава и јако опасна метода. Италија, која дели двојна држављанства, после извесног времена тражиће територије и рећи ће: „Видите колико је тамо наших људи, тражимо аутономију!“ Зато сам ја, као представник парламентарне делегације Словеније на Интерпарламентарној унији у Риму, предложио да се промени дефиниција мањине, односно да се говори о аутоктоној мањини. То значи да мањине могу имати одређена права само ако су на једној територији живе од давнина.

СЛОВЕНЦИ ВИШЕ НЕ МРЗЕ СРБЕ

ОСУШИЛА СЕ НЕЗАВИСНА

ЛИПА

У процесу „раздруживања“ република бивше СРФ Југославије често се могла чути тврдња, лансирана од стране режима у Београду, да ће Словенци у својој самосталној „дежели“ умирати од глади. Распад заједничке државе донео је одређене, не баш мале, проблеме, али у Љубљани су данас уверени да је независна Словенија много боље решење. Такво мишљење поткрепљују подацима да је просечна плата преко 700 ДЕМ, да је годишњ инфлација око 15 одсто, да је прошло-годишњи извоз за 150 милиона долара премашио увоз, да се у 1995. години очекује раст плата од три одсто, а привредни раст од четири процента, да је у банкама могуће купити девизе, да се у свет путује без виза, да је Словенија на прагу пријема у све западноевропске организације и, што је најважније, да у Словенији рата, тако рећи, није ни било. А, колико ми је познато, од глади нико није умро.

Ваш репортер је у земљи на „сунчаној страни Алпа“ боравио од 20. до 24. новембра. За то време уверио сам се да је Словенија једна мала, али добро уређена држава. Словеначки полицајци и цариници на граничном прелазу Долга Вас код Мурске Соботе били су врло коректни према нама који долазимо из СР Југославије. Прегледали су нам само црвене пасоше, контролишући да ли поседујемо словеначке визе. Визе се, иначе, најлакше и најбрже добијају посредством специјализованих туристичко-путничких агенција, које те документе обезбеђују на основу гарантних писама из Словеније. Визе се добијају у словеначкој амбасади у Будимпешти и коштају 70 немачких марака (десет амбасади, а двадесет агенцији).

БЕНЗИН ЦАБЕ

На релацији Београд — Љубљана свакога дана саобраћа неколико аутобуских линија. Из главног града Југославије путује се до града Капошвара у Мађарској, а потом се прелази у словеначке аутобусе. Карта, купљена у Београду, стаје 50 динара, а у Љубљани 45 ДЕМ, или три и по хиљаде толара. На првој половини пута смрзавали смо се у „Фудексовом“ аутобусу. Не само што није било грејања, већ је све време кроз вентилационе отворе улазио хладан ваздух. На крају ми је остало једино да закључим: каква држава, такви и аутобусу.

На словеначко-мађарској граници задржали смо се десетак минута. Цариници су рутински прегледали две путне торбе и пожелели нам срећан пут. Границу смо прешли у 7,30, а у десет часова смо били на главној аутобуској станици у главном граду Словеније.

Љубљана је веома чист град. На улицама је много аутомобила. (Словенци још увек возе „заставу 101“ и „југо“). Градски саобраћај беспрекорно функционише и нико се не шверцује. Регистарске таблице су, наравно, промењене и, уместо црвене звезде петократке, на њима

Словенци живе релативно мирно и релативно пристојан живот. Ту и тамо нешто пукне, али је све то алпска идилја у односу на живот њихове бивше балканске браће.

Пише: Александар ЧОТРИЋ

су грбови градова. За четири дана боравка у Словенији видео сам свега пет-шест полицајаца (не милиционера). У касарнама бивше ЈНА нису припадници словеначке војске. Касарна на Бежиграду је срушена до темеља, а бивша касарна „Маршал Тито“ још увек чека другу намену. „Петролове“ бензинске пумпе раде нон-стоп. Литар супера од 98 октана кошта 73 толара (једна марка — 79 толара), а литар дизела је 61, 50 толара. Продавци бензина својом обавезом сматрају и прање ветробранских стакала.

У продавницама, поред словеначке, има и пуно стране робе. Артикли из Хрватске су чак и за 30 посто јефтинији него у Хрватској, па због тога велики број грађана из те државе долази у куповину преко Сутле. На главној љубљанској пијаци цене намирница изгледају овако: поморанџе су 150 толара; мандарине 120; лимун такође; киви је 150, а парадајз је 180. Банане су много јефтиније него у Београду и коштају 100 толара (1,25 ДЕМ). Исто се може рећи и за јабуке које су свега 50 толара. Цене сухомеснатих производа су следеће: 1000 СИТ кошта килограм шунакрице; иста количина шунке у цреву стаје 1200 толара, а тиролска и париска су по

700. За млеко и млечне производе треба избројати, од 53 толара за чашу воћног јогурта, до 472 за литар павлаке. Литар млека (дуготрајног) кошта 73 толара. Различите врсте хлеба имају различите цене. Пшенично-ражани хлеб од 800 грама кошта 110 толара, полуцрни хлеб исте тежине је 150, а бели је 125. Килограм „минус“ кафе кошта 1000 толара.

НЕЋЕ У КАСАРНЕ ЈНА

Сви пунолетни држављани Словеније добили су ове године сертификате у вредности од око 5000 ДЕМ, (у зависности од година старости). То је учињено на основу закона о приватизацији. До половине следеће године поседници сертификата могу их уложити у предузећа по избору или их продати специјализованим агенцијама које обећавају да ће их уложити на више места (за сваки случај). За сада је највећи интерес показан за улагање у „Петрол“, „Лек“, „Унион“ и друге добростојаће фирме. Већ у јануару идуће године акционари могу очекивати прве дивиденде.

Страни капитал споро продира у Словенију. Разлог томе је што се неки политички кругови прибојавају распродаје словеначког националног блага и што ни страни улагачи немају довољно јемстава за сигурност својих инвестиција. За сада је „Златорог“ склопио највећи уговор и то са немачком фирмом „Хенкел“. У непосредној близини Љубљане, на месту бивших складишта, аустријски „Интершар“ је отворио велики трговински центар. Цене су дисконтне, а на полицама има свега. Површина тог објекта је колико и три фудбалска терена.

Када су све банке у бившој Југославији саопштиле да нису у могућности да исплате стару девизну штедњу и Словенци су изгубили поверење у домаће банке. У то време штедне улоге у Словенији примала је само банка „Аустрија“. У међувремену све словеначке банке су исплатиле стару девизну штедњу, осим Љубљанске банке која новац није вратила штедишама из Хрватске.

Велику буру у словеначкој јавности изазвале су најаве да ће већински власник „Елана“ из Бегуња постати амерички држављанин, иначе Шиптар из Македоније, Франк Кадрија. Кадрија се обавезао да ће до 11. новембра уплатити

„БАЛКАН ЖУР“ НА СЛОВЕНАЧКИ НАЧИН

Дискотека К-4 у Керсниковој улици број 4 у Љубљани добро је позната и јавности у Србији. За њу се најпре чуло по томе што се четвртком у њој одржавају „Балкан журеви“, заправо вечери на којима се пушта искључиво музика са простора бивше Југославије. Недељом је К-4 резервисан за хомосексуалце (и педере и лезбијке).

Али, К-4 се прочуо по још једној ствари. Почетком новембра у њему је дошло до пуцњава у којој је рањено неколико посетилаца. То је, за још увек мирну Словенију, био медијски догађај седмице. Да се код нас десило нешто слично, вест о томе би била објављена петитом у неколико редова.

70 милиона марака и на тај начин постати власник 70 посто деоница те успешне фирме која производи скије и другу спортску опрему. Кадрија, међутим, није успео да скупи толико новца, те се тако већински власник „Елана“ остаје загребачке „Привредна банка“.

У Словенији ће 4. децембра бити одржани локални избори.

По први пут ће становници градова своје градоначелнике бирати тајно и непосредно. Најинтересантније ће бити у Љубљани где за место „жулана“ (како кажу Словенци) конкуришу седморица кандидата. Љубљанчани ће прве недеље у децембру имати могућност да се одлуче за једног од следећих политичара: др Франца Бучара, првог председника првог демократски изабраног парламента; Михе Јазбиншана, министра за околину и уређење простора у Петерлевој и обе Дрновешекове владе; Брнака Градишника, преводиоца и писца; др Лева Крефта, кандидата Удружене листе (бвиши комунисти); др Жозе Кушара, кандидата Словеначких хришћанских демократа; др Димитрија Рупела, кандидата Либералне демократије, и Јуре Пенарда, архитекте који никада није био члан ни једне странке.

Њихови портрети и плакати њихових странака су увелико излепљени на великим рекламним паноима и паноима који се постављају на стубове поред градских улица. Интересантно је да ниједан плакат није залепљен изван за то предвиђених места.

Мест на великом пану стаје 360 ДЕМ месечно, а плакат на стубу кошта девет марака по дану. Постоји агенција чија је обавеза да плакате постави и да их одржава. Уколико би их неке уништило или одлепило, одмах бивају замењени. Најбројнија странка у Државном збору — Дрновешекви Либерални демократи одлучили су се за плакат са фотографијама младе и лепе атлетичарке која прескаче препону. Њихов слоган гласи: „Више Словеније“. (На једном таквим плакату видео сам исписан графит: „Мање срања“). Јаншина Социјалдемократска странка Словеније изабрала је паролу: „СДСС је данас и биће сутра“. Његови активисти на Тромостовју деле бесплатан чај. Удружена листа је и у предизборну кампању кренула са мотом: „Листа добре воље“, док њихов кандидат за градоначелника Љубљане, Лев крефти поручује у пропагандном материјалу да је „капитализам лепа ствар. Све се уређује само од себе на тржишту. Пардон, све, осим три ствари: Прва је здрава животна околина, друга су станови, а трећа је посао и правична плата за сва-

ког ко је за рад способан.“ (Комунисти остају комунисти, па чак и ако се зову социјалне демократе, као у Словенији).

Словеначку владу ових дана поново потреса криза. У њој се налазе представници либерала, демохришћана и бивших комуниста. Премијер Дрновшек је члан ЛДС-а, а бивши министар спољних послова Петерле уједно је и председник Демохришћанске странке. Незадовољан начином на који је Петерле водио преговоре са Италијом Дрновшек га је сменио и одлучио да у наредна три месеца (што му Устав и допушта) сам води спољну политику.

Обичне словеначке грађане политичка збивања све мање интересују. Пре неколико дана Други ТВ-дневник у 19,30 трајао је само једнаест минута. Ипак, бомбардовање српских положаја у РС и РСК изазвало је велики интерес словеначких медија и вести о томе заузеле су почетак информативних емисија и насловне стране свих новина. Дневни лист „Дело“ од 23. новембра објавио је на првој страни коментар у коме се, поред осталог, истиче: „Војници, а не политичари су, наиме, још увек уверени да кризу у Босни и Херцеговини не може решити војна интервенција НАТО пакта, а још мање то може учинити додатно наоружавање. На тај начин, рат се продужава и све више се претвара у грађански рат. Ствари нису тако једноставне да би се могле решити са неколико напада савезничких снага“.

У закључку коментара наглашава се да авиони не могу надокнадити дијалог. Та промена става према Србима све је уочљивија. После изјава председника Кучана да Срби и Словенци нису непријатељи; залагање Змаге Јелиничча, председника Словеначке националне странке, за укидање санкција према Србији; сусрета гувернера народних банака Ахера и Аврамовића; одлично посећених концерата Бајаге и Балашевића у Љубљани — слободно се може рећи да је одиум према Србији готово сасвим спласнуло. Чувши мој српски језик у радњама и на улици, Словенци нису показивали никакву одбојност. Напротив, питали су ме — како је у Београду, шта има ново?

Српска православна црква Светог Тирила и Методија налази се у парку Тиволи. У току дана није баш дуго отворена. На плочици постављеној на улазна врата, парох Перан Бошковић обавештава вернике да је црква отворена од 15 до 18 часова, али осим недеље и понедељка. Ваљда парох Бошковић има нека друга, важнија посла.

У уторак 22. новембра присуствовао сам покушају деложације породице Докнић из њиховог стана у Кајуховој улици. Како је новинаре обавестио Хелсиншки монитор за Словенију, стан породице Докнић је припадао ЈНА. Јованка Докнић, носилац станарског права то право је стекла за време мораторијума, августа 1991. године, а на основу захтева за стан, поднетог још 1983.

У свом саопштењу Хелсиншки монитор протестује против деложације породице словеначких држављана на улици, посебно зато што је пред судовима још око 1200 сличних случајева.

До деложације, међутим, није дошло јер се у заказано време није појавио судски извршитељ. Тако је пропао и трећи покушај словеначког министарства за одбрану да породицу Докнић избаци из стана. У стану од 51 квадратног метра живи четворочлана породица. Тога дана у стану је било педесетак људи — што новинара, што чланова Хелсиншког минитора, што комшија и пријатеља. Међу последњима највише је било Срба који су ме замолили да председнику Србије пренесем следећу поруку: „Издао нас је. Оставио нас је као говна!“

ТИТО СА ШЛЕПОМ

У Ресљевој улици, број 16, у просторијама листа „Младина“ разговарао сам са новинарком тог листа Светланом Васовић и главним уредником Робертом Ботеријем. Ботери каже да је њихов лист једини политички магазин у Словенији.

„Своју концепцију темељимо на здравој самоиронији, сатири и хумору. Из негативних особина словеначког друштва извлачимо оно што треба критиковати и то излажемо јавном суду“, каже Ботери.

О томе, да ли постоји интерес „Младине“ за збивања у СР Југославији Ботери износи мишљење:

„Све ја мање занимања у Словенији за оно што се дешава код вас. И уопште, ми све мање пишемо о политици“.

Светлана Васовић каже да се у Словенији више не зна на пример ни ко је председник српске владе. Ја јој одговарам да то није ништа чудно, јер ни код нас велики број људи то не зна.

У просторијама „Младине“, листа који је предначио у субверзивном писању о табуима комунистичке Југославије, данас се налази пет урамљених фотографија Јосипа Броза, плус једна биста са СМБ шлемом на глави.

Словенци са оптимизмом гледају на дане који долазе. Срећни су што су се извукли из југословенске кланице и себе више не сматрају делом Балкана. На Југославију гледају као на једну пролазну, ружну епизоду. У једном туристичком проспекту пише: „У последњем столећу преко Словеније, Аустроугарске, Југославије, Италије и олет Југославије“.

Деветог децембра навршиће се четири године од одржавања референдума на коме су Словенци са више од 90 процената гласали за независност. Приликом свечаности проглашења те одлуке пред Скупштином је засађена липа, дрво које је словеначки симбол.

Када су ми пријатељи, Карли Ердлен и Барбара Турк, код којих сам био, показали ту липу, видео сам да се дрво осушило.

Словенији искрено желим бољу судбину од њеног симбола!

СТРАХ И СТРЕПЊА КОСОВСКИХ СРБА

ПРИЗИВАЊЕ ПРОТЕКТОРАТА

*Могућност да Уједињене нације
кроз Савет безбедности доведу на
Косово америчке војнике, за
тамошње Србе равна је уводу у
престанак наводних тековина из
„догађања народа“. За Ругову
протекторат представља једини
увод у српско-албанске преговоре.*

Пише: Милош ЂОРЂЕВИЋ

Косово и Метохија као латентна опасност по мир у Србији ових дана суочава се са још једном идејом која постаје стално присутна у овдашњој јавности. Реч је о протекторату. Раније често спомињана као идеја којој се није придавала важност, нарочито од стране

Срба. Данас та идеја све више и чешће параши или опомињуће делује на све њих.

Дотле, Албанци је поодавно призивају и, суочавајући се са окрутном реалношћу политичких снага и односа, који увек пресудно делују у политичким односима, раде на њеном остваривању, колико је то могуће.

Одакле идеја о протекторату и зашто у њој Албанци виде могућност за остваривање својих циљева?

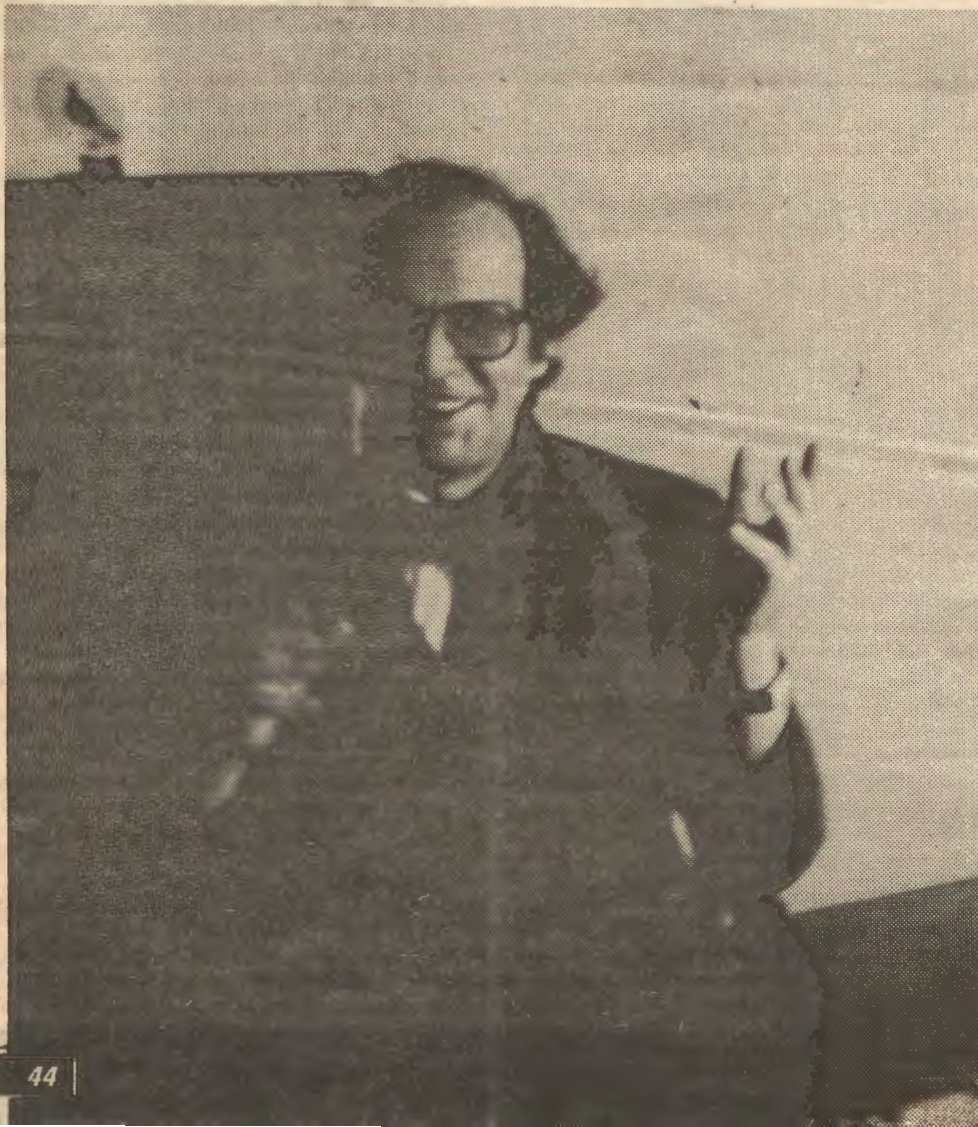
АМЕРИЧКА ПОЛИЦИЈА — НА ТРИ ГОДИНЕ?

Аналитичар политичких збивања и процена на Космету лако ће запазити да, осим искључивања Албанаца из политичког живота Србије и Југославије, што је чињеница првог реда, у њиховој нади да им свет мора помоћи у остваривању права и политичких циљева чињенице које говоре о насиљу режима над Албанцима или њиховом свеколиком дискриминисању (како они кажу и често документују бројним мисијама и посматрачима или посетиоцима Покрајине) остаје по тежини и значају друго по реду у њиховој борби за отцепљење или самосталност од Србије.

Тако ових дана, управо у време када се идеја о цивилном протекторату над Косовом учестало јавља у јавности, Демократски савез Косова, на ванредној конференцији за штампу, излази са тезом да је „насиље српске власти и полиције ескалирало“. У апелу међународној и српској јавности, а поводом хапшења више активиста ове политичке организације, тражи се предузимање свих мера како би „престала тортура над Албанцима“, јер је то услов мира на Балкану. Од Србије се тражи да обузда „притисак над Албанцима“ а од међународне заједнице да „појача притисак против Србије“ ако жели да дође до српско-албанског дијалога. Поступак српских власти карактерише се, даље, као државни терор којим се Албанцима жели, уместо дијалога, наметнути политичка воља.

Дакле, све то треба да буде, осим политичких разлога, додатни доказ да је неко трећи нужан да би се овде увео ред, мир и заштита Албанаца. Тако се, и призива цивилни протекторат над Косовом.

Осим „ексклузивне“ (али и непроверене) тврдње листа „Коха“ да се спрема сусрет Милошевића и Ругове „у четири ока“, што је у јав-

ности изазвало појачану пажњу, у исто време сарвирана је и вест да је „пројекат цивилног протектората“ Ибрахиму Ругови ставила на руке шведска Међународна фондација за мир и просперитет у будућности! По том пројекту, који је објавио приштавски „Зери“ (Глас), лист на албанском језику, извршила би се демилитаризација Космета, увела цивилна америчка полиција на три године „док се заврше српско-албански преговори“ и спроводила се хуманитарна и свака друга помоћ становништву. Све то би, по тврђи листа, било само прелазно решење и препрека сукобу Срба и Албанаца. Протекторат би спроводило Савет безбедности Уједињених нација.

Колико је пројекат стваран а колико идеја која се, нешто конкретизованија, пушта у јавности, остаје да се види. Чињеница је, међутим, да га нико од влада страних земаља, по тврђу то и у Демократском савезу Косова, није ових дана дао Ругови, који се налази на политичко-дипломатској турнеји по Америци, Западној Европи и скандинавским земљама.

Док он тамо тражи савезнике за свој политички циљ — самостално и неутрално Косово до којег би се дошло и протекторатом, конфедерацијом или другим путем, социјалисти своје савезнике траже у Кини, а Зоран Лилић, председник СРЈ у свом наступу у Европском парламенту доживљава дебакл. И то је оно што Србе на Космету плаши и што је, између осталог, родило „Писмо српској јавности“.

ПРОТЕКТОРАТ ИЛИ ПОДЕЛА ВЛАСТИ

Социјалисти немају ни идеју ни политичко-дипломатску иницијативу којом би парирали Ибрахиму Ругови, који на Западу тражи да се питање Косова решава у пакету, као глобално југословенско питање, уз присуство страних посматрача, с тим да се не може поредити са зонама у бившој Југославији у којима је дошло до рата и етничког чишћења. Рачуна се, такође, да ће Србија бити присиљена на „послушност“, на одличну позицију албанског лобија у Сенату америчког Конгреса, где велики пријатељи Албанаца Роберт Дол, Елиот Мендел, Сузан Молинар, Џо Либерман и други, сада играју итекако значајну улогу.

До цивилног протектората на Косову Ибрахим Ругова и његов председник владе у егзилу Бујар Букоши желе да дођу на два начина. Ругова троши средства у припреми дијалога са Србима а Букоши, кажу и по 100.000 марака дневно, на интернационализацији косовског као албанског питања. Стратегија је срачуната тако да „косовски чвор“ буде пресечен од стране спољног фактора и то пре него што би могло доћи до унутар албанског сукоба.

Полазећи од чињенице да је извршен облик протектората већ присутан у решавању балканских проблема (случај Мостара) Шкељзен Малић мисли да је у време неодговорних националистичких елита које владају и на Косову, протекторат „најбоље могуће прелазно решење, када би се нашао протектор који би био спреман да наметне Србији такво решење“. То решење било би добро, по њему, и за Србију, али свет за то није ни заинтересован, ни спреман. Протекторат над Косовом чинили би представници Срба и Албанаца, Србије и Албаније и представник међународне заједнице. Протекторат као и идеја заправо, по Малићу, значи би поделу власти док се прилике не стабилизују.

Уместо тога, међутим, власти у Србији и социјалисти, чије су посете учестале на Космету, и даље, суочене с том идејом, истрајавају на већ познатом ставу.

Нема никаквих преговора, каже Радмилко Богдановић, могући су само разговори са представницима албанске мањине на Косову, и то онима који су спремни да се одрекну сепаратизма и желе да живе у Србији и Југославији. Тим разговорима, прецизира он, морају присуствовати Срби и Црногорци са Косова и Метохије и они се морају одржати на том терену. Актуелна власт ће, закључује Богдановић, учинити све што треба да се сви житељи Космета врате нормалном животу са истим правима и под истим условима и законским прописима.

ЈОКАНОВИЋЕВО СПУСТАЊЕ ТЕНЗИЈЕ

Незаобилазни идеолог Албанаца и Демократског савеза Косова Фехми Агани понавља тезу да су Албанци спремни на разговор о свему: од питања статуса Косова до питања школства, али уз присуство треће стране као гараната да ће се договорено спровести и да при томе престане репресија над Албанцима.

Ново је, међутим, или јасније прецизирано његово мишљење да Албанци неће сецесију, чиме се индиректо одговора српским властима, па и Радмилу Богдановићу. „Ми нећемо сецесију“, каже Агани, „и наши захтеви се не односе на сецесију. Ради се, заправо, о чињеници да Југославија у којој смо били не постоји и да нам је Србија неуставно наметнула статус који не прихватамо и желимо да се у овом процесу распада раније државе самоконституишемо“.

У сваком случају, није спорно да и такав захтев може, за Албанце, значити пристајање на протекторат као прелазно решење, да се задовоље циљеви новог „самоконституисања“.

Таквом виђењу будућности Космета оштро се супротставља Вукашин Јокановић, најпоузданији Милошевићев кадар са косовских простора. Покушавајући да амортизује потрес који је изазвала петиција Српског покрета отпора, која као централно отвара питање будућег статуса Косова и Метохије, подстакнута управо знањима да се „нешто спрема“, као протекторат, као подела или као политичка трговина, Јокановић тврди:

„Нема разлога за страховање због вештачки створене дилеме о судбини Косова и Метохије. То је неодвојиви део Србије и решаваће се у оквиру Србије“, каже он наводећи да Србија то има као историјско, етничко и државно право. Илузорна су очекивања да се покрајини врати статус из 1974. године и Срби и Црногорци „довећу у понижавајући положај“.

Јокановићеве речи очигледно имају за циљ спуштање тензија међу Србима на Косову и Метохији, али и оштар одговор на сваку политичку и дипломатску активност Албанаца којом би се страху Срба дала основа односно раширила крила. Тај страх и истинско нерешавање косовског питања као српског питања, односно изневеравање датих обећања постаје опасан „бочни удар“ на Милошевићеву политику. Активирање идеје протектората у том смислу значи распадавање страха, активирање отпора и уношење смутње међу Србима. Колико Срби и не помишљају да могу доћи у позицију да макар и привремено односе и расподелу власти овде под фирмом некаквог протектората могу уређивати неки други људи из белог света, говори и податак да је преко 90 одсто њих у анкети Општинског одбора ДСС Приштине изјавило да је за укидање покрајине. Та народна

воља као диригент из сенке, како каже Мирослав Шолевић, један од челника нове петиције, заиста не може да прихвати посредничку улогу у сређивању односа са Албанцима. Како на Косову и Метохији ништа није урађено да се пресеку неповољни процеси по Србе и заустави албанизацију ових простора, то би увођење протектората тек значило њихов крах и безнађе.

БЕРЕ У СЛОБОДАНА НЕМА

Оно, међутим, о чему се мало прича а што итекако има одраза на стање на Космету, јесте чињеница да дугогодишње стање између потенцијалног сукоба и лажног мира између Срба и Албанаца и убацивање стално нових идеја о решавању статуса ових простора и односа међу антагонизираним народима — говори о расулу у економији. Илустративан је пример „Трепче“ која је као „гигант социјалистичке приреде“ у време старих заборављених и плодних година Србији и Југославији доносила 100—150 милиона долара годишње. Данас у њена окна силази мање рудара (читај: седам) него што има чланова Управни одбор који сваке године смењује српска влада.

Штеловање државног патриотизма учинило је да је Космет дошао на маргине интересовања српских власти. Постојеће стање је открило да се Срби понашају као да им дугорочно и није стало до решавања овог питања. Власт се односи према проблемима по принципу: од данас до сутра, а носиоци власти размишљају само како да краткорочно и што више наплате своје функције. Колико је маха узела та маргинализација илуструје податак да је ове године у привреду покрајине уложено, на име довршавања инвестиција у току, тек 18 милиона динара а за наредну се планира 20 милиона.

Аналитичари у успореним инвестицијама, у одношењу вредности и опреме из овдашњих фабрика и још неким чињеницама виде неодлучност српске политике и тактизирање у вези са статусом Космета. Да ли су у праву, остаје да се види.

Али, оно што је извесно то је да ће одлука о статусу Космета, о карактеру преговора или разговора — донети Милошевић. Ново је то да се у иступима високог функционера СПС-а спомине да ће бити питани и косовски Срби. То би могао, за сада, бити, бар вербални, први уступак потписницима петиције. А многи од њих потписали су је као знак отпора и протеста Милошевићу и његовој политици који се таложи одавно. Црв сумње почео је убрзано да ради одвојено када је, тада активни међународни посредник, енглески дипломата Даглас Хог, после разговора са Милошевићем, изјавио да му је српски председник рекао како у решавању косметског питања „не очекује веће тешкоће“.

Од тада Срби показују стрепњу којој нема краја. Идеја о протекторату, могла би, по тој стрепњи и страху, бити за њих нови доказ да „бере у Слободана нема“ и не може бити.

Но, идеје, политичке акције и тајна дипломатија су једно, а реалне могућности друго. У овој ситуацији, ван сумње, и протекторат би за Албанце значио успех, предах и могућност да дођу више него што сада имају, али и да не одустану од свог циља. Зато га одавно и призивају, не само вербално, већ, како се види, и раде на томе да до њега дођу.

ДРАГАН ДРАШКОВИЋ — ОКИЦА, ГАЦКО

ОД КАПУТИЋА ДО МЕРЦЕДЕСА

Разговарала: Благоица СТОЈАНОВИЋ

Какав је данас живот у Гацку и Херцеговини?

То што нас је остало, а није у Караџићевој служби мафије, осуђено је да се бори на живот и смрт.

На који начин у ратним условима Караџић спроводи власт на територији РС?

На начин који је свакоме нормалном човјеку за гађење.

Да влада Караџић је научио од свог политичког тате Слоба Милошевића. Од њега је научио да јака полиција представља камен темељац власти у Србији, па је то исто учио и код нас, с тим што је узнапредовао. Тако поред редовне полиције постоје специјална, погранична, гранична полиција, служба државне безбедности и ко зна шта још има.

Ко онда води рат и чува оно што Караџић назива српским територијама?

Однос снага је отприлике пола-пола. Онолико људи колико је на фронту, толико људи у полицији гања оне који треба да иду на фронт. Жалосно је, али је тако.

Како се у Републици Српској гледа на мере блокаде на Дрини које је увела СРЈ према РС?

Многи тај сукоб руководства СРЈ и РС покушавају да прикажу као сукоб партизана и четника: као, партизани у Србији, а четници у РС. А, у ствари, сукобили се комунисти, од којих су једни под петокраком, а други под кокардом.

Председник Владе РС Козић, криминалац и мафијаш високог ранга, сваку реченицу почиње са „у име Бога, уздам се у Бога, дај Боже“, а Бог му је потребан само кад преко граница кријумчари шлепере „Малбора“. Скоро је из Црне Горе, по одлуци Савезне владе, из затворених фри-шопова, од црногорског мафијаша Букановића, упркос блокади граница, увезао на Враћеновићима осам шлепера цигара. За то су границе отворене, а сиротињи и беди која је месецима на фронту, гола и боса, пуштају приче о блокираној граници.

Председника Владе РС, Козића из Љубиња, пре две-три године, када је имао аферу са „Малбором“, Караџић је ослободио, задужио, и сада са њим може да чини што му је воља. Е, такви су готово сви кључни кадрови Радована Караџића.

Сви они себе су финансијски обезбедили у Србији, и њих не интересују ни територије, ни држава, ништа. У управи прихода у београдској општини Савски венац можете проверити да су у протеклих две-три године најбољи купци плацева, вила и станова били управо Караџићеви министри, пријатељи, војсковође. Одакле им? Уновчили су, крв и животе сиротиње.

Чак и Велибор Остојић, председник Извршног одбора СДС-а, себи гради вилу у близини Звездиног стадиона. Човек који је 90. године дошао у једном излизаном капутућу у Гацко и који ми је причао: „Нема је доста само нешто ситно да поједемо, јер ми нећемо да буде-

мо као комунисти. Ми смо поштени, часни људи!“ Да би се данас у тој истој Хереговини, у којој нема горива за војску, појавио се турбодизел мерцедесом, а са великим обезбеђењем, да опет прича о поштењу. Челници СДС-а више не смеју да се појаве без оружане пратње. Било је тужно гледати кад је Караџић последњи пут долазио у Херцеговину: колона од десет мерцедеса, а на сваких 100 м стајао је специјалац у панциру да га чува? Иако на пушкомет нема муслиманског увета. Од кога се он то чува?

Рат су претворили у свој приватни бизнис. Београд је преплављен трговинским фирмама, предузећима, а воде их млади момци војно способни из БиХ; али они припадају Радовановом клану за увећавање капитала.

И кад беда изгине, они ће потписати мир и вратиће се да владају.

Тако ће им бити много лакше, јер неће имати ко да их пита одакле им све то. Крвавим новцем диктираће законе у новој српској држави. За то смо ми гинули, браћо Србо, с оне стране Дрине.

Колико је тачна теза да Срби у последњих месец дана, након непотписивања мировног плана, губе само оне територије које су планом Контакт групе припале муслиманима?

Бојим се да има истине у томе. Пример је недавни упад јаке диверзантске групе на подручје Невесиња. Имали су добре информације о кретању наших трупа и упали су у нашу позадину на Чобаново Поље, њих око 400, и направили масакр. То је испитивање терена, наших снага и спремности да сачувамо ослобођено.

Наши су тај простор повратили са губитком од 27 људи. Њих је изгинуло око 120, али зар је то нека утеха онима који су их изгубили?!

Најжалосније је што је онима који нас воде све познато, а што нас и даље пуштају да гинемо. Поштеније је признати пораз сулуде политике.

Утисак опште апатије прикутан је на сваком кораку. Главна забава младих постао је руски рулет, у изворном смислу. Процент самоубиства је у наглom порасту. Још пре петнаестак година новинари су за Бор напикали да их подсећа на Дантеов накао.

Пише: Војкан РИСТИЋ

Житељи села Оштрељ, Кривељ и Слатина у борској општини немају никакве шансе да продају своје млеко, јаја или сир. Борани су одавно навикли да на пијаци прво првере одакле ови производи стижу, па тек онда да их купе. Ова села одавно спадају, као и цела општина, у еколошки потпуно мртве средине. У непосредној близини куће Милана Ивановића у селу Слатина, протиче Борска река у којој поодавно нема живота. Вода која се из ове реке користи у технологији прераде бакра, у Рударско-топионичарском басену одавно представља колекторе за испуштање отрова.

— Концентрација отрова је највећа ноћу. Тада река постаје црна, а смрад се шири у недоглед. Мрак је најпогоднији да се од очију грађана сакрије перманентно тровање — каже Ивановић.

Од двеста бунара у овом селу, ни у једном вода није употребљива. Чак и стока одбија да је пије. У целој Слатини, како су показале урађене анализе, може се користити вода само са једне чесме. Ове године због очигледно превелике количине сумпор диоксида, живе и арсена, у ваздуху у широј околини Бора готово да воћњаци уопште нису родили. Усред вегетације, како нам рече Урош Перњак из Слатине, његов воћњак изгледао је као да је дубока зима. Он је за три ара уништеног рода кромпира добио надокнаду од 45 динара. Само у прошлој години у селу Оштрељ је од карцинома умрло седморо мештана. Тровање је комплетно, константно и дугогодишње. Присутно је и из воде, и ваздуха и са земљишта. Уз све то највећи број људи из околних села ради у РТБ-у.

У таквој ситуацији јавност је ових дана обавештена да РТБ Бор креће у „посао деценије“ у који треба да се уложи више од 360 милиона долара. Од укупне своте, у рударство ће бити уложено 210, а у металургију више од 150 милиона долара. Производња у овом гиганту црне металургије ове године требало би да се заустави на преради 27 милиона тона руде и да се из ње извуче 90 хиљада тона електролитичког брака, две ипо тоне злата, 15 тона сребра и других метала.

— Чуо сам за те планове, али не знам како ће они бити реализовани уколико санкције убрзо не буду потпуно укинуте и не стигне помоћ страног капитала — коментарише „посао деценије“ Драгољуб Јанош, недавномо посланик СПО у Савезној скупштини. Последњи подаци говоре да је са просечно исплаћеном платом за октобар од 278 динара, Бор на 25 месту у Србији. Гувернеру Аврамовићу приликом његове недавне посете РТБ-у речено да је просечна исплаћена плата 600 динара. У РТБ-у ради преко 22.000 радника. Других занимања и

БОР, ЖРТВОВАН ГРАД

ДЕВЕТИ КРУГ

привредних активности, сем оних везаних за рударство, нема. Онда је у најмању руку чудно одакле податак да су плате 600 динара. У срећним временима РТБ је остваривао приход од око пола милиона долара. Данас је тај приход много мањи и због тога што се бакар због санкција продаје приватним каналима. Познат по квалитету на светском тржишту, бакар из Бора имао је додатак на цену од 20—30 одсто, а сада је јефтинији за тридесетак одсто од светске цене.

Из РТБ-а последњих година константно одлазе стручњаци. Неке процене говоре да су због безперспективности чак „два фудбалска тима“ стручњака заувек отишла на Нови Зеланд или Канаду. Нови не долазе.

Ових дана почеће јавна расправа о Просторном плану према коме је Бор град који је јасно жртвован. У нацрту тога плана постоји и формулација „жртвовано подручје“. И заиста је тако. Утисак опште апатије присутан је на сваком кораку. Главна забава младих постао је „руски рулет“ у његовом најизворнијем смислу. Обрћу се ту велике паре. Процент самоубиства је у наглом порасту. Предњаче млади. Позоришта нема. Тек по која биоскопска представа. У згради Дома културе два спрата држи владајућа партија. Пројекат за завршетак Дома културе постоји, било је и пара, али посао никад није завршен.

— Ово је била и остала једна рударска колонија кроз коју су многи долазили и пролазили. Никола Шаниновић, Томица Раичевић који су сада у савезном врху нити су имали, нити сада

имају визију развоја овог града. За њих је овај град само представљао, а вероватно и сада представља, лансирану рампу за политичко напредовање — констатује **Милић Мутаваџић**, републички посланик СПО из Бора. Четрдесет година, кажу наши саговорници, одавде се само односило, а да се мало шта саградило.

Још пре петнаестак година новинари су за Бор написали да их подсећа на Дантеов пакао. Сада би овај град могао да се назове гробом у коме се тихо умире од свакодневног тровања. Апатија је потпуно потиснула какву-такву еколошку свест код становника Бора. Тровања је било и пре рата, када се комплекс Борских рудника налазио у власништву француских акционара. Када је загађење досегло опасне размере 1936. године, тадашњи житељи Бора организовали су познату „**Влашку буњу**“ за чистији ваздух и воду, у широј околини. Тадашње власти Краљевине Југославије наложиле су француском деоничару да наредних тридесет година оштећеним грађанима исплаћује новчану надокнаду. Он је морао да изгради постројења за прераду отпадних вода и гасова. Одшета је исплаћивана и од стране комунистичких власти, све до 1963. године, а њен износ је, како се сећају стари Борани, био довољан да се плати годишњи порез.

Података о загађености у Бору нема. Једино што је јавно доступно то су подаци о количини сумпор диоксида у ваздуху. Чак ни Медицински центар нема податке о болестима дисајних органа код грађана ове Општине. Података нема јер су катастрофални. А какви би и

могли бити — када је пет година експлоатисана локација бакра коју су још Французи означили као опасну због велике количине арсена. Арсен је познат по томе што се врло споро и само преко косе и noktију излучује из организма. Арсен је откривен и у меду.

— Из података који се објављују у локалним средствима информисања може се видети да је мало пробјена граница присуства сумпор диоксида у ваздуху. То није проблем, међутим, јесте када се има у виду чињеница да је то присутно годинама, и да се ту ништа не мења — каже **Драган Николић** из борског СПО.

У листу „Колектив“, гласилу РТБ-а, магистар **Милован Миковић** признаје да је Бор српска еколошка црна тачка, али пише он „није све тако црно“. За овог магистра смрт седам становника села Оштрељ од разних облика карцинома за годину дана није податак „над којим се треба забринуту“.

Од радника из топионице може се чути да се суботом и недељом топи концентрат руде бакра са великим садржајем отровних материја. Отуда у Бору одавно функционише неписано правило да свако ко може напусти град, или да не излази из куће због концентрације отрова у ваздуху. У броју од 13. јула објављен је дијаграм о загађењу у мају месецу: према тим подацима види се јасно да су шпичеви загађења управо у дане викенда. То се догађало у време када је прерађивано 10.000 тона концентрата из Португала у коме је било велике концентрације живе. О томе је јавност у Бору била обавештена, али је цела ствар врло брзо била зашамканата. Тада је од стручњака из Винче констатована повећана радиоактивност. Последнице се већ сада осећају, а процене неких стручњака који желе да буду анонимни говоре да би као последица могла да се јави леукемија.

— Уговор о куповини тог концентрата потписао је Нинослав Цветановић, директор РТБ-а. Уколико и није, он може то да демантује кад покаже уговор на коме стоји нечији потпис — тврди Мутаваџић.

Радиоактивност није мерена иако је на Бор пало 550 килограма живе која је завршила у земљишту, и полако се приближава водотоцима.

Бор је до сада у акцији емисије Другог програма Радио Београда „Чекајући ветар“ четири пута добијао епитет „загађивача године“. Тај епитет би комотно могао да се стави уз име Бора. Људи из овог града одлазе, они који остају немају никакве могућности да било шта мењају. Они који право стање ствари знају су у Београду и у Бор свраћају само повремено. Невидљиво умирање траје...

ТОПИМО СУЗАВАЦ

Владимир Илић, четрнаест година ради у Топионици РТБ-а на месту крановође. Последња плата коју је примио са свим прековременим радом износила је 470 динара.

„Нисмо плаћени за тровање које сваког дана доживљавамо. Неутрална комисија за услове рада затворила би одмах топионицу. Ми не знамо шта топимо, једино што знам то је да концентрат стиже из Македоније. Утисак је као да је сузавац у питању. Најгоре је у трећој смени, тада највише отрова иде у ваздух јер град спава. Док је радила фабрика сумпорне киселине, постојала је комора из које су се ноћу испуштали отровни гасови да их нико не примети. Све то личи на Хиросиму...“

„Колико се пажње поклања здравственој заштити?“

„Идемо на систематске прегледе али никад нисмо сазнали резултате. Ту нема извештаја о садржају тешких метала у крви.“

„Бојиш ли се за своје здравствено стање?“

„Сумњам да нисам затрован, али се јавља страх. Размишљам да одем о свом трошку да се прегледам. Уколико се испостави да сам затрован нећу напустити Топионицу РТБ-а. Уколико сам здрав, напустићу одмах садашње радно место.“

„Има ли бакра на залихама.“

„Бакра на залихама у последњих годину дана нема. Не зна се где је. Нико о томе не говори. Четири хиљаде тона бакра је у једном тренутку нестало, а онда је отписана цела количина. Говорили су — ту је, али бакар нико није видео.“

„Како смо од Владимира сазнали, прошле године петоро његових колега је напрасно умрло: „Људи су данас срећни кад их прогласе за инвалиде рада јер одлазе на лакша радна места...“

ПРЕДСТАВЉАЊЕ КАНДИДАТА СПО НА ВРАЧАРУ

ДИСИДЕНТСКИ „КАМБЕК“

У народном универзитету Божидар Аџија, у организацији Српског покрета обнове, 26. новембра, грађанима Врачара представљен је магистар економско-правних наука, г. **Јован Мишевић**, кандидат те странке на допунским општинским изборима на Врачару.

Будући да годину дана није било избора, политичке странке од локалних избора покушавају да направе велики политички маркетинг, да победу или пораз прикажу у виду раста или пада рејтинга на политичкој сцени, то је и Српски покрет обнове који до недавно није марио за своје победе на том нивоу! (иако су биле најбојније) на представљање свог кандидата довео, како неко рече, своју најјачу артиљерију. Говорили су народни посланици **Сандра Јанковић**, др **Милан Божић**, др **Иван Ковачевић** и сам председник СПО, **Вук Драшковић**.

За одборничко место кандидовани су представници седам, помена вредних, политичких странака, а социјалисти су чак истакли на листу савезног министра г. **Бингулца**.

Кандидат СПО мр **Јован Мишевић** рекао је да, будући да је рођен у улици које припада изборној јединици за коју се бира одборник, верује у победу СПО-а, упркос чињенице да има јаке противкандидате.

Лидер СПО говорио је о најновијим притисцима режима на медије, али и о стању у опозицији.

„Јуче сам на улици продавао НИН, и на тај начин изразио протест СПО против настојања режима да удави овај недељник.

Било ме је, на одређени начин, срамота. Не због тога што сам продавао НИН, него због тога што је демократска опозиција спала на те гране, на те симболичне и безначајне облике отпора“, рекао је **Вук Драшковић**, обраћајући се грађанима Врачара.

„Од 9. марта, од Видовданског сабора, од јунских демонстрација прошле године, од оних силних митинга под којим се угибала наша престоница и Србија, буна је сведена на конференције за штампу, на јалова саопштења за јавност, на трговачке псовке и јуначења у парламенту, на шетање лидера опозиције по пијацама и механама.

Овакав отпор није отпор. Оваква опозиција није опозиција.

Боље да нема никаквог отпора, него што га има оваквога. Одбраном демократије у Србији данас, на жалост диригују парадери, маркетиншке агенције, рачуновође, људи без храбрости и снаге који само глуме храброст и снагу“.

Зашто је то, тако, запитао се лидер СПО, и истакао да он сматра да је делом кривица у такозваном „дисидентском синдрому“, од кога тешко болује српска опозиција. Верује се да се интервјуима, огласима и доскочицама може сменити режим, а и тада у палуцама, у краватама, далеко од људи и њихове муке. Свако умислила да је центар васионе и да је историј-

Врачарци 4. децембра гласају на допунским изборима за једно одборничко место. Кандидовало се чак седам странака, а социјалисти су на листу ставили савезног министра др Зорана Бингулца. Иако ово одборничко место практично ништа не значи, поједине странке у недостатку других избора „битку за одборнике“ представљају као наводну тест-ситуацију. Тако је и СПО на представљање кандидата довео своју најјачу артиљерију.

Забележила: Благница М. СТОЈАНОВИЋ

ска несрећа што баш он, тај политички лидер или лидерчић, тај академик, тај новинар, тај коментатор, није шеф свега. Ти дисиденти су несложни у свему, а сложни су вазда били само у једном: да ломе ноге и руке оној снази која је једина водила праву борбу против режима и од које је заиста режим стрепео и још стрепи. Та једина снага био је и остао Српски покрет обнове, рекао је **Драшковић**.

„Па зашто сам ја, упитаћете, јуче продавао НИН, кад знам да је протестни митинг, демонстрације, једини ефектни пут, одговор и одбрана офанзиве режима и на НИН и на Студио Б?

Због тога, што су најтеже и најотровније стреле уперене у наша леђа — како од опозиције тако и од многих у независним медијима.

Ми у борби и у судару са СПС-ом, не можемо да изгубимо. Сви њихови пендречи, кундаци, куршуми, сузавци, дресирани пси, тенкови ударали су само на СПО и нису нам могли ништа. Нас су до очајања доводили и снагу „нам

Mr Jovan Mišević, кандидат СПО

ломили мучки ударци у леђа“, закључио је председни СПО.

Нас се СПС плашио и нас је СПС хапсио, рањавао, убијао. Фина опозиција и фини дисиденти су нас оговарали, пањкали, бедно и јадно олајавали и овде и у иностранству.

И ево нас ту где смо. Судаћи по „Борби“, НИН-у, Студију Б и целој чети масовних медија која преносе самохвалисања финих демократских странака, испада да СПС-а нема и да је власт већ њихова. Добију на одборничким изборима 25 гласова и о томе трубе као о подвигу.

Ето, зашто и ја морам да продајем НИН на улици. Чекам да те моћне странке груну на улици, јер се овај режим плаши, само тога“, рекао је на крају **Вук Драшковић**.

Завршну реч даће Врачарци 4. децембра 1994. када ће се допунски избори за одборничко место одржати.

ПОЖЕГА

НОВИ ПРЕДСЕДНИК БРАНИМИР СТЕВИЋ

На изборној Скупштини Општинског одбора СПО у Пожеги 24. новембра изабрано је ново руководство. За председника је изабран **Бранимир Стевић**, професор, док ће функцију пот-

председника обављати др **Зоран Порубовић**, лекар. Изабрано је и ново седмочлано председништво општинског одбора Пожеге.

ИЗ ЖИВОТА СТРАНКЕ

ЗАЈЕЧАР

ПОМЕН ЖРТВАМА

Почетком месеца зајечарски СПО је на стратишту где су у јесен 1944. године комунисти стрељали узорне домаћине из овог града подигао спомен плочу са натписом „Жртвама комунистичког терора“. Ово је само наставак акције започете прошлог новембра када су одбори СПО из Зајечара и Бољевца обележили места где су комунисти чинили злочине.

Споменик коме комунистичке власти Зајечара дуго нису хтеле да издају дозволу за градњу освештао је владика Тимочки господин Јустин.

УЖИЦЕ

ТАЊА

У организацији Савета за културу СПО Ужица средином прошлог месеца у Сали Скупштине општине одржана је промоција поетског првенца Миљка Аћимовића „Љубав се зове именом Тања“.

Књига је изашла уз велику помоћ спонзора „Дисконта ММ“ из овог града. У плану је издавање још неколико књига младих Ужичана, чланова СПО.

НИШ

ИЗЛОЖБА МИРЈАНЕ ЗЛАТКОВИЋ

На иницијативу подмлатка СПО у просторијама Општинског одбора одржана је прва самостална изложба слика Мирјане Златковић, ученице четвртог разреда уметничке школе „Ђорђе Крстић“. На изложби је представљено тридесетак радова за које Војислав Девин, сликар каже: Резултат прве изложбе Мирјане Златковић су слике квалитетне ликовне композиције, пријатног колоритног звука и сугестивних сукоба материја“.

Похвале младој уметници упутио је и академски сликар Столе Стојковић.

ИЗ ДНЕВНИКА СПОНЕ

АУКЦИЈА

ПОНЕДЕЉАК, 14.11.94.

Дневни ред је непромењен. У јутарњим сатима је подела хлеба, касније се дели половна одећа и обућа а затим лекови. Наше могућности су сасвим скромне. Све је више људи којима је помоћ потребна а све је мање оних који ту помоћ могу или хоће да дају. Некакав тежак, претећи мрак се спустио на све нас. Уобичајени ритам прекидан је припремама за аукцију слика. До краја недеље имаћемо прецизан списак уметника који су нам се одазвали.

ПОНЕДЕЉАК, 28.11.94.

Данас је сасвим познато која дела ће бити продавана на нашој аукцији. Преко педесет најбољих београдских и српских сликара донело је своја дела. Сладокусима уметности сигурно ће нешто значити Оља Ивањици, Влада и Вук Величковић, Кањош, Јанош Месарош, Миша Поповић, Сава и Драган Стојковић, Милић од Мачве, Коста Бунушевац, Милета Продановић, Рада Селаковић, Љубодрог Јанковић Јале, Никола Граовац, Љуба Поповић, Коса Бокшан, Бранко Миљун, Сергеј Јовановић, Зоран Настић, Живко Цревар, Мома Антоновић, Јован Зорко, Симонида Ђорђевић, Лазаревић Радмила, Милун Митровић, Мито Коматина, Ђорђе Прудников, Циле Маринковић, Петар Омчикус, Ана Ристић, Љиљана Блажеска, Ненад Раца, Срба Траванов, Тасић Градимир, Тапи, Бата Михајловић и др. Најважнији део после је иза нас — сад долази најтежи — обезбедити купце.

Сви ВИ који желите да учините добро дело и обрадујете београдску децу за Божић, ако сте љубитељ уметности, лепог накита и антиквитета јавите се у СПОНУ да вас убележимо као могућег купца и да Вам пошаљемо каталог у коме ћете добити ближе информације о сликарима и њиховим делима.

Марија Карлеуша, СПОНА

НОВИХ 11 ПОСЛАНИКА СПО У САВЕЗНОЈ СКУПШТИНИ

- 1) **ГОРДАНА АНИЧИЋ**, рођена 1944. год. у Врању, лекар. Члан Главног одбора и Председништва СПО, координатор за ИЈ Нови Сад. Живи и ради у Београду
- 2) **ДУШАН ВАСИЋ**, 1932, Ваљево, лекар. Члан Главног одбора СПО Живи и ради у Ваљеву.
- 3) **ПЕРА ШИЈАЧКИ**, 1952, Београд, инжењер машинства Председник Општинског одбора СПО Рума Живи и ради у Руми.
- 4) **МИЛОШ ФИЛИПОВИЋ**, 1961, Гуча, професор Члан Главног одбора Живи и ради у Чачку
- 5) **ДАНИЛО БЕУКОВИЋ**, 1937, Инђија, ветеринар, магистар наука Члан Главног одбора Живи и ради у Инђији
- 6) **ТОМИСЛАВ ЈЕРЕМИЋ**, 1951, Велико Поље, професор Члан Главног одбора и председник ОО СПО Обреновац Живи у Стублинама.
- 7) **СРЕТЕН НЕШИЋ**, 1936, село Гумериште, адвокат Члан СПО Живи и ради у Врању
- 8) **НИКОЛА ЂОРЂЕВИЋ**, 1932, Нови Пазар, адвокат Члан Главног одбора и председник ОО СПО Крушевац Живи и ради у Крушевцу
- 9) **РАДОВАН РАДОСАВЉЕВИЋ**, 1960, Грабовица, Деспотовац, дипл. инж. шумарства Члан ОО СПО Свилајнац Живи и ради у Свилајцу
- 10) **ДРАГОСЛАВ ИСАКОВИЋ**, 1932, село Узвеће, лекар Члан Главног одбора Живи и ради у Шапцу
- 11) **ДРАГОЉУБ ЈАНЕШ**, 1950, Зајечар, дипл. инж. електронике Потпредседник ОО СПО Бор Живи и ради у Бору

Нови посланик у Републичкој скупштини, уместо Влатка Петрића,

СВЕТЛАНА ЂАК

1971, Бела Црква, студент треће године Филозофског факултета у Београду Живи и студира у Београду.

КАКО ВЛАСТ КАЖЕ

1:100 > 100:

Овај математички израз каже следеће: ако из странке која има сто чланова побегне или пребегне један, то је сто пута више него кад из странке која има милион чланова побегне или пребегне њих сто. Другим речима, ако из СПО оде 10 људи, то је много мање него ако из ДС или ДСС, на пример, оде само један. Ако режимски медији не одлуче другачије и ако паметни преко ноћи не постану глупи.

Пише: Сандра ПЕТРУШИЋ

Летос је Институт за међународну политику и привреду изложио податке да је земљу напустило 600 стручњака, што је дупло више него у претходној години, а да је само из Института Михаило Пупин отишло 86 истраживача у протекле четири године. Ова поражавајућа информација се мање — више уопште није пробила у јавност, јер су медији тих дана били пребукирани одласцима друге врсте — хоће ли Миличић, Марковић и Гајић напустити само своје функције у СПО или ће и дефинитивно отићи из странке. И док су стручњаци у сенци општег неинтересовања наставили свој тихи пребег Миличић, Марковић и Гајић су наставили да се предомишљају и да заинтересоване „маса“ држе у напетости неизвесности онемогућавајући им да сагледају ишта друго око себе док се овај узбудљиви политички трилер не реши. Када се коначно прича око њих толико разводнила да је почела да личи на сапунску оперу (што нашем народу такође није неинтересанто) неко се досетио да ствар зачини, још у фебруару, потрошеном причом о одласку је-

данаест Депосових посланика из Савезног парламента. Додуше, и околности су тих дана ишле на руку папарацима СПО-овских прилика, јер се у СПС-у зачала мисао да своју „мировну“ политику никако неће моћи да прогурају уколико се не отвара се Ракитићеве групе и њихова места попуне, не баш са одушевљењем, члановима СПО. За тај мали добитак СПО-а и велики за њих морали су да наплате цену у облику покретања медијске машинерије програмиране тако да се СПО ипак прогласи губитником и то на суду части уприличеном за њих пред очима целе јавности.

А јавност се радовала. Никада се телефонске жице НТВ Студија Б нису толико усијале као онда када се у Утиску недеље гласало да ли је у реду или није у реду да се Ракитићевој групи одузму мандати. Такво интересовање је могао да изазове само „Телеграф“ који је из недеље у недељу редовно обавештавао своје читаоце о томе шта су се баш тих дана Миличић, Гајић и Марковић досетили о „скандалозном понашању“ Данице Драшковић, које су

1.000.000

они са „гнушањем“ гледали у времену када су напредовали у СПО-у.

Чињеница је да одлазак једанаест посланика није безболан ни за једну странку и да је то материјал на коме се може итекако градити сатанизација политичког противника, али је такође чињеница и то да је за странку гибитак и када оде само један човек као што је то био посланик из Пожаревца Драган Ђурчија. Не зато што је неко незаменљив и не зато што се такве ствари другима не догађају, већ једноставно зато што је свакој странци сваки човек „важен“. Међутим, медији нису показали никакво интересовање за „случај Ђурчија“, јер се радило о неком ко није имао новац, славу и моћ да послужи као неисцрпни материјал за маратонско „пљување“. Већ тај пример је сасвим довољан да се увиди у којим сферама се креће медијско интересовање за догађаје у СПО-у, али он је безазлен у поређењу са општим прегледом наше политичке сцене на којој тркача из странке у странку има више него на атлетским митинзима, само што њихове трке остају без публике.

ГДЕ ЈЕ НИВО?

Колико год догађаји у СПО-у деловали интригантни они ни на који начин нису иновација на нашој политичкој сцени, а није их патентирао ни СПО, ни његови бегачи. Јер, ако бисмо направили листу оних који су отишли из СПО-а она ни квалитетом ни квантитетом не би могла да буде већа од листе, на пример, Демократске странке, која је прва, још давне 1990, створила категорију растура свог кадра и „беганије“ из странке.

„На изборима од 9. и 23. децембра прошле године Демократска странка је доживела велики далекосежни пораз. Од 183 истакнута кандидата ове странке изабрано је само седам, што износи 2,8 одсто од укупног броја посланичких места у Народној скупштини“, стоји на почетку писма које је шест оснивача Демократске странке упутило Главном одбору захтевајући одговорност оних који су довели до таквог пораза. Исход је био да нико од „оптужених“ није нашао за сходно да поднесе одговорност и да су из ДС изашли: Никола Милошевић, Владан Василијевић, Милан Божић, Александар Саша Петровић, Коста Чавошки и Љубомир Јацић. Њих је следио и већи број мање звучних имена, која није неопходно наводити да би се већ ова листа упоредила са листом Ракитићеве групе. Уз све поштовање стручности Тасковића, Ђирковића, Кастратовића и других, чињеница је да јавност сем за Ракитића ни за једног са ове листе није чула пре промоције СПО-а, што се за листу „одбеглих“ демократа не би могло рећи. Међутим, тај пребег је остао на маргинама општег интересовања и тешко да би ико сем пасионираних посматрача политичких при-

лика ова имена везао за нешто друго сем за Српску либералну странку.

Али то је био само почетак растура међу демократама. Они су га изводили у правилним интервалима, једном годишње, обично око избора. Већ 1992. ову странку напуштају Војислав Коштуница, Радослав Стојановић, Мирко и Драшко Петровић, Михајло Ковач, Владета Јанковић, Марко Јанковић са још много звучних имена и са преко 60 одсто одбора. Да се овај расцеп, проузрокован жељом одбеглих да се опозиција уједини, није одвијао ни демократски, а ни на нивоу, сведоче речи Мирка Петровића:

„Моје колеге и ја смо непријатно изненађени и не могу да поверујем да се такве ствари дешавају и то у странци која носи назив Демократска. Почев од конференције за штампу где смо били спречени да говоримо, узимања кључева просторија општинских одбора, избацивања из странке па све до 27 — 28. јуна када је забрањен улазак неким члановима Главног одбора да уђу у Секретаријат странке. То показује да постоји начин опхођења који није карактеристичан за грађанске демократске странке и где се користе одређена политичка средства у борби са политичким неистомисљеницима.“

За разлику од претходног расцепа у ДС овај је једно време играо извесну улогу у медијима и то само захваљујући чињеници да се одиграо уочи избора па је владајућој странци омогућио да још једном покаже „каква је у ствари опозиција“. По читању изборних резултата више нико није нашао за сходно ни да се присети шта се догодило, а мамоли да тражи одговорност од Драгољуба Мићуновића због „деспотског, ауторитарног и самовољног“ вођења странке који је резултирао губитком због кога се подноси одговорност или како већ саветују ових дана Вуку Драшковића.

У ИГРИ И ЗАЈЕБАНЦИЈА

С обзиром да су избори код нас честа појава, приликом последњих ДС је опет преполовљена и то за импозантан списак људи међу којима су Вида Огњеновић, Светлана Књазева, Слободан Вучковић, Милена Јауковић, Драган Домазет, Борка Божовић, а по свему судећи и Драгољуб Мићуновић. За њихов одлазак Зоран Ђинђић не само да није поднео одговорност, већ их је задовољног лица испратио као људе „потрошених идеја“. Израз му се није променио ни нешто касније када су га због удобности министарских фотеља, макар и само привидно напустили Радоје Ђукић и Слободан Радуловић. Можда зато што је имао срећну околност да их нико од новинара не преиспитује колико су у странку уложили, а колико им се и како вратило, као што Драгослава Миличића већ месецима бар једном дневно питају.

Ни Српска радикална странка која себе уредно проглашава највећим Милошевићевим непријатељем нема бољи третман у медијима када су у питању они који су њу напустили. Својевремено када ју је Вулетић напустио, а онда напрасно преминуо, готово да није било инсинуација на овај догађај, што је сасвим страном високоморалном односу који се примењује увек када је СПО у питању. Ипак, овај догађај можемо да оправдамо чињеницом да је тада СРС била главна узданица СПС-а и да их није ваљало дирати, али не можемо да објаснимо и општу незаинтересованост када је 1994. после раскида брака социјалиста и радикала, уследио распад странке. Почело је тако што је Шешел „раскрикао“ свог потпредседника Љубишу Петковића уз оптужбе да сарађује са влашћу. Чак му је и театрално одузео кључеве од кола за која је тврдио да припадају српској полицији, али јавност нити је запамтила овај догађај нити нешто поближе зна о Радикалној странци Србије која је после тог догађаја створена.

Расцепи у СРС-у су се проширили и на Савезни Парламент. Након што је најурен Чеко

Дачевић ову странку су напустила три посланика из Црне Горе који су тврдили да СРС у Србији и Црној Гори немају никакве везе, што је било довољно да им Одбор за мандатно-имунитетска питања не одузме мандате. Њих је следио и садашњи посланички клуб „Никола Пашић“ од седам чланова, предвођен Јованом Гламочанином. У објашњењу овакве одлуке Јован Гламочанин каже: „Он (Шешел) је потпуно ослабио једну некада моћну странку и вратио је у ситуацију у којој мало кога вредног има иза себе“. Међутим, ово образложење је сасвим благо уз још једну инсинуацију коју додаје: „Шешел је непрестано водио неке расправе са Радмилом Богдановићем и, с опроштајем, зајебанцију“.

Најинтересантнији аспект расцепа радикала свакако је однос штампе према том догађају. Државни медији су му уприличили трећину простора који су оставили за обновљени „случај Делосове једанаесторице“ и готово да га нису третирали одвојено од овог догађаја. Политика се данима бавила Делосом наводећи радикале само као цртицу у парламентарним догађајима, а исти онај „Телеграф“ је подједнак простор обезбедио за интервју са Јованом Гламочанином као и за интервју са извесним Душаном Мијатовићем, председником Општинског одбора СПО за Ђиљане, који је, веровали или не, напустио СПО.

ПАРЕ, ПАРЕ

Ни мање странке нису заштићене од расцепа. Сељачка странка Србије је готово престала да постоји после избора када је једна већа фракција затражила одговорност од Миломира Бабића за неуспех. Сходно цивилизованости и демократичности која цвета на нашем политичком тлу (а коју Вук Драшковић не жели да разуме) Бабић је целу фракцију искључио из странке.

Нешто слично се догодило и у ДЗВМ, мада овде нису били повод избори. До расцепа је дошло када је од потпредседника странке Шандора Ходија затражено да оправда 600.000 марака добијених на име хуманитарне помоћи које је он утрошио. Уместо покрића за трошкове формирана је нова странка — Савез војвођанских Мађара са председником Ференцом Чубелом. Непотребно је нагласити да ове две странке данас не могу да воде чак ни куртоазни дијалог и да им у томе не помаже чак ни посредништво мађарске владе.

Ако икога више интересује СНО — и он се поделио, и то на две странке од којих свака носи исто име и где се обе осећају као законити наследници изворног СНО-а. Мирко Јовић је одлучио да ствар оконча тако што је поднео кривичне пријаве против Миломира Ђуричића и Слободана Калинића, а они су му узвратили оптужбом да је самоиницијативно „списао“ новац који је из иностранства стизао као помоћ друштву „Душан Силни“. Ни медијске заинтересованости, а ни политичке тежине ту нема, једино се мештани Нове Пазове сити забављају када им ове две странке у исто време држе митинг.

И Лига социјалдемократа Војводине нема баш чврсту структуру. Недавно ју је напустио потпредседник Владимир Крајчевић (формално се одрекао само функције), а са места портпарола је најурена Бранислава Костић, која се усудила да дирне у лик и дело Ненада Чанка, председника ове странке.

Није поштеђена ни Демократска странка Србије. Иако је у прошлости већ имала велики трансфер недавно су је напустили Михајло Ковач и Милан Ст. Протић. Ради се о два човека која су раме уз раме са Коштуницом представљала срж ове странке и која су за собом оставила велику празнину. Милан Ст. Протић је покушао да путем медија објасни разлоге напуштања ДСС. Војислав Коштуница није нашао за сходно чак ни да му реплицира већ га је једноставно пустио да оде. Ни новинари се нису отимали да од њега извуку реакцију вероватно се плашећи да би дошли до оног момента када је Коштуница опрао руке од ухапшеног Драшковића и пустио Милана Ст. Протића да демонстрира сам и за свој рачун.

Када се, дакле, њима прибroje Небојша Јанковић, који је приватно отишао у Америку, те донедавно потпредседник странке Драган Радуловић и Радослав Стојановић, који нису напустили странку, али са својом фракцијом представљају готово јавне а „виђене“ опоненте Коштуници, долази се до закључка да усамљена врхушка „Коштуница-браћа Петровићи“ има разлога за забринутост.

За разлику од ДСС, друга странка која је настала из окриља ДС — Српска либерална

странка — прошла је много горе. Она је после последњих избора преполовљена, а из њених редова су отишли Милан Божић, Владан Васиљевић, Катарина Павловић, Зоран Аврамовић, као и скоро цео подмладак. У овом одласку су необичне две ствари, прво што се уопште догодило и то у јединој страници која Статутом дозвољава фракције и, друго, што одбегла фракција није створила своју странку већ се расула.

Нова демократија је, с обзиром на својих шест чланова, такође имала велики губитак — напустио ју је један човек. Отишао је шеф посланичког клуба НД, Петар Лазић, који је изјавио да би му се рука осушила када би морао да гласа за нову владу. За разлику од готово свих одбеглих посланика Лазић је то учинио са стилем — одрекао се свих функција, одрекао се чланства и без рвања, суђења, конференција за штампу, јавног изјадања и кукања вратио посланички мандат. Нажалост овај гест није успео да послужи као пример, јер је његов одлазак СПС-у ишао директно на штету. Не само да је њиховог коалиционог партнера представљао у правом светлу већ је и Делосову једанаесторку представљао у правом светлу па се могло десити да неком досади вишемесечно патетично јадање Ракитићеве групе, а самим тим и да се умањи „страшна“ морална одговорност Вука Драшковића.

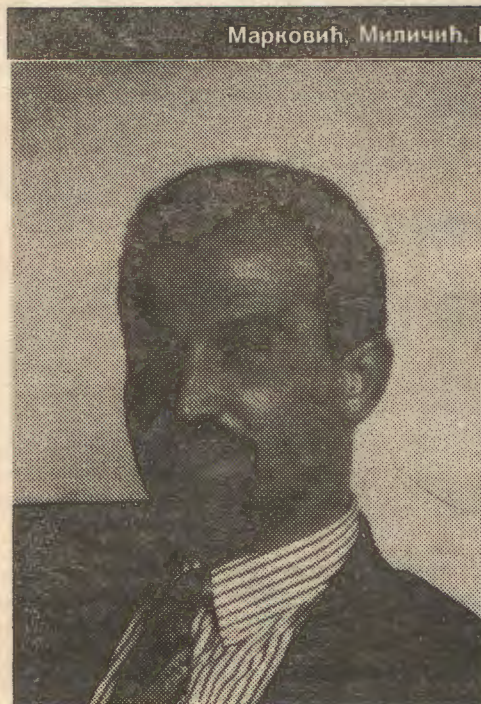
Одлазак Петра Лазића је максимално заташкан, али је он ипак послужио да се открије прави однос власти према СПО-у и Вуку Драшковићу. Јер, колико год им Вук Драшковић био потребан у овом тренутку да им изнесе оно што сами не умеју — политику мира, толико је згодно стално га сатанизовати не би ли им то послужило онда када мир стварно завлада и када неко због тога буде награђен.

ЗНА СЕ КО ЈЕ КО

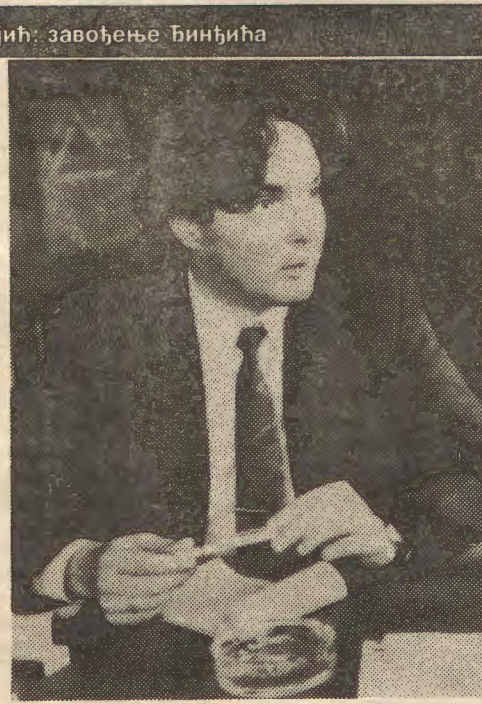
Да је тако сведочи и једино напуштање Грађанског савеза Србије, којем је уприличен већи простор него свим пребезима демократа. Не постоји медиј у коме надугачко и нашироко није преслишаван Ратомир Танић због свог напуштања ове странке. Његова оставка је до-

шла у правом тренутку, јер је покушај да се докаже расцеп у ГСС на примеру Драгољуба Стојановића, професора Правног факултета из Крагујевца, који је у последњем тренутку изгубио посланички мандат, пропао. Танић је био адут у правом тренутку — ваљало је преко његових леђа доказати да мировна политика коју води Весна Пешић и њене присталице није нешто „посебно“ као што то није ни ГСС. На велику жалост владајућих медија Танић није имао намеру да „истину“ износи на начин на који су то чинили Гајић, Миличић и Марковић, па јавност није успела да дође до „пикантерија“ из живота Весне Пешић. Бивши потпредседник ГСС је износио само неке начелне замерке, а на памет му није падало да пусти причу која је очекивана од њега — рецимо колико је пара Весна Пешић узела са рачуна да би купила нове чизме. Зато се лист „Политика“ мало послужило маштом па је из интервјуа са Ратомиром Танићем извукао следећи наслов „Конфузна политика Грађанског савеза“.

Списак оних који напуштају странке више је него импозантан, а по свему судећи у будућности ће бити још већи. То је сасвим нормално за једну земљу у којој је демократија тек нешто о чему се машта и у којој се људи преко ноћи јединијују ради неког заједничког циља, често и сасвим приватног, не обраћајући пажњу на све разлике које их деле. Докле год се на истим местима не нађу људи који по свим важним питањима мисле слично докле ће наша политичка сцена личити на циркус. Према томе, напуштање и мењање странака не би требало да представља проблем. Оно што га представља је различити третман када до раскола дође. Чињеница је да третман диктира владајућа странка која у својим рукама држи преко 90 одсто медија исто као што је чињеница да се владајућа странка у овом тренутку плаши само оних странака које су од свог оснивања па до данас биле за мир. Мада СПО-у није лако да издржи притисак, као ни микроскоп који је постављен изнад њега и који пажљиво мотри на све што се у тој страници одвија, као утеха му остаје то што га СПС и даље сматра за свог јединог ривала.

Марковић, Миличић, Гајић; завођење Бинђића

ВЕСЕЛЕ ВЕЧЕРИ БЕЗ СВАНУЋА

Када би било воље, сврхе и времена да пажљивије региструјемо мале, неатрактивне и у дневној штампи рутински пласиране вести из културе, па када бисмо их још и систематизовали и памтили и када нам изгледају маргиналне, запазили бисмо како се врло доследно и вешто поново лансира један модел „културне“ масовности, за који смо наивно веровали да је нестало или барем посустао заједно са комунистичком прошлошћу.

Само је реклама модернија и агресивнија него раније, али већина понуђених и најављених „културних садржаја“ из сфере је времеплова који обећава приземан и превазиђен хумор, бајату сатиру, препотопске репризе, умивену критику свега постојећег или ничег одређеног.

Не желим да било кога вређам, а најмање старине које су заслужиле пензију, свакако много боље него што их имају, између осталог тезгарећи посвуда где је „радном народу“ требало одушка и тзв. културе и уметности. Али за бога, како ико нормалан може, након свега што овај народ претурра преко главе, да га позива опет на **Весело вече** и слична **Села весела**, на **Чкаљу** и **Мију**, на шлагере сезона minulih пре две, три деценије? Да ли те морбидне побуде да се точак врати уназад произлазе из дивљења садашње власти према моћи и нерањивости оновремених владара, или су креатори ових тужних комедија људи из структура, нетом пред пензијама, који би на овај начин да се врате у своју ударничку младост?

Није ли у најмању руку неукусно шетати по приредбама са лажним и патетичним слоганима (замислите „Маслина, мир, пријатељство“) и рецитовати деци која све виде, знају и на својој кожи осећају трећеразредне стихове из протеклих деценија. Да је била заиста добар песник, макар и после оног рата, госпођа **Мира Алечковић** би се запитала чему и коме служи тај театар, бацање маслиновог венца у море, у Бару, изузев промоцији њене непостојеће па оправдано заборављене песничке величине. И, наравно, промоцији политике лажног мира коју добошаре предводници овог рата.

Не знам какав би управник Позоришта на Теразијама била **Даница Максимовић**, али када су се градске власти одлучиле за дугогодишњу партијску радницу и кадровика **Марију Тодоровић**, све је постало јасно. Опет је на делу политика црног времеплова, курс — пуним једрима у комунистичку прошлост! Ваља се

Политика црног времеплова: Курс — пуним једрима у комунистичку прошлост. — Како се владика Иринеј Буловић у Фекетићу околио на западне моћнике, пренебрегнувши да су нам људска права и достојанство прво погазили домаћи богови. — Ако је здравље, између осталог, и социјално благодатање, онда нам недостаје још само Дноген, да лампом тражи здравог грађанина — Разбијање романа исто је што и атак на живот, љубав, веру и наду.

Пише: Љиљана ШОП

присетити имена стубова и шарафа градских комитета, идеолошких комисија, форума друштвене самозаштите — очигледно опет долази њихово време. Господе, колико ли је само таквих заморчића, па још дубоко уверених да нису дали од себе све што су могли за општу ствар, а особито да нису добили колико су заслужили, у њиховим мађионичарским рукавима? **Љубивоје Ршумовић** се пак, као увек до сада, на време досетио. Он њима оставку, тобожњу, за краткорочно ултимативну употребу, колико да их подсети да са кадровима и иначе кубуре

а да њему у кадровском смислу немају шта да замере, и готово — непостојећи конфликт изгледају је једним састанком трговачке природе, на обострано задовољство. И директор сит, и позориште на броју, а и власти знају да популарнијег и подобнијег од Ршума нема. И да је он свој дар, као и своје организационе способности и медијску вештину искрено упрегао у њихова кола.

Како је уопште могућ овако брз, видљив и невештом оку, јасан и лаику, повратак у такорећи дојучерашњу прошлост? Има ли другог одговора до да су овом народу (са изузетком оних који су ову земљу напустили и мањине која у њој још тавори; испуњена мучнином и безнађем) чињенице и знамења те прошлости заправо одговарали? И тиранија, и једноумље, и фразе о братству и јединству које се зачас распало у крви, и авнојске границе, и самоуправљање, и реформе, и кичерозни симболи, и цензуре, и аматерска културна друштва (са сплетом игара од Триглава до Ђевђелије), и црвене књижице, и пионирске мараме, и омладинске радне акције, и откупи, и голи отоци и самокритике, и... Да је у читавој тој фарси од државе која то и није била (јер да је била не би се тако ужасно распала) већини било угодно на положајима без школе, на послу без рада, у добијеним становима, у аутомобилима на кредит, на синдикалним летовањима, на глупим приредбама за које су им дељене бесплатне улазнице. Па када се још узме у обзир да су тада били млади и здравији него сада, слика раја из ког су избачени просто је неоодољива, и они би — опет тамо!

Неки дан, на слави, један сељак који се сада очигледно бави и трговином свим и свачим, као свој коментар на садашње политичке прилике рече ми равним и самоувереним, опасно спокојним гласом: „Мени је било, вала, добро и онда, а добро ми је и сад“. Ето, то је та логика сналажљивог појединца кога не могу да муче принципи јер не зна да постоје, ни књиге јер их не чита, ни туђе судбине јер га не интересују — пошто је њему добро, ни рат јер још није дошао у његово село, ни положај независних медија јер гледа само зависне, и верује да је у Свилајнцу добро јер имају Бицу. Ако запрети нови откуп, он је трговац, ако глад — има земљу, затреба ли — биће шверцер, и мирна Посавина. А око њега и мноштва њему сличних — потоп.

Симпозијуми, семинари, округли столови и слична окупљања у чијем су средишту најчеш-

те крупне теме дефинисане уопштеним, кабастим или помпезним насловима никада ме нису нарочито привлачили. Увек ми се чинило да их прати мегаломанија, научна сујета, теоријска стерилност, па и сваштарење и конфузија, као и да су у таквим приликама вербални илузионисти у много повољнијем положају од темељних практичара.

Недавно је у војвођанском селу Фекетић одржан један такав, збуњујући скуп, Међународни екуменски семинар, а тема је била „Људска права и људско достојанство“. Можда у некој међународној заветрини, у неком мирном и уређеном кутку где све функционише онако како ми више нисмо у стању ни да замислимо, делује упутно, логично, корисно, да се о овакој теми разговара баш овде где су људска права мислена именица а људско достојанство одиста само теоријско питање. Али више од свега збунило ме је излагање епископа бачког, господина **Иринеја Буловића**, чије се (православно) виђење људских права, након компликованог теолошког увода, у пракси свело на критику Запада због изолације појединих народа, превасходно српског. Нико не спори проблематичност, нехуманост и мрачну страну таквих изолација које су сигурно недопустива демонстрација силе. Али, неће бити да је то једина мука и једини проблем који господин Буловић види и осуђује када је о људским правима и људском достојанству реч. Оставим ли по страни неспретно поређење са системима Хитлера и Стаљина као „за нијансу хуманијих од таквог поретка ствари“ (читај: од санкција), остаје чињеница да господину Буловићу измиче или му се не чини битним читав спектар питања када су у питању људска права. Дobar део тога спектра односи се на немање права и

непоштовање достојанства немалог броја људи и пре санкција, или немања права независних од додатних мука произведених изолацијом.

Господин Буловић, на име, идентификује људска права са правима народа, заборављајући, при томе, да су и неки други народи у историји кажњавани за вођење рата (народи, а не само вође и режими). То што неки други нису подједнако кажњени, као ни то што онај који кажњава није савршен, не умањује кривицу народа коме припадамо; ово је болна и жалосна истина за коју нисмо криви, али се с њом морамо суочити и прозвати кривце међу нама.

Господин Буловић, надаље, сматра да је „главни недостатак читаве концепције о људским правима у њиховом индивидуализму“. Ја, пак, управо у индивидуализму видим вредност ове концепције. Друга је ствар што је индивидуално начело идеал који је у пракси немогуће досећи, сан о савршеној правди и савршеној слободи за појединца. Не разумем како управо у индивидуализму епископ Буловић не сагледава подударност „теорије о људским правима“ са „целосном јеванђељском сликом о човеку“, већ прво види као рђаву замену за друго.

Господин Буловић је врстан логичар, сјајан говорник и теолошки зналац. Али у Фекетићу га је понела прагма, страст, утицај дневно-политичких збивања и наша све наглашенија потреба да за сопствене муке проналасимо кривце првенствено у далеким моћницима. Што доказује најмање две ствари: да нам је с далеким моћницима ипак лакше изаћи на крај него са блиским, својима, као и да је неупоредиво лакше у злу живети са уверењем да си невина жртва, него са сазнањем да и сам сносиш део кривице за постојеће зло.

Неки дан ми у разговору пријатељ који зна много тога напамет, па и реченице из докумената које ми не би пало на памет да читам, цитира дефиницију здравља Светске здравствене организације. „Здравље је стање физичког, психичког и социјалног благостања, а не само одсуство болести.“ Једноставно, обухватно и провокативно за размишљање, што и јесте, по дефиницији, особина добрих дефиниција. Први је утисак како о кључним речима заправо мало размишљамо, и како их најчешће сводимо заправо на одсуство супротности. Ако си здрав ниси болестан — и тачка. Потом, здрав си ако не болујеш од нечег конкретного, дакле, бол превасходно везујеш за телесни, физички бол. Колико нас хода без „психичког благостања“ уверених да смо здрави и са колико таквих свакодневно комуницирамо не помишљајући да су чуда и покоре које нам приређују заправо израз или последица одсуства здравља.

Синтагма „социјално благостање“ дефиницију здравља у нашим условима чини трагичном. Она нас, пречицом научних истина, сврстава у ред болесних појединаца, друштва, народа ако хоћете, а све што чинимо и што нам се догађа иде у прилог таквој тврдњи, ма како је ми настојали оспорити.

Помишљам на још један аспект, необухваћен дефиницијом Андрије Штампара. Реч је о **духовном благостању**. Можда у тој синтагми постоји спас барем за понеког, верника или приврженика духовности као лековитог погледа на свет.

Можда.

РОМАНИ С ОНУ СТРАНУ ЗЛА

Данима читам романе објављене у протеклој години, слободно могу рећи да интензивније живим у романсијерском него у властитом животу. Већину од њих бих прочитала и иначе, али сада у својству члана НИН-овог жирија прочитавам све од реда. Убитачан темпо и чудан осећај безграничја. Стварно и нестварно се мешају, на улици каткад срећем јунаке из књига. У дилетантској књизи блесне слика, реченица, лик, мисао за коју је права штета што се не налази у некој другој, бољој целини. Немало романсијера бежи у неке друге светове, туђе градове и земље, већина са осећањем о узалудности бега и свега. Прошлост, ванвременост, документ, фикција, реалност, сан — све је у игри, а већина у лутању и трагању.

Читајући, све чешће помишљам на **Нормана Мајлера**. Не само да разумем зашто је на питање новинара „Шта ће заменити роман?“ одговорио једном једином речју — „Фашизам“, него се с тим лаконским одговором апсолутно слажем. Кажу да се после овог одговора у сали чуо смех. Смех је у овом времену све мање израз радости или реакције на одиста смешне појаве, а све чешће израз збуњености, неразумевања, незнања, површности, немишљења.

Чак и слаб роман је повест о животу, љубави, раду, вери, нади. Он је то и за свога творца и за његове потенцијалне читаоце. А када те приче нестане, клатно се зачише ка супротној амплитуди. Ка мржњи, злу, смрти, ка уништавању и тами.

Рђаву услугу чине не само литератури већ и човечанству они што разбијају роман, макар то чинили само игре ради или из беса што га не умеју склопити.

МИЛУТИН РАНЂЕЛОВИЋ, ВЛАСНИК КОМПАНИЈЕ „М ЕКСПОРТ-ИМПОРТ“

СИНЕМАСКОП НАД БАЛКАНОМ

Човек који је у наше биоскопе довео оба „Терминатора“, „Ниске страсти“, „Високе потпетице“, „Кинку“, „Краљницу Марго“ и многе друге филмове, сматра да се треба понашати по светским стандардима чак и под санкцијама

Разговарао: Александар ЦВЕТКОВИЋ

Шта је вашој делатности донело привремено укидање санкција?

Укидање санкција у култури није донело ништа, пошто већина филмова који су били забрањени, тј. чије компаније нису хтеле да сарађују са нама, чекају да прође тих сто дана, да виде да ли ће се укинути и додатне санкције које имамо. Програмски гледано, они људи ко-

ји су нам давали филмове током ове две-три године уназад, они и даље продају филмове, док они који су мислили да се санкције односе и на филмове нису променили став, јер им се то укидање санкција није учинило сасвим јасним да би правили уговоре са нама. Велике компаније, тзв. „мејџорси“ којих има седам, још и не размишљају да дају било који филм док се не стабилизује комплетна ситуација. Значи, то привремено укидање санкција допринело је да се мало лакше дише, да комотније радимо са оним компанијама које су са нама сарађивале и да можемо да преговарамо о послу уколико се санкције укину, унапред. До сада нису хтели ни да разговарају.

Да ли је, између осталог, погоршавање имиџа Срба на Западу утицало на однос пословног света према партнерима из Србије, односно СРЈ?

Тај однос се апсолутно мењао. Таман када смо ми, тачније неколицина нас који смо путовали по свету и куповали филмове (јер у нашој делатности нико није стајао иза нас, нико није покушавао да убеди те људе да ми морамо да сарађујемо и да они нама морају да продају филмове да бисмо се заједнички борили против видео и тв пиратства) почели да радимо ка-

ко треба, наступила је најгора политичка ситуација у земљи. У једном тренутку нико није желео да нам продаје филмове, нико није хтео ни да закажује састанке са нама, нису апсолутно хтели ни да разговарају са нама. То је био период јануар-фебруар 1993. па надаље. Међутим, како се ситуација разјашњавала, људи су почели да раде. Да ли зато што им је било већ досадило да не продају филмове за одређену територију или зато што их је сувише болела глава од нас и наших проблема, тек почели су да сарађују са нама. Хоћу да напоменем да се и данас већина филмова продаје за читаву територију бивше Југославије, док се касније праве посебни уговори за сваку појединачну територију. Њима јако компликује живот да тако малим земљама продају филмове, да праве посебне уговоре.

КОМУНИЦИРАМО БЕЗ ПРОБЛЕМА

Поменули сте пиратство као „пословни“ обичај који су омасовиле неке наше комерцијалне телевизије. Каква је тренутна ситуација?

То цвета и даље. Никада није ни престајало да цвета. Биће тешко то пребродити. То и јесте наш главни задатак, јер сва ће штета морати да се плати, а њу ћемо, говорим фигуративно, платити ми који хоћемо да останемо у послу. Неће је платити онај који ју је направио, већ ми који желимо да ова земља функционише. Према томе, „Робин Худова“ је било и биће их и они ће на крају отићи, а ми остајемо да радимо и да правимо посао од свега тога. Генерално, нису људи у иностранству против нас. Ја тамо имам пуно пријатеља који са мном сарађују годинама и који знају какви су наши проблеми били и какви смо ми били раније. Гарнитура људи која је дошла са мном (а ја сам био први приватни дистрибутер у источној Европи) пробала је да се наметне Западу не као гарнитура људи која плаче, већ као група бизнисмена који су једнаки, или исти међу једнаким. Ми нисмо имали разлога да себе потцењујемо. Пронашли смо се по узансама света и стекли пуно пријатеља у то време. То су све били лични контакти, јер остале компаније, које су биле сувише велике за такве, личне контакте, нису нам ни давале филмове.

Како се вас неколицина приватних видео и филмских дистрибутера који опскрбљују југословенске биоскопе сналазите на међуна-

родном тржишту. Како за што мање пара добити велики хит?

Ту сад нема мерила, јер уговори које реализујемо су уговори који су већ потписани и склопљени на нивоу претходне Југославије. Тржиште некадашње Југославије је било почетно тржиште за овај посао уопште на Истоку. И оно је, а ја сам доста путовао и радио три године уназад и у Чешкој, и у Мађарској, и у Бугарској, и видео сам шта се дешава, можда најатрактивније за све те западне компаније. Због тога што наш народ, за разлику од Чеха, на пример, зна шта је филм. Живело се нормално и пратили су се филмови, тако да овде не постоји проблем упућености публике. Код нас је публика потпуно спремна да прими и највеће хитове, пратила је и зна конкретно шта се дешава. Са друге стране финансијски је оправдано, јер ми имамо доста високу цену и у односу на Хрватску и у односу на Словенију, тачније она је приближно иста, иако смо у тежкој ситуацији. Њих интересује земља у којој ви можете да имате сто до сто педесет хиљада гледалаца по филму, о целој земљи говорим, СРЈ, што доноси добар новац и њима, а и нама.

Уосталом, пола Бугара не зна енглески, а наши људи када оду напоље, (а то судим и по себи и мојим људима) сви ми, наиме, течно говоримо енглески и понашамо се нормално, тако да странци са нама немају тај проблем везан за комуникацију. Е сад, одређивање цене је већ мали проблем, јер се сви филмови купују на бази целе бивше Југославије, али ми то постижемо, свако на свој начин, да нама у Србији и Црној Гори буде што јевтиније.

Имамо, међутим, додатни проблем: функционисамо као земља на једном граду, Београду, и то са три биоскопа! Ви не можете градити посао за земљу од дванаест милиона људи на три пристojна биоскопа. Значи, мора да се функциониса и у Крагујевцу, Нишу, Крушевцу и Пироту, свуда, али ми то немамо. Нико не зна шта се дешава, све је „с мене, па на уштап“. Покушали смо са нашом филмском ревијом да покренемо те биоскопе у Србији и у томе смо делимично успели, али потребна је једна велика машинерија која ће покренути биоскопе, тих пет стотина сала које су некад постојале (а сада их има педесетак). Ако Србија буде имала макар сто педесет до двеста биоскопа који функционисају и доносе новац онда се не поставља питање цене, да ли је она велика или мала. Земља која има биоскопе може и да плати филм и да заради на њему.

Странци воле стабилност

У вези са склапањем уговора који су до рата важили за некадашњу СФРЈ — постоји ли опасност да рецимо „Јадран-филм“ преузме и српско тржиште, на основу права која би добио од „мејџорс“ компанија?

Наш уговор је и даље на снази. Када смо ми склапали уговор, пред санкције, требало је да будемо носиоци целог посла за територију экс-Југославије, с тим што бисмо ми контролисали партнере из Хрватске (јер тада је рат са Хрватском већ био стао, а овај у Босни још није почео). Међутим, због санкција и опште ситуације чекали су нас седам-осам месеци. Касније су, независно, други људи добили уговоре за Хрватску и они раде свој посао, а на нас се чека док се не укину санкције, када ми постављамо да радимо по својим уговорима. Велика заслуга „М Експорт — Импорта“ је била што је био највећи приватни дистрибутер у Југославији и сигурно је да смо распадом земље ми највише изгубили. Сад треба то преболети, крену-

ти даље и поделити уговоре са компанијама у које сте улагали за будућност, малтене их неком дати на поклон, само да би омогућили да се посао даље одвија. Тако су неки људи у Славонији и Хрватској од нас добили зелено светло, тј. ми смо дали препоруке страним компанијама као што су „Каролко“ и „Ренк“ да се у одређеним процентима уговори поделе, те свака од тих компанија има независне уговоре: ми за нашу територију, нека компанија за Хрватску, нека за Словенију. Када се купују филмови, странца занима да преговара само са једном особом, човеком који је поштен, са којим су дуго радили. Знају се проценти, али они не желе и не могу да „муте“ с пет људи, а тај човек, са којим преговарају и који им представља неку гаранцију, у конкретном случају сам ја.

Међу културним посленицима стекли сте углед због своје храбре програмске концепције — иако су видео-конзументи годинама навикавани искључиво на америчку продукцију, Ви сте начинили продор са европским, тзв. „ауторским“ филмом. Јесте ли се у то упустили свесно ризикујући, или сте имали одређени маркетиншки „снимак“ тржишта?

Ја своје пословне потезе углавном базирам на подацима, а делимично на инстинкту. Мени лично се допао нови шпански филм и решио сам да ризикујем. Исплатио се, јер су Алмодоварове „Високе потпетице“ биле пун погодак. Народу се то допао, па је сваки наредни шпански филм био релативно успешан. Иначе, ако ми дозволите, за „М експорт-импорт“ су други рекли да било шта да нам се да, ми од тога направимо успех. Доказ те тврдње је чињеница да су неки француски филмови који су, када их је неко други пласирао имали по хиљаду гледалаца укупно, а код нас 20-30 хиљада. Наш приступ послу је специфичан. У сваки успешан филм улажемо максимум енергије. Поменуо бих пример „Терминатора“. Тај филм је пратила најјача кампања у историји Југославије. Објављено је преко 300 бесплатних чланака у домаћој штампи. Када радите нешто са љубављу и вером, то доноси резултате.

Боље икад него никад

Последњих се година доста говори о америчком културном неоколонијализму. Спадате ли у оне који верују у дугорочну супериорност европске кинематографије?

То није питање супериорности европског филма. Лично бих волео да је то тако. Због тога што ми се чини да се амерички филм ради по наруџбини, у оном смислу да треба да задовољи неке баналне критеријуме. Ако, на пример, постоји неколико милиона дебелих Американаца, у филму се обавезно појављује дебели Американац итд. Европска кинематографија то ради са мало више срца, па је то сасвим другачија поставка. Занимљиво је да су неки сценарији нових америчких биоскопских хитова европског порекла. Дакле, када им понестане идеја, Американци их купе од Европљана. То није за потцењивање. Напротив.

Помињали сте катастрофално стање броја и опремљености југословенских биоскопа. Јесте ли ви као дистрибутер заинтересовани за неке другачије аранжмане од досадашњих?

Ми немамо никакав аранжман са „Београд-филмом“ о закупу дворана. Једноставно, дајемо им филмове који се приказују у њиховим дворанама. Ја већ пет година говорим да је за развој овог посла неопходно да биоскопи буду

у приватним рукама. Мора да постоји здрав такмичарски дух да би се дошло до квалитета. Али, то мора да почне од једног. Ако он докаже да се то исплати, у бизнис са филмом улагаће и други. Међутим, биоскопи су данас у власништву државе, тј. организација које су сале добиле на „поклон“ после рата од некадашњих власника. Вероватно ће се ствари мењати, али и за то је предуслов скидање санкција. Најефикасније решење је у улагању страних компанија, јер су велика улагања у питању и нико од нас није довољно јак да би уложио у реновирање две-три сале и истовремено одржавао биоскопски репертоар.

Однос државе према вама одликује помагање или „саплитање“?

Сплитати су нас тако што нас нису помагали. Сада се то полако мења и можда ће се стварно променити. „М експорт-импорт“ је својом ревијом „Повратак у будућност“, након једне сушне године, вратио публику у биоскоп. У време када су сви филмови били репризни ми смо за пет месеци пустили седамнаест премијера. Наш пример су затим следили и други дистрибутери. Онда су у министарству и градској влади увидели да је реч о интересантном послу па су се ангажовали око ФЕСТ-а. Ја на све то кажем: боље икад него никад.

Битан је виши ниво

Пре две године издали сте на видео-касети амерички филм из 1943. године „Четници-борбена герила“, који покрет генерала Драже Михаиловића приказује у позитивном светлу. Како сте дошли на ту идеју?

Реч је о великом филму у високобуџетској продукцији. Он је морао да угледа светлост дана. Моја жеља је била да се људи код нас упознају са тим шта су Американци мислили о Дражи 1943. године, да схвате колико смо сви ми били неинформисани и дезинформисани. „Четници-борбена герила“ је врло луцидан, акциони, ратни филм и свако ко га је видео морао је макар да се запита шта је права истина о нашој новијој историји?

Тај филм би требало схватити као допринос слободи информисања у овој земљи.

Недавно сте и сами одлучили да се укључите у политичка збивања. Шта Вас је у томе мотивисало?

Моје укључивање у политику није тако велико. Желим само, као и сви остали, бољитак. Волео бих да имам земљу као и сви остали у цивилизованом свету, у првом реду у Европи.

Значи, уколико неко може да помогне неком новом идејом, свако из свог домена, ја сам ту да се придружим.

Шоу-бизнис је у свету одавно саставни део политике. Јесте ли размишљали о тој врсти политичке презентације, код нас још у повоју, на неки начин и својеврсне „примењене уметности“?

Моја компанија се до сада није бавила тиме. Основно је да треба бити крајње професионалан и погодити циљну групу која вас интересује. У политику су се код нас у последње време укључиле маркетиншке агенције које се баве политичким промоцијама и осмишљавањем рекламе. Тај виши ниво је врло битан. Резултати те сарадње у свету, где политичари-професионалци равноправно сарађују са професионалцима у области маркетинга то недвосмислено показују.

ЕЛАБОРИРАЊЕ КОМПАРАЦИЈЕ

Пише: Донка МИХАИЛОВИЋ

По многим бомбардовање аеродрома Удбине било је само увод у рат НАТО снага против босанских Срба. Информације о свему што се дешавало с оне стране Дрине са ове стране исте реке имали су само они који су у могућности да прате програм НТВ Студио Б. Како то изгледа кад човек није у могућности да прати ову ТВ станицу показао је Зоран Анђелковић — Баки слежући раменима пред запањеним новинарима: „Нисам чуо стварно ништа“, а потом, социјалистички одговорно обећао: „Видећу о чему је реч, стварно...“

Стварно, ако је друг Баки искључиво усмерен на друга Вучелића, а овај пак на друга Милошевића, па од таквог усмерења „Дневник“ о бомбардовању српских положаја „прогрмља“ нешто као да је то мање важно од прекривања босанских брда снегом, онда то ТАКО ТРЕБА. А јадном Радовану Караџићу преостало је само да пред неким другим ТВ камерама птети: „Размишљамо о одмазди, побринућемо се да буде веома болно за чланице НАТО...“

НТВ Студио Б била је једина ТВ станица која је свакодневно преносила вести из и око Босне. Емитовали су неколико НТВ Пакета у којима су интересантни гости окривљавали Америку, као најмоћнију светску силу, која у циљу својих интереса убија Босну, али још увек нико од њих није змогао снаге да међу моћне „америчке марионете“ уброји и нашег Слободана.

Има један новинар који је опчињен једним генералом и тако је НТВ Студио Б добио ексклузиван интервју Зорана Петровића — Пироћанца са Манојлом Миловановићем, генералом који своје битке упоређује са Колубарском. Опчињен тим сазнањем Пироћанац инсистира: „Детаљније ми елаборишите ту компарацију!“ Елаборација компарације је гласила: „Неодољиво ме подсећа...“ Миловановић овом новинару открива и тајну зашто се „приклонио“ војсци РС: „Пукло ми је пред очима: шта ако моја деца и унуци не могу доћи тамо где сам рођен?!“ И пита се, како су сви они Срби издајници пренебрегли ту чињеницу бжећи из Босне. Мислим, пукло им је пред очима. Боље да њихова деца имају рођене очеве и то живе уз себе, него да у местима рођења ридеју по гробовима...

Гостовање Зорана Лилића у сали Европског парламента у Бриселу неправедно је запостављено, а човек је храбро наступио, често по читав минут, тражећи ред на папиру испред себе, не би ли наставио тамо где је стао. На папиру је, између осталог, писало: „Није моје да браним Милошевића јер ће време показати ко је и како је и какву је политику водио... ја не знам са чије стране је било највише етничког чишћења, вероватно ће време показати ко је највише зла нанео...“ Док то време не стигне, Лилић је искористио шансу бречајући се на господина Козирева коме није јасно чему узбуна међу Србима када је бомбардована хрватска територија, а он, Лилић одговорно тврди да је територи-

ја српска, југословенска чак. Након те тврдње, опет изгубивши ред на папиру, Лилић одговорно скочи сам себи у уста: „Бомбардовањем ТОГ ДЕЛА ХРВАТСКЕ бомбардован је и Венсов план.“ Зоран Лилић је у Бриселу, по фрејдовским принципима, показао и да тачно зна која је његова улога: „... нема јединица југословенске војске ван територија Југославије, а ако вам нешто значи, то је и реч ПРАКТИЧНО врховног команданта, УЛОГА коју ја по Уставу обављам.“

Политички активно делао је и Тома Николић, уз малу помоћ пријатеља Раке Радовића и Вучелића. У скупштинском здању Рака упита Тому: „Где вам је Жириновски сад да вас брани, будале једне?“ „Говедо једно, марш стоко издајничка, пре годину дана си говорио да ћеш ићи тамо да се бориш“, реплицира му Тома додајући: „Јеси балван!“ Али, Рака запечати: „Ништа, испушили сте и тамо и овамо, готови сте...“ Ваљда несрећан што Ракина би задња, Тома сутрадан на зицер дочека Вучелића, те му са скупштинске говорнице културно и сувисло објаснио да је „муцави туцач кафанских певачица.“

Дал' због Милошевића, дал' због кафанских обавеза, Вучелић је наложио својим новинарима да и поред бомбардовања и грозних наслућивања о евентуалном ширењу рата на читаву земљу, направе весело програм. И тако, у емисији „Швенк“ Петко Копривица, до скоро новинар „са фронта“, направи прилог о свом братству које се окупило организујући први Сабор братства Копривица, те изабрали Председника и донели СТАТУТ. Иако сви Копривице воде порекло из Бањана, недалеко од Никшића, за свој импозантни скуп и читање Статута нису одабрали ни једну салу у Никшићу, већ су се окупили у београдском „Интерконтиненталу“. А ће не изградити „Интерконтинентал“ на Дедиње? Као гост овог братства појавио се и Љубомир Тадић рекавши: „Показујемо да нисмо репа без корена у овим тренуцима историјског искушења у коме се наш народ нашао“. Јесте ли чули Ђуровићи, Перовићи, Поповићи, ће вам је председник и статут...

И „Круг“ Симе Гајина (младог, неуморног уредника), емитован дан после бомбардовања, бавио се актуелним темама. На улици је спроведена анкета са интелигентним питањем: „Како би требало одређивати плате?“ Новинарка је питала и питала, али јој нико не рече: „По динар-два ко ради, по петсто, шесто ко не ради.“

Драган Дамјановић, легенда, припремио је прилог о илегалним школама на Косову, што је изгледало овако: у време инфлације плате професора у илегалним школама биле су 200 ДМ, а легалним 50 ДМ; сада су плате у легалним школама 350, а у илегалним 50, па косовски професори из илегалних хоће да пређу у легалне школе. Да су илегалне школе сепаратистичке и покварене, Дамјановићу је потврдио и један Албанац, чију је ћерку силовао наставник илегалне школе. И таман када су гледаоци помислили да ће се Дамјановић озбиљније позабавити том темом, он закључи прилог: „Сепаратистима је циљ да спасу шта могу и зато траже разговор са Београдом.“ Новинар легенда упустио се у нежно табање пута за друга Милошевића, да не буде после како председник Милошевић пре разговара са сепаратистима него са својим Србима из Покрета отпора...

Председнику Милошевићу велику подршку, уз повећу нормално, пружио је и Савез пензионера, зато што им је омогућио да опет добро и здраво живе. Надам се да ће ускоро пензионери захтевати да Душанка Ђого, којој су опроштени ситни греси, дође за њиховог председника Савеза, јер ако јој сваки пензионер да по динар она ће да сакупи сто хиљада динара, па ће лако да их претвори у сто хиљада марка, закупи Центар „Сава“ и организује скуп пензионера Балкана, са кога ће се послати поруке љубави и захвалности миротворној политици друга Милошевића...

БУБАШИНТЕРИ

„Тамо више нема ничега.“

(Страхиња Кастратовић)

Нема више малих папалина. Ничег више нема. Све је прекрио снег, рузмарин и шаш. Ћа је било, тега више ни. Венчања неће бити. И томе слично.

Одласком Страхиње Кастратовића у Скупштини више нема праве опозиције. Тако је рекао човек. Нема више правих бораца за правду. Нема више стручњака за право. Нема више подносила примедби по пословнику. Нема више лепе, мелодичне речи. „Тамо више нема ничега“. Никоме није тако добро стајао теget сако. Нико није умео тако да скине наочаре за говорницом. Нико није умео тако да буде фини и кад је бесан. Ето, баш искрено жалим. Добитницима честитамо, а осталима желимо више среће у следећем извлачењу.

Толико што се тиче Савезне. А у Републичкој, још горе. Тамо нису појели само мале папалине. Тамо су већ првог дана појели све: и тањире и виљушке и столњаке и ноге од столица. Тамо стварно више ничег нема. Сви су на утакмици „Партизан-Данди“. Никог није брига за политику, сви смо постали Гробари! Што би рекли неки без лепог васпитања: „Дали смо му га по Дандију!“ Па зар није боље да се Гробари истакну и да то сви виде, него да се онамо, у Скупштини брукамо пред светом. Ускоро ће и онако да се донесе нови Пословник о раду Скупштине, у коме ће главна квака, како чујем, да буде то што пренос није обавезан. Што значи да га неће ни бити. Ето у чему је предност утакмица. Њихов пренос такође није обавезан, и увек кажу да га неће ни бити, али кад се распродају све карте, они увек договоре неки пренос. Ипак. Да се народ радује и да се не спаљује испред стадиона. А испред Скупштине је ионако забрањено спаљивање. И нема карата у слободној продаји. Ни за север, ни за југ. Кажу да је све већ распродато, за више година унапред. И пошто је то тако, баш их брига за пренос. Зато је нама много боље да гледамо утакмице, а и доказано је да смо у томе успешнији. Мислим, код нас свако сваког прилично добро закопава, али Гробари су у томе ипак најуспешнији, како им и само име каже. (ПС. Ако је неко помислио да навијам за „Партизан“, грдно се вара. Ја уопште не мислим на „Партизан“. Ја мислим на Гробаре. А навијам, иначе, за Пофалички.)

И као што се из приложеног може видети, криминал је овде достигао огромне размере. Свако ради шта хоће, свако прича шта му на ум падне. Повремено се организују, па заједно раде то што раде и то се онда зове организовани криминал. По томе смо ми слични развијеним земљама света. Сицилији, и шире. Први човек који је код нас открио, препознао и раз-

Ако неко од госпoде из организованог криминала има неку конструктивну идеју, молила бих да је достави Зорану Ђинђићу што хитније, пошто човеку просто гори под ногама. А сам није у стању да било шта непоштено смисли. То га неће далеко одвести, нарочито не у затвор...

Пише: Јелена ЛЕНГОЛД

обличио организовани криминал је гредоначелник Небојша мр. Човић. Па не зове се он случајно Небојша! Мада, кад боље размислим, можда тај организовани криминал и не би требало спречавати, јер је изванредан напредак већ и то што се код нас догађа нешто што је организовано. Увек смо се, наима, жалили да нам недостаје организација. Кад би само Небојша био лукав па да им, уместо да их укида и халси, преузме организацију. Да проњушка мало како се они то организују, где се организују, у које доба дана им је организација најуспешнија, и тако то. Па да одбаца шта не ваља, а да задржи смисао за организацију.

А опет, има неких пакосних који кажу да је Небојша већ све то тако и урадио. Проњушкао, испитао, проучио. Зато и зна колико је организован тај организовани криминал. Само се појавио један мали технички проблем, приликом преузимања модела организације. Проблем је у вези са пратећим појавама. Као оно кад смо куповали сто грама кафе и кило ексера. Хоћу рећи, Небојша је са смислом за организацију купио и кило ексера. И то сад бoде очи. Неволја је, дакле, у следећем: како бити организован као организовани криминалац, а при том поштен као млади социјалиста демократске оријентације. Како то извести, кад је познато да два добра тешко иду заједно.

Због свега тога, организовани криминал је код нас још увек на лошем гласу. Не подржава се организованост. Свако мора да се сналази сам. И Небојша се сналази сам у борби против знатно организованог непријатеља. Стога сви грађани морају у томе да му пруже пуну подршку, али да се претходно добро организују за дотичну акцију.

Кад је у питању борба против организованог криминала и других негативних појава у друштву, најравноснији грађани се сами нуде и пријављују за хапшење. Не чекају да ОНО дође по њих. Неки, попут рецимо Зорана Ђинђића,

просто се нуде. Питају се шта се са тиме чека, зашто се одуговлачи. Најравноснији грађани желе сами себи што пре да стану на пут. Неће да троше туђе време и новац. Пријављују се у новинама. Апелују са ТВ-екрана. Позивају преко мањих и већих радио-станица да се по њих дође. Кампују испред затвора. Све у нади да ће им неко изаћи у сусрет. Али, нажалост, код нас се никад није довољно ценила самокритичност и штедљивост.

Понекад ми просто буде жао кад видим колико се Лепа Ђинђа троши. Шта све није урадио. Прво је рекао шта све има, колико есцајага, колико пари гађа, шта му деца једу за ужину и где му се жена фризира. Све у нади да ће се неко упитати да ли дотични грађанин уредно плаћа порез на све то. Просто им је махао марамицом испред носа, а они слепи код очију. Онда нас је све убацио у колективну параноју, објавивши да нас прислушкују. Више ни упалач не купујем на пијаци, а да га претходно не размонтира да видим где су микрофони. И обично их нађем. Елем, ни то није било довољно, што их је потпуно разоткрио. Доказано је да су два микрофона пронађена у Ђинђићевом електричном бријачу, један у усисивачу и посебан, водоотпорни, у водокотлићу. И опет ништа. И сад ми лепо реците: шта више поштен човек да уради, па да га ухапсе? Шта? Ако неко од госпoде из горепоменутих организованих криминала има неку конструктивну идеју, молила бих да је достави Зорану Ђинђићу што хитније, пошто човеку просто гори под ногама. А сам није у стању да било шта непоштено смисли. То га, наравно, неће далеко одвести, нарочито не у затвор. Зато, ко год има неку непоштenu идеју, слободно нека се са њом упуту код Лепог Ђинђе, и нека тамо образложи, те научи човека како се то доспева у затвор.

За почетак, предлагaмо прегледање касета од 1. јуна 1993. године, које се још увек могу наћи, не баш у слободној продаји, али ту и тамо се нађу. Штвио је поучно и доказано ефикасно. Нема да омане!

Од организованог криминала и жутих мрва, гори су само ови такозвани независни медији. И зато се ових дана, фронтално, кренуло и на њих. Уопште, ово су дани врло великих акција. Некад је у историји постојао Дан Д. А ово што се код нас дешава, могло би се означити као ДДД, што у преводу значи: дезинфекција, фезинсекција и дератизација. Елем, у оквиру једног од та три слова Д, налази се и борба против независних медија. Лепо каже Драгутин Брчин, савезни секретар за информисање: „БОРБА опањкава државу!“ Нисам ја то знала до сад! Мада сам слутила, јер кад год сам читала БОРБУ, после тога сам по пола сата била љута на државу. Некад и дуже. Све до Дневника у пола осам. Тада се увек одљутим, природним путем.

Осим БОРБЕ која воли да опањкава, над-

лежни су приметили да и НИН опањава. Е, сад лепо могу заједно да опањавају, и то само на БОРБИНИМ киосцима. С ким си, онакав си. Што се тиче ТВ „Политике“, они за то пет пара не дају. На дан кад је НИН забрањен за продају код „Политике“, истоимена телевизија ни речи о томе није рекла. Посветила је своје време много важнијим и значајнијим темама. Онима, који неће да опањавају. Тог истог дана своја три минута на телевизији имао је нови број часописа „Бела ружа“ у коме се, гле чуда, појављује и приказ издавачког подухвата године, то јест нове књиге др Мире Марковић „Док једном не смркне-другом не сване“.

Што се тиче Косте Краинчанића, њега немојте ништа да питате о свему томе, јер он ништа не зна. Био је на боловању кад се све дешавало, а и струја му је повремено нестајала, тако да ништа није чуо. У том смислу, молила бих уреднике поменутих новина, укључујући и „Српску реч“, да Кости Краинчанићу пошаљу своје последње бројеве, па да се човек обавести, кад је већ у врху Савеза новинара. Није ред да необавештен хода по свету. И свакако му, уместо закључка, пошаљите и оно што је у Европском парламенту Лилић рекао о свему. Јер, ако Коста Краинчанић прочита само оно што пишу БОРБА и НИН, може да му се деси да буде једнострано обавештен. А ради објективније слике, увек треба саслушати и другу страну. Нарочито кад је ведрија. Уосталом, свет је од Лилића чуо да су све то измишљотине јер: „... код нас слободно делују десетине независних друштвених и синдикалних асоцијација, партија, медија, удружења, етничких мањина и сличних асоцијација“. Значи, све је у реду. И заштита људских права нам је на највишем стандарду. Само бубашинтери раде прековремено, јер се гамади намножило. Али су за свој посао добро плаћени, па раде весело.

И зато немојте ништа да верујете што чујете од тих такзованих. Они само опањавају. И само се жале. А кад упалиш ноћу светло у кујни, пуна их је судопера и свуда су по поду. Фуј!

На крају, као и обично, поздрави и честитке. Користим прилику да Александру Берчеку честитам 125 година управљања Народним позориштем у Београду, као и да му пожелим да барем још толико дуго и тако успешно буде на челу ове наше еминентне уметничке куће. Јер, шта ћеш лепше: Народни посланик на челу Народног позоришта! Ова прослава била је скоро исто толико дирљива, као кад се оно ономад прослављало „Шест векова Титовог Врбаса“. Ипак, мени се највише допало кад је посланик Берчек, овај пут у функцији управника, изјавио како се за 20 година бављења глумом никада није поклатио пред публиком, осим тог једног дана у коме је Позориште обележавало свој јубилеј. Знао је млади Берчек одувек да се Србија сагињати неће, и поступао је по том тренду, такорећи визионарски, двадесет година уназад. Није он случајно био дечко који обећава! Мада су неки пакосно хтели да му прикаче и Глупог Ушкета. Покушавали су и са Мишком. Али није ишло. Остао је доследан својој правој улози.

Народно позориште, дакле, успешно иде даље. Ако штогод зафали од балерина, то ће одиграти Берчек, талентован је он. Отпеваће и нешто у бас-баритону. Одсвираће. Све радње ради. Само неће да брије ноге, да би га по нечему разликовали од Ашхен Атаљанц. Да не буде забуне. Дакле, браво другови и нек је са срећом! ПИЧИ МИШКООООО!

ПАЗИ, СНИМА СЕ

НИНАЊЕ „НИН“-А

Угледни опозиционари продају угледне новине на угледној улици

„Па зашто сам ја, упитаћете, јуче продавао НИН, кад знам да је протестни митинг, демонстрације, једини ефикасан пут, одговор и одбрана од офанзиве режима и на НИН и на Студио Б? Због тога што су најтеже и најотровније стреле уперене у наша леђа како од опозиције тако и од многих у независним медијима... Нас се СПС плашио и нас је СПС хапсио, рањавао, убијао. Фина опозиција и фини дисиденти су нас оговарали, пањкали, бедно и јадно олајавали и овде и у иностранству. И, ево нас ту где јесмо. Судећи по „Борби“, НИН-у, Студију Б и целој чети масовних медија која преносе самохвалисања финих демократских странака, испада да СПС-а нема и да је власт већ њихова. Добију на одборничким изборима 25 гласова и о томе трубе као о подвигу. Ето зашто и ја морам да продајем НИН на улици. Чекам да те моћне странке груну на улицу, јер се овај режим плаши само тога“.

(Вук Драшковић на Врачару, 26. новембар 1994)

ПАВЛЕ ЂУРИШИЋ, ЧЕТНИЧКИ ПРВАК ЦРНЕ ГОРЕ (3)

ДОГОВОР СА СЕКУЛОМ ДРЉЕВИЋЕМ

Било је око 19 часова, 23. априла 1945. када су се Павле Ђуришић и његови четници нашли пред отвореном гвозденом капијом концентрационог логора Стара Граднска...

Приредили: Лидија СОЛДО
Бранко ГЛОГОВАЦ

Павле Ђуришић се 8. новембра 1944. године са око хиљаду четника пробија у Цетиње, град који је са свих страна био опкољен партизанским снагама. Са Ђуришићем, ушла је и група љотићеваца Ратка Парезанина (око тридесетак добровољаца) и њихових симпатизера, махом српских интелектуалаца, богослова. У четничкој болници на Цетињу лежали су Ђуришићеви команданти Алекса Лалић и Вукашин Бојовић. Урош Зоњић, борбе око цетињске болнице, описао је овако:

— Једне ноћи уличне борбе дошле су до саме болнице, препуне наших рањеника. Под кишом куршума евакуисали смо болницу, преносећи рањенике заједно са командантом Ле-

ком у тврду зграду Бановине. Нови комунистички таласи успели су да заузму први спрат ове грађевине или нашу последњу тврђаву. Ми смо се повукли на други спрат, одакле смо ручним бомбама затворили оба улаза уз степенице. После пола сата дим од експлозије граната испунио је целу зграду, отежавајући и наше дисање. Од мрака и експлозија тешко је било распознати ко су комунисти, а ко четници. Из мрака су допирали јауци, гласови, и позиви тешких рањеника. Низ степенице сливала се крв. Постале су клизаве као залеђене плоче. Ту најстрашнију борбу коју сам икад доживео или о њој чуо, прекинуо је испред зграде противнапад наше браће из Руске амбасаде која се дизала поред саме бановине. Кад је зора свитала комунисти су бježали у своје клисуре. А кад је ујутро освануло, убојни дим или магла обавијали су цетињске улице као какав тешки оловни покров. У таквој загушљивој атмосфери трчали смо ка чесмама да би угасили страховиту жеђ. Не сећам се да је ико у том тражењу чесме уста отворио. Још смо телом били у наручју смрти, а духом у висинама слободе. Почели смо полако да се сналазимо и враћамо у живот. Страховита ноћ остајала је иза нас, а нов дан већ је титрао по бледим и измученим лицима.

ПУТ У БОСНУ

Четничке снаге, добро већ ослабљене, нису биле у стању да задрже Цетиње. Почело је повлачење. Са четницима повлачили су се и сви они који нису смели, ни желели сачекати комунистичку власт. Ово повлачење Зимоњић је доживео трагично:

— С падом Цетиња пале су и многе наше наде. Наш простор постајао је све ужи. Национални одреди са свих терена окупљали су се око Подгорице са узаним параметром од 10 до 15 километара. У тај ограничени простор пристигли су истовремено и Вучидолска бригада и четници из Црмнице и из Приморја, а затим и из околине Цетиња.

Кренула је огромна колона бораца, али и жена и деце. Њих око 25 хиљада. Одступали су од Подгорице, преко Пријепоља, Пљеваља да би стигли у Рудо. Павле Ђуришић сво вријеме није се одвајао од војске. У Рудом, извршена је реорганизација четничке војске. Коаутор овог фељтона сећа се да је Павле том приликом убио три Црногорца који су се противили реорганизацији. Ту у Рудом причешћена је војска. Причест је обавио Јеонихије Лисовац, митрополит црногорски. Са четницима било је још седамдесет свештеника. Отпевана је химна

Део пратеће чете војводе Ђуришића: стоје с лева: Манојло Чуљковић, Владимир Глоговац, Радоје Ивановић, седе с лева: Бађа Јеврић, Вукадин Дашић, Ново Ђеранић

„Боже правде“, положена свечана заклетва, а онда се кренуло пут Босне.

Наставили су према Вишеграду. Сво вријеме били су нападани.

— Повлачили смо се по беспућима. Било је хладно, огромни сњегови, а нападали су нас не само партизани, него и усташе и муслиманска милиција. Иза нас остајала су гробља. У Рогатици један се човек смрзео. Ипак, ишли смо даље. Сјећам се како нас је Павле бодрео. „Како сте, војници? Бог и правда су на нашој страни, будимо храбри. Ми не можемо да се бијемо са нашом браћом Словенима и нећемо да се бијемо. Зато одступамо“, прича Владимир Владо Букић, у то време двадесетогодишњак.

Народ је био гласан, промрзео. Тифус је дневно односио стотине људи. Око Олова, комунисди су заробили седамнаест студената. Све су их нашли измасакиране. Колона је спавала ходајући. Склонити се није имало где. Тако су стигли и на планину Деветак: Овде су се сурели Павле и Чича.

УПРКОС ДРАЖИ — У СЛОВЕНИЈУ

Дража Михаиловић наговарао је Павла да се све четничке снаге врате у Србију, да се организује свесрпски устанак. Убеђивао га је да не иде пут Словеније, да се не повлачи. Очевици кажу да је потрајало три дана. „Викали су и бурно дискутовали“, сећа се један од Павлових пратилаца, „али ми тада нисмо баш схватили да се нешто озбиљно дешава и да је дошло до разлаза четничких првака. За нас, црногорске четнике, Павле је био непогрешив и није било дилеме да ли да за њим кренемо“.

Судбина Дражиних четника, махом голобрадих младића позната. Њих око 30.000 преваром је позвано да се преда, а затим су побијени. Спасило се можда око стотинак момака.

Колона предвођена Павлом Буришићем наставила је даље пут кроз Босну. На путу умире и Павлова мајка. У колони је било и много рањеника. Помоћи нема ни са једне стране, а напади партизана и муслиманске милиције све су жешћи. У тако тешким условима стигли су до Врбаса.

Тумарајући по Босни, Павле Буришић се сетио Секуле Дрљевића, као човека уз чију ће помоћ покушати да безбедно преведе своје људе преко НДХ и стигне до Словеније. Дрљевић је био родом Морачанин, али како је завршио као франковац, у историју је уз његово име уписано и „фраковац из Мораче“. Пре рата био је адвокат у Земуну. Остало је записано да намерно није хтео да стаије у Београду. За њега Земун је био Хрватска. У Београду је на судовима бранио комунисте, а у Загребу франковце. Написао је неколико песама против Србије у франковачким новинама у Загребу, а певао је и песму која је важила као послератна химна у Црној Гори, „Ој свијетла мајска зоро...“ Био је прва личност Петроварадинске скупштине 12. јула 1941. године, када је проглашен раскид са Југославијом и слободна Црна Гора. После тринаестојулског устанка вратио се у Земун који је тада припадао НДХ. У пролеће 1944. године, након бомбардовања Земуна, одлази у Загреб где остаје до краја рата као човек пуног Павлићевог поверења.

Настојећи да искористи његову помоћ, Буришић је у Сарајево послао свог помоћника Душана Арсовића, коме успева да дође у контакт са неким пријатељима Секуле Дрљевића. Преговори две стране актуелизирани су након разлаза Павла и Чиче. Четнички преговарачи били су Бећир Томовић, Бранко Дрљевић, Душан Анђелић и Манојло Пилетић. Дрљевићеви представници били су Душан Кривокапић и Ду-

шан Стојановић. Дрљевићеви захтеви били су да га црногорски четници признају за политичког вођу, да се четници пребаце на леву обалу Саве код Славонског Брода и да се преименују у Црногорску народну војску. Ови преговори пропали су јер Буришићеви преговарачи нису имали пуномоћ.

НА ЛИЈЕВЧА ПОЉУ

Нова четничка делегација отишла је код Дрљевића директно у Загреб. Овај пут преговарачи су били Бећир Томовић, Душан Павловић и Бранко Дрљевић. Споразум је потписан 22. марта 1945. године. Буришић се обавезао да ће испунити све Дрљевићеве захтеве, а овај олет, да ће у договору са усташким властима примити све четничке рањенике и болеснике, што је и био главни циљ Павловог потписивања. Споразум је отпоштован и у Босанском броду Буришић је предао усташама и Дрљевићу око 2.700 рањеника.

Већ дан после, реаговао је Дража Михаиловић. Упутио је распис разним четничким групама и оптужио Буришића за издају за рачун Секуле Дрљевића. Тардио је да ће Црногорски четници ући у састав Павлићевићеве снага и запретио Павлу равногорским судом. Споразум Дрљевића и Буришића био је ионако политички брак из рачуна. Франковачка идеја и српска идеја у Црној Гори биле су непомирљиве. Баш као и Дрљевићева борба за Велику Црну Гору и четничка за Велику Србију.

Буришић се, ипак, уплашио претњи свог команданта Чиче. Није прешао Саву, да би, како је споразум предвиђао, наставио пут Загреба. Прешао је реку Врбас и стигао, у за њега, трагично Лијевче поље, између Саве, Врбаса, Бањалуке, Козаре и Просаре. Поље, пресечено на два дела путем Бањалука-Босанска Градишка. Крај је био чисто српски и народ је, тврде четнички извори, добро прихватио Павлову војску. Предраг Цемовић забележио је и једну анегдоту. У кућу којој је Павле одсео, на капи домаћиновог сина били су исписани иницијали А. П. Дечак је имао око 7 година. „Види ти овог малог усташе, носи Анту Павлића на капи“. А малишан му на то одговори не трепнувши: „То усташе читају Анте Павлића, а ми Срби читамо Александар-Петар“.

Ту, на Лијевчу пољу, трајале су десет дана жестоке борбе. Са једне стране уследио је снажан напад усташких снага, са друге, као по договору, напали су их комунисти. Није било заклона, сама равница. У борбама страдало је много Павлових сабораца. Само у једној ноћи изгинула је цела Гатачка Бригада. Владо Букић испричао нам је:

— То није било мало, но друго Косово поље. На једну страну стоји лелек, писка, сахрањују се људи, на другој страни се пјева. Тифус односи људе. Гледао сам тад Павла. Говорио је: „Браћо четници. На жалост, досад сам вас водио, даље не могу. И мене су други водили. Са вама сам и са вама ћу остати“...

У борбама на Лијевчу пољу рањен је и Леко Лалић. Четници су били у окружењу са свих страна. Усташе су лецима позивали на предају. Већина је то и урадила, Влада Букић прича даље:

— Спровели су нас у Стару Градишку и ту смо остали недељу дана. Посматрао сам и слушао Секулу Даљевића док је нападао Србију и бранио Црну Гору, тражио од нас да будемо његова војска. Морали смо то прихватити. Преко целе Хрватске, док смо прелазили, ми смо били његова војска. На чело бригада поставили су њихове команданте и све док нисмо пре-

шли границу Словеније нисмо изгледали као четници...

Крајем априла 1945. црногорски четници су предајом практично постали заробљеници Секуле Дрљевића. Спроведени су у логор Стара Градишка. Према неким изворима ту је убијено окко 250 људи. Остали су пуштени.

Павле Буришић био је распложен за договор са Секулом Дрљевићем. Пристао је на Секулин предлог да се врати у састав своје војске која је на Лијевче пољу већ пришла „зеле нашима“, и признао Секулу као „шефа државе“ и „свог врховног команданта“. Бурашиновићев биограф Цемовић ове последње дане Павла Буришића описао је:

— Петак Паћовић и Баћир Томовић, људи који су са Павлом учествовали у преговорима са Дрљевићем, дошли су код њега доносећи му вести да су јединице „команде Србије“ кренуле трагом Павловог одреда и да су стигли у село Доња Лепеница и да се крећу према Бања Луци. Било је то велико изненађење јер су сви били чврсто убеђени да су ове јединице на путу за Србију. Павле је одмах покушао да ухвати радио везу са Дражом Михаиловићем и врховном командом, али без успеха. Желио је на све могуће начине да се јави Дражи, да ако је променио одлуку и пошао према Словенији, онда би га Павле сачекао и прикључио му се. Ту слућу код Павла и осталих команданата појачао је Бећир Томовић који је сазнао да су представници Дражине врховне команде долазили на преговоре у Загреб...

Павле није одустајао од плана за прелазак ријеке Саве. Наредио је својим људима да припреме сплавове у ту сврху. Ове припреме међутим изненада прекидају партизани који су се камионима довели из Мркоњић Града. Павле се зато повлачи из Хан Кола у Доњи Шехер и ту се поново састаје са Секулиним емисиром и министром и „министром“ фантомске црногорске владе Душаном Кривокапићем и са студентом Душаном Дрљевићем.

Павле се нашао у атмосфери безизлаза. Психоза могућег напада партизана уз тешке губитке, учинила је да Буришић шаље Петра Баћовића у Бања Луку да саопшти генералу Метикуши да је спреман да постигне договор са њим. Бећовић се вратио око 10 увече. Павлов одред у колони по једна прошао је кроз уснулу Бања Луку и зауставио се у салу Александровцу.

Цемовић је забележио да су у зору 22. априла наишли на јаке партизанске снаге које су се кретале од Врбаса према Козари. Павлу ипак успева да се пробије и уђе у Сибића Хан. Једна патрола отишла је до села Разбоја да види шта је са Павловом женом и сином. Вратили су се са извештајем да су их партизани одвели у Прњавор.

Истог дана, увече, стигли су до Тополе. Ту је Павле наредио да сви штабу предају своја документа, равногорске књижице, одликовања, унапређења. Све је то са штабском архивом закопао у три метална ковчега. Хроничар Цемовић мисли да се и даље тамо налазе. У Тополи су провели ноћ и цео 23. април. У први сумрак кренули су преко Босанске Градишке на потонски мост на Сави и прешли славонску страну.

Било је око 19 часова, 23. априла 1945. године када су се Павле Буришић и његови четници нашли пред отвореном гвозденом капијом концентрационог логора Стара Градишка.

БРАНО, ЈАВИ СЕ!

Молим цео демократски и онај други СПС-овски свет да ми помогне у проналажењу великог српског интелектуалца и тако рећи хуманисте Бране Црнчевића.

Друг Брана је донедавно редовно виђан на свим ратнохушкачким сесијама помажући здушно свом „брату по матери“ да усрећи Српски народ, да га смести у једну државу и покаже Клинтону, Митерану, Јелцину и осталим Србомрсцима широм света где им је место. Друг Брана је и активиста неких избегличких организација па ако га не пронађем не знам збиља коме ћу се обратити када будем морао да се иселим из куће због мудре политике његовог „брата по матери“.

Од недавно, прецизније од када му се са братом преко ноћи од ратнохушкача преобратио у миротворца другу Брани се губи сваки траг. Напросто не могу без његових мудрих ставова о рату и миру, о белосветским заверама против Срба, о неправедним санкцијама...

Јави се Брано и кажи брату да је у праву ако је у праву, односно да греши ако сматраш да то чини. Реци му Брано да си му захваљан за границу на Дрини какву нико од Аустроугарске није успоставио, за блокаду браће какву нико никада није спровео или му кажи да није добро то што ради. Овако ћутећи доводиш нас у забуну и тако рећи забрињаваш нас, твоје обожаватеље, шта је са Тобом, где си, шта радиш и да ли си уопште жив у овом друштву коме и сам доста кумујеш, а у којем људски живот не вреди баш много.

Поздравља Те Твој забринут

Лука Миличић
Јагодина

ПРЕВРТЉИВИ РАДОМИР УРОШЕВИЋ

Поштована госпођо Драшковић,
Не читам „Српску реч“, али и ја г. Којадиновићу, гл. и одг. уреднику СТУДИО Б верујем на бланко. Нисам члан ни једне странке, али на биралиште излазим и гласам. То исто важи и за све оне који сматрају став објективнијим, јер „нису ницији“, али и они гласају, а ако кажу да не гласају такође припадају онима који владају, јер не гласајући не желе промене, па самим тим за оне су који владају.

Молила бих Вас гђо Драшковић да у наредном броју „Српска реч“ (купићу га) објавите на који начин гледаоци програма СТУДИО Б могу новчано помоћи ову кућу. Немогуће би било за веровати да ће то бити трајно опредељење постојања ове куће, али „боца крви“ добро ће им доћи, а једном делу народа очи сачувати.

Такође бих Вас молила да прошли број листа „Српска реч“ пошаљете г. Радомиру Урошевићу, бив. реп. послан, СПО у Н. скупштини (сада је у С. скупштини). Наиме, г. Урошевић је својевремено одбио позив за мобилизацију да прихвати, да ли је он тада мислио својом главом или главом господ. Драшковића мени је свеједно, ја сам му аплаudirала и силно га подржавала. Сада г. Урошевић подржава политику г. Караџића и тим својим подржавањем шаље младиће БиХ у рат у који је он сам одбио да иде.

У прошлој емисији „Интервју гледалаца“

гост је био г. Вук Драшковић. Из питања гледалаца могао се донети закључак да су гледаоци апсолутно необавештени. Свака странка води предизборну кампању желећи што већи број гласача за своју странку. Зато сматрам да се у тој емисији г. Драшковић требао борити стрпљењем против оноликог незнања и сваком гледаоцу објашњавати да је то овако или онако. Јер, тиме што их г. Драшковић није убедио, није резуверно, имаће исти онај број гласача као и на прошлим изборима. А он и странка свакако жели већи и већи број гласача.

Срдечно Вас поздрављам.

Милица из Шапца
(у име групе гледалаца
НТБ СТУДИО Б)

ПРАВО НА ПОГЛЕД

Високо на северу Европе, приљубљена уз Шведску и опасана разним морима, Норвешка се ушушка својим планинама, рекама, језерима и фјордовима, као да на тај начин жели да се издвоји од осталог дела света. Провео сам у Норвешкој 10 дана као 10 година. За мене, човека са Балкана, на први поглед све је било можда исувише лепо, исувише чисто, исувише хладно. То је био први поглед.

У Норвешку сам ушао са препуним кофром брига око добијања визе и са јаким осећајем ниже вредности, док су припадници „виших раса“ (Данци, Швеђани, Финци) пролазили поред цариника са осмехом и за пар секунди, ја сам морао да чекам пола сата да се провери да ли ја ЗАИСТА могу да уђем у ту земљу и проведем 10 дана. Разлог мог одласка био је неполитички и неизбеглики — држао сам клавирски концерт. Пошто је моја мајчица земља окована санкцијама, концерт је морао да буде организован у приватној режији. Организатор је био познати норвешки сликар Грегор Мек Доналд који је закупио салу Америчке Лутеранске цркве у Ослу, те седам дана пре мог концерта започео изложбу под називом „MIR — FRED — PEACE FOR YUGOSLAVIA“.

Осло је град који не личи ни на један други град на свету. Једноставно, не може се рећи да је нешто баш типично за њега. Можда зато што нисам навикао да ми једноставне ствари буду типичне. Имао сам времена да шетам улицама и парковима, те да откривам „тајне“ овог града. Открио сам да Норвешкани причају тихо, мирно и да се никада не додирују током разговора. Открио сам да су паркови — паркови, без гламура Шенбруна, без раскоши Версаје, а у исто време толико пута лепши. Крај Осла петнаестак минута од центра града, налази се језеро, прелепо у својој дивљини и препуно младих и старих шетача. Тако је неевропски открити да нема ниједне продавнице сувенира, сендвича, чак ни приручних фотографа. Има језеро, острво у средини и... то је све. Друга је прича што десетине младих чисти лишће испод дрвећа, не због боље фотографије, већ зато да нова трава негде у мају буде јача и чвршћа. Враћам се трамвајем. Идем ка центру. А природа не престаје. У центру сам, исто је као и крај језера. Кроз сам центар протичу две реке праве и многобројне водопаде. Ове године почиње реставрација старих средњовековних мостова (висећих) како би више Норвешкана могло да се диви — води. Обично, чистој води.

Снажан утисак на посматрача оставља Вигеланд Парк који је грађен 40 година и у коме се налази више стотина скулптура у бронзи и граниту. Фигуре представљају људе у покре-

ту, у животу, обичне људе, те симболику живота и смрти, страха и љубави.

Имао сам прилике да (на жалост) чујем приче о избеглицама које су добиле станове у Ослу, те их препродавали, видео сам пуно (не)културних припадника драге ми родне груде. Највећи утисак на мене оставили су норвешки прозори. Традиција живљења утицала је да се као једно од најважнијих грађанских права у овој земљи прогласи право на поглед. Слушајући мог пријатеља како ми говори о томе, нисам могао да се не насмејем. Како то — поглед? Сваки становник, без обзира на то да ли је много или мало богат, (сиромашних нема) има права да кроз прозор свог стана гледа парк, залив, реку, шуму или макар дрворед. Незамисливо је да прозори гледају у суседни блок. Тога нема. Нема ни завеса, прозори су чисти и у њих се стављају све оно што неко има најлепше. „Прозори су душа једног стана“, каже мој пријатељ Грегор. Поподне се пале лампе или свеће у прозорима, што потиче од старе традиције викиншких жена које су чекале крај свећа на прозорима своје мужеве, синове, браћу.

Иако сам Југословен, нижа раса, иако концерт није био објављен у новинама, сала је била пуна. Публика је била састављена махом од уметника, новинара, писаца, људи који су једни од других чули за тај концерт и пожелели да својим присуством дају подршку изложби и концерту за мир. А после концерта на организованом пријему, био сам узбуђен кад су донели тарту са белим голубом мира — мени у част.

Напуштам Норвешку. У авиону сам полске авио компаније. Пода мноме милиони светала, као небо с друге стране. А свако светло је можда једна свећа или лампа у прозору који има поглед.

Горан Гроздиновић Варшавски

ПОРАЗ КАО ПРОГРАМ

Поштована господо,
Вест коју сте у последњем броју објавили под насловом ПОБЕДА СПО У ЧАЧКУ, потакла ме је да Вам се обратим овим писмом.

Нико у Чачку не спори да је господин Зоран Јовановић члан и оснивач СПО, као што је неспорна и чињеница да је СПО најјача опозициона странка у Чачку. Међутим, на протеклим изборима за једно упражњено одборничко место у СО Чачак, није победио само СПО, већ удружена опозиција. Мислим да то што се догодило у Чачку није безначајно и да заслужује, не само исправку наслова који сте дали, већ и један шири осврт.

Нико се ваљда не чуди што је 13. 11. 1994. године, на изборима за једно упражњено место у СО Чачак, владајућа СПС доживела пораз. Рекло би се да тај пораз и нема неки дубљи значај, јер и без тог једног одборничког места СПС има — неприкословену већину у Скупштини општине. Могло би се тако рећи, али би било неопрезно. Степен ангажованости изборних штабова био је на завидном нивоу, што говори да је СПС била веома заинтересована за победу на овим изборима и да је од удружене опозиције доживела пораз на организационом и мотивационом плану, што јесте изненађујуће, али је и охрабрујуће.

Ови избори су представљали несумњив изазов за обе стране. За локалну опозицију самим тим што је од свог настанка жељна и жељна победе, а за СПС, што је наспрам себе први пут имала заиста респективног противника, удружену опозицију, коју су за ову прилику чинили СПО, СРС, ДС, ДСС и СЛС. Показало се да овако удружена опозиција може сасвим лепо привести владајућу странку мирном поразу.

За мене лично остаје тајна, како је локалној опозицији успело да у овај ефектан наступ увуче, већ пословично самодовољне, припаднике Демократске странке. Тај би се рецепт морао патентирати и примењивати на ширем плану. Руководства неких опозиционих странака су сасвим прецизно уочила да би овакав начин удруживања могао довести опозицију до НЕИЗБЕЖНЕ победе, па су брже боље покушала то да спрече. У том смислу је челник ДСС изнудио оставку од председника општинског одбора ДСС у Чачку. Одбијањем ове оставке општински одбор ДСС је доказао своју зрелост и демонстрирао у којој мери непослушност БЕОГРАДУ може бити плодносна. И представник Српске либералне странке је морао на Главном одбору да образлаже и брани ваљаност одлуке о заједничком наступу опозиције. С нескривеним задовољством констатујем да је и он успео да убеди Београђане, да је најбоље да решавање проблема у Чачку препусте Чачанима.

Нисам сигуран да се у Србији ствари могу решавати изборима, али да би ваљало покушати, у то сумње готово да не може бити. Из тих разлога чачанску уд-

ружену опозицију препоручујем као узор како се побеђује. А челници који су одбијајући да се удруже и победе само потврђивали народну изреку да НИ ЛИЈА НИЈЕ ТОЛИКО ЛУКАВА КОЛИКО ЈЕ КОКА ГЛУПАВА, требало би да размисле о томе није ли крајње време да се склоне и пусте напред оне који умеју и хоће да побеђују.

Аца Парабушки
Чачак

ПОСТОЈИ ЛИ „НАУЧНА“ МАФИЈА

Већ дуже време Економски институт ДД из Београда прате, за ову стару и реномирану институцију неразумљиви проблеми. Већи број истакнутих научних радника и дугогодишњих чланова колектива је напустило институт, а неким је чак и дат отказ; приходи института расту, док научни радници добијају мизерне плате (на пример магистар наука примља месечно 70-80 динара); за директора института се, међу двадесет доктора наука, бира лице без овог звања и без угледа у струци; квалитет студија института опада, док возни парк института расте (BMW, mitsubishi); како се број скупих аутомобила повећава, број њихових корисника се смањује и своди практично на једног човека — директора института Д. Ђунића и сл.

Како је до овог дошло? Који су механизми очигледних злоупотреба? Зашто држава из буџета финансира овакво стање и докле ће то да траје? На ова и слична питања покушаћемо укратко да одговоримо.

Избор за помоћника директора Д. Ђунића пре више година, човек који је са 40 година живота и 20 година радног стажа у научној институцији није мрдноу са места асистента је везао за негативну кадровску селекцију из тог периода, али и за породичне везе фамилије Зечвић, супруге Д. Ђунића. Међутим, како то обично бива, мањак стручности и знања надокнађује се вишком лукавости. Ситним смицалицама, с временом Д. Ђунић је смењено дугогодишњег директора, доктора и научног саветника и заузео његово место. Спровео је и трансформацију института, од друштвеног у приватно предузеће. Тако се десило да у институцији која се финансира из буџета која ради у згради Скупштине Србије и у којој је једини прави капитал знање и искуство запослених научних радника, одлуке се доносе, званично и статутарно у глави власника пакета акција, директора института Д. Ђунића. Да се до акција дошло куповином иза леђа запослених, да су оне добијене за бесмислено ниску суму и да бар не дају никакав приход за деоничаре, осим права неограниченог управљања и неконтролисаног трошења Д. Ђунића није потребно ни указивати.

Механизми манипулације у институту су следећи. Средства из буџета која се додељују по научном раднику за њихов рад на изради стратешких пројеката Републике Србије долазе само мањим делом до њих. Већи део задржава „власник“ средства Д. Ђунић и троши их без контроле запослених, деоничара и државе. Нису ово ни сви извори прихода „власника“ института. Део зграде Скупштине Србије коју институт користи и за то плаћа разумну станарину, Д. Ђунић је издао америчкој фирми за 60.000 долара. Није тешко погодити у чије целове иду ова средства. Да ли постоје још неки приходи института, може изгледа да утврди само служба безбедности.

На крају, зашто друштво толерише овакво мафијашко стање? Да ли неко стоји иза овога, како директор Ђунић тврди (и прети) или је то само његов случај и пролазна појава? Имамо ли поред рекеташке и „научну“ мафију, ускоро ће се утврдити?

Д. М.

ЈАДРАНСКА ЛЕШНИЦА

СПОМЕН ПЛОЧА ДРАГАНУ ПАЈИЋУ

У организацији и уз финансијску помоћ месног одбора СПО у лозничком селу Јадранска Лешница освећена је спомен плоча Драгану Пајићу који је погинуо 1991. године.

Спомен плочу су освештали свештеници Добривоје Кандић и Добрица Петковић у мес-

ној цркви у Јадранској Лешници. Плоча ће неко време стајати на цркви, а потом ће бити постављена на згради Дома културе у овом селу.

Плочу је открио Љубо Јеврић председник месног одбора СПО.

IN MEMORIAM

Прошло је шест месеци од преране смрти члана нашег Месног одбора СПО Драговца

САШЕ ИЛИЋА

рођеног 7. јануара 1967.

који је трагично изгубио свој млади живот 3. јула 1994. у водама реке Мораве код родног места Драговца. Дана 17. децембра даваћемо шестомесечни помен на драговачком гробљу.

Помен дају: отац Предраг, мајка Марица, супруга Слађана и син Петар

ЂЕНЕРАЛУ ИМА КО ДА ПИШЕ

ЦЕНА 40 ДИНАРА

ТВРД ПОВЕЗ

ВУК
ДРАШКОВИЋ

НОЋ
ЂЕНЕРАЛА

СРПСКА РЕЧ

НАРУЏБИНЕ СЛАТИ НА АДРЕСУ ИЗДАВАЧА:
„СРПСКА РЕЧ“, БЕОГРАД, УЛ. ВУКА КАРАЏИЋА 8, ИЛИ НА ТЕЛЕФОНЕ
011/628-242, 620-891, 625-937.
УПЛАТУ ИЗВРШИТИ НА ЖИРО-РАЧУН 40801-603-4-27562
(УЗ ОБАВЕЗНО ПРИЛАГАЊЕ ЈЕДНЕ КОПИЈЕ УПЛАТНИЦЕ)

„Ноћ Ђенерала“ Вука Драшковића роман је психолошки, историјски, биографски, роман тока свести једне од најконтроверзнијих и најтрагичнијих фигура српске историје двадесетог века.

У последњој ноћи живота, Ђенерал Драгољуб Дража — Михаиловић сажима и укршта у мислима своје поимање кључних питања опстанка и судбине српског народа; губитник и херој гради истовремено своју одбрану и оптужницу сводећи последње рачуне са Отаџбином, својим народом, истомишљеницима и противницима, са ратним савезницима који су га подржавали па напустили у великој игри политике и интереса.

„Ноћ Ђенерала“ је мозаичан спој докумената и чињеница, с једне, и пишчевих уверења и слутњи, с друге стране. Велика фреска историјских и фиктивних личности, монументалан историјски документ. Први такве врсте и такве снаге, о времену које трајно и злокобно одређује и омеђује и нашу непосредну садашњост и нашу неизвесну будућност.

Љиљана Шоп